

ΠΕΝΤΕ
ΖΩΕΣ ΚΙ ΕΝΑ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΔΩΡΑ ΚΑΣΚΑΛΗ

ΣΠΟΥΔΗ ΕΝΟΣ ΔΟΚΙΜΟΥ ΓΡΑΦΙΑ

OPENBOOK
Ανοικτή Βιβλιοθήκη

OPENBOOK

Ανοικτή Βιβλιοθήκη

www.openbook.gr

Πέντε ζωές κι ένα μυθιστόρημα

Σπουδή ενός δόκιμου γραφιά

Δώρα Κασκάλη

 Παρακαλούμε σκεφτείτε το περιβάλλον πριν εκτυπώσετε

Πέντε ζωές κι ένα μυθιστόρημα

Σπουδή ενός δόκιμου γραφιά

Νουβέλα

ISBN 978-960-99990-5-2

Ανοικτή Βιβλιοθήκη OPENBOOK

& Δώρα Κασκάλη

Εικόνα εξωφύλλου:

Δημήτρης Κιουπριτζής

Σχεδιασμός εξωφύλλου:

Λευτέρης Παναγουλόπουλος [www.leftgraphic.gr]

Επιμέλεια έκδοσης:

Γιάννης Φαρσάρης [www.open-sesame.me]

Η νουβέλα “ Πέντε ζωές κι ένα μυθιστόρημα - Σπουδή ενός δόκιμου γραφιά ”
διανέμεται ελεύθερα στο Διαδίκτυο σε μορφή ψηφιακού βιβλίου
με άδεια **Creative Commons**

[Αναφορά προέλευσης - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή]

Η **Δώρα Κασκάλη** ζει και εργάζεται στην Θεσσαλονίκη. Το 2010 κυκλοφόρησε η συλλογή διηγημάτων της "*Στο τρένο*" από τις εκδόσεις Γαβριηλίδης (υποψήφιο στη βραχεία λίστα των βραβείων του "Διαβάζω" στην κατηγορία του πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα). Το Νοέμβριο του 2011 κυκλοφόρησε από τις ίδιες εκδόσεις το μυθιστόρημά της "*Κάτω*". Αυτή την περίοδο γράφει τη δεύτερη συλλογή διηγημάτων της, που ευελπίζεται να εκδοθεί το 2013. Διατηρεί τη στήλη «Ακουστικός τηλεγράφος» στο webzine τέχνης, ΝΤΟΥΞΝΤΕ.

stotreno.wordpress.com | katwthebook.wordpress.com

Η νουβέλα αυτή γράφτηκε το 2007, παράλληλα με την πρώτη συλλογή διηγημάτων μου *Στο τρένο* (Γαβριηλίδης, 2010) και αποτελεί την πρώτη ουσιαστικά προσπάθειά μου να γράψω μια εκτενέστερη σύνθεση. Φέρει το άρωμα της εποχής της και όλες τις αδυναμίες, αλλά και τον ενθουσιασμό ενός πρωτόλειου.

Των αγαπημένων μου

Αρχή

ΟΛΑ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΜΟΥ ΓΙΑ ΨΥΧΙΚΗ ΑΠΟΣΥΜΠΙΕΣΗ. Με το όλα δεν εννοώ κάποια άκρως επαναστατική πράξη που θα ανέτρεπε εκ βάθρων την ανυπόφορη ανοησία, μέσα στην οποία ζούσαμε πολλοί από μας εκείνα τα χρόνια. Αναφέρομαι περισσότερο στο ιδιωτικό μου σύμπαν και σε πράγματα πρωτόφαντα για μένα, ειδικότερα δε σε κείνο το ξαφνικό λάκτισμα της ψυχής που πήγε παραπέρα τη σκέψη μου, άσχετα αν βούτηξε πρώτα το ποδάρι της μέχρι τη ρίζα του στο δυσώδες έλος της χθαμαλής πραγματικότητας.

Θα μπορούσα να παραβλέψω μια τόσο δυσάρεστη κατάσταση για μια ακόμη φορά. Θα μπορούσα να τα βάλω με την κακή μου μοίρα ή τις ακόμη χειρότερες επιλογές μου. Αλλά όχι πλέον. Είχα βαρεθεί τα ατέρμονα στερνοκοπήματα που μου άφηναν παράσημο όλο και κάποια αδιάγνωστη ψυχοσωματική ασθένεια. Από τούτα τα υπόγεια που με χώσανε σαν τον ποντικό, ήθελα να δαγκώσω την κραταιά αξιοπρέπειά τους και να μολύνω με την πανούκλα μου, όσο γινόταν πιο βαθιά, τα μαλακά μόρια της δικής τους ακριβής ψυχής, της μοσχαναθρεμμένης με επαίνους και πρωτεία. Ήθελα να βρω έναν τρόπο να ουρλιάξω μέχρι το οριακό τέντωμα των χορδών κι ας έμειναν μετά κατακερματισμένα τα κρεατένια ξέφτια αυτού του θαυμαστού εργαλείου της ανθρώπινης επικοινωνίας. Έψαχνα με κάτι να διαλύσω τα τύμπανα της λεπταίσθητης ακοής τους που δεν είχε αφτιά για τον Κάτω Κόσμο μου. Το σημαντικότερο, ήθελα αυτή η κραυγή να ακουστεί όσο γινόταν μακρύτερα, μέχρι εκεί που επικρατούσαν με τρόπο αναντίρρητο τόσο οι ίδιοι όσο και οι μεθοδεύσεις τους. Όμως, η δομή του κόσμου τους μου όρθωνε εμπόδια και ό,τι και να σχεδιάζα ήταν καταδικασμένο να επιστρέψει στον αποστολέα του άθικτο, όπως και οι συνειδήσεις τους. Αποφάσισα, λοιπόν, να στραφώ στη λογοτεχνία και να προσπαθήσω να καταγράψω την πραγματικότητά μου για να συρρικνώσω τις τερατώδεις διαστάσεις που είχε αρχίσει να λαμβάνει μέσα μου. Ωστόσο, η θεραπευτική δράση της γραφής σύντομα θα έριχνε θεμέλια βαθύτερα από την πρωταρχική ανάγκη μου να αυτοψυχαναλυθώ· αφού

πρώτα ξεκαθάρισα στον εαυτό μου ότι δεν θα γινόμεουν Βιζυηνός, Μητσάκης ή Φιλύρας, παρά μόνο ως προς τις επιδόσεις τους στο λόγο.

Τον τύπο του τον ήξερα. Τον είχα ξανασυναντήσει και παλιότερα σε ελαφρώς διαφορετικές παραλλαγές. Αλλά πρώτη φορά φιγουράριζε τόσο ψηλά στην κλίμακα της κοινωνικής ματαιοδοξίας και της πολιτικής επιρροής. Επίσης, γνώριζα ότι σε κάθε μου μάχη μαζί του, έβγαινα πάντα χαμένη. Σε όλες, μα όλες τις εκδοχές του.

Πρώτα σαρκώθηκε σε κείνον τον γοητευτικό Αντιπρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο μιας μικρομεσαίας Ανώνυμης Εταιρίας που έτρωγε κάτι κοριτσάκια σαν εμένα για πρωινό και, φυσικά, οποιαδήποτε άρνησή μου στις ορέξεις του θα με οδηγούσε εκεί που με οδήγησε: στον τρίτο και τελευταίο, χαμηλοτάβανο όροφο με τα φωτοτυπικά, τις κούτες με τα αναλώσιμα και το κουβούκλιο του τμήματος Εισαγωγών-Εξαγωγών, παρέα με τη γεροντοκόρη, που για ένα ολόκληρο χρόνο μ' έβαλε να κάθομαι σε μια άβολη καρέκλα πίσω από τους σκονισμένους εκτυπωτές και σποραδικά να της βγάζω καμία φωτοτυπία, από φόβο μήπως μάθω τη δουλειά και της φάω τη θέση. Μάταια χτυπιόμουν ότι δεν ήθελα την αργομισθία, ότι σαν νέος άνθρωπος είχα ανάγκη να εκπαιδευτώ και να δοκιμάσω τον εαυτό μου και τις δυνάμεις μου στην πολυθρόνητη ελεύθερη αγορά.

Έπρεπε να καταλάβω ότι εκείνο το βράδυ στο μπαρ -σε μια ακόμη χλιαρή συνάντηση σύσφιξης των σχέσεων των στελεχών της εταιρίας-, όταν ο εν λόγω μου ζητούσε να κάνω μια επιλογή, εννοούσε φυσικά να διαλέξω το δρόμο της ακόλαστης αρετής που οδηγούσε κατευθείαν στα σατέν (όπως ψιθύριζαν πολλοί και κυρίως πολλές) σεντόνια της κρεβατοκάμαράς του και παρεπόμενα, στον πρώτο όροφο της δράσης και του πρεστίζ του Οικονομικού Τμήματος. Ας πρόσεχα που επέλεξα τον ακανθώδη δρόμο της γεροντοκόρης με τα δερμάτινα παντελόνια και τα πέτσινα εσώρουχα.

Στην ίδια δουλειά συνάντησα και τη δεύτερη εκδοχή του, λίγα χρόνια αργότερα. Αυτή τη φορά δεν είχε την κοψιά του λάτρη του σκι, δεν είχε το λαίμαργό του βλέμμα που χανόταν απροκάλυπτα σε όλα τα βάθη της γυναικείας σάρκας. Η ρηξικέλευθη αυτή εκδοχή φορούσε δυο γυάλινα, λουλακιά μάτια και αγαπούσε τα μοναχικά ταξίδια στα θέρετρα του σεξοτουρισμού. Με τακτοποιημένα τα παιδιά και ταϊσμένη κοινωνικά τη γυναίκα του -με μια θέση «συζύγου Γενικού Διευθυντού» κι έναν καλό μισθό στο σινιέ κεμέρι της-, μπορούσε να πετιέται πού και πού στην Ταϊλάνδη, για να ξεσκάει και να ξεδιψάει την κουρασμένη αστική ψυχή του με απολαύσεις πιο δυσεύρετες.

Στο πι και φι με ξήλωσε από το Οικονομικό –που έκανα αμάν για να μπω μετά τα καταναγκαστικά έργα στις «Εισαγωγές-Εξαγωγές», αξιοποιώντας το μαραζωμένο πτυχίο μου- και με πέταξε στη Γραμματεία να σηκώνω όλη μέρα τηλέφωνα και να τρέχω να κάνω καφέδες στην αφεντιά του και στους πελάτες. Αυτό ήταν το ευχαριστώ μετά από πέντε χρόνια επιτυχούς θητείας, πικρό αντίδωρο στις ελπίδες μου να γίνω σύντομα προϊσταμένη, στο υποκατάστημα της εταιρίας κοντά στο πατρικό μου. Δεν πρόλαβα να πάρω μυρωδιά το παραμάγαζο που έστησε με εικονικές χρηματοδοτήσεις και πλαστά αξιόγραφα, σε αγαστή συνεργασία μ' έναν αετονύχη φίλο του, τραπεζίτη. Βέβαια, αν έπεφτε κάτι στην αντίληψή μου, δεν θα είχα κρατήσει σφαλιστό το στόμα μου για το άνθισμα της παρατράπεζας με την ευγενή χορηγία του επίσημου τραπεζικού χρηματοδότη, κι αυτό μάλλον φοβήθηκε κι εκείνος και με μετακίνησε στη νέα, ανυπόληπτη θέση μου παρέα με μια ξανθιά πρώην κομμώτρια, που ολημερίς μασούσε τοίχλα και χαζολογούσε με όλα τα αρσενικά που μπαινόβγαιναν στο κτίριο. Το ότι τους ανακάλυψαν κι έστω και αργά ένιωσα μια κάποια δικαίωση, είναι κι αυτό κάτι. Αλλά δεν ήμουν εγώ αυτή που τους ξεσκέπασε. Αυτό το έτοιμο φαγητό της εκδίκησης δεν με συγκινούσε ιδιαίτερα, γιατί δεν είχε γίνει με τα δικά μου χέρια. Μάλλον θα είχε βάλει το χεράκι του κανένας αδέκαστος ορκωτός λογιστής. Ούτε καν στη δίκη του θέλησα να πάω. Δεν μου έλεγε τίποτε πια η έξαλλη χαρά να δω την αιμάτινη ρωγμή του τρόμου να διαπερνά τα ματογυάλια του, συνθλίβοντάς τα σε δεκάδες κομμάτια απελπισίας.

Η φαρμακερή εκδοχή του μου έπεσε, όμως, ακόμη πιο δύσπεπτη. Ίσως γιατί είχα ωριμάσει πια, ίσως γιατί είχα μπουχτίσει από το παραμύθι του καλού τέλους και της επιβράβευσης των φιλότιμων προσπαθειών. Εδώ τώρα, πρέπει να ρίξω κι ένα φταιξιμο στους γονείς μου. Με είχαν μεγαλώσει με το πρότυπο της καλής μαθήτριας, του Άριστα που ανοίγει τις πόρτες στους άξιους και κρατάει απ' έξω τα ντουγάνια και τους τσόγλανους. Σε ποιο ονειρικό κόσμο με κλείσατε, γονείς, που δεν είχε μήτε ένα άνοιγμα στη συμπαγή του φούσκα, μήτε ένα Δράκο έξω απ' την Κερκόπορτά του; Αλλά ας μην προτρέχω. Ας συνεχίσω γραμμικά την ιστορία.

Ο υποβιβασμός μου στη Γραμματεία έβαλε μπρος μέσα μου το μηχανισμό της αναζήτησης εξόδου διαφυγής και ακολουθώντας το ρεύμα των καιρών, άφησα την εκμαυλιστική, αλλά άπιστη αγκαλιά του Ιδιωτικού Τομέα και σόνηψα αρραβώνα με τον συγκαταβατικό και άνευ πολλών εκπλήξεων ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Στη νέα μου Υπηρεσία πήγα με καλές ελπίδες και σίγουρα ελάχιστα ρεαλιστικές. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι υψηλών προδιαγραφών απαιτήσεις της ελαφρώς φωτογραφικής προκήρυξης –που από μια καλή τύχη κούμπωναν και με το δικό μου βιογραφικό- δεν είχαν καμία απολύτως σχέση με το ισοπεδωτικό και άνευρο αντικείμενο εργασίας. Μπορεί να είναι και δική μου βλάβη και όλοι οι υπόλοιποι να ήταν ευχαριστημένοι τόσο με τη δουλειά τους όσο –και κυρίως- με την απρόσκοπτη καταβολή κάθε τέλους του μήνα του σχετικώς αξιοπρεπούς μισθού μας. Εγώ μέσα μου τρωγόμουν και κανένα ταξίδι, καμία παρηγορητική αγκαλιά δεν μπορούσε να κατευνάσει την ανία και την απελπισία μου, για τις άδικα χαμένες ώρες της ημέρας μου που θα με οδηγούσαν σιγά-σιγά με τα σερνάμενα βήματά τους στην κατάσταση της σύνταξης και μετά σ' ένα θάνατο λυτρωτικό, ο οποίος θα με έσωζε από τη χρόνια ασθένεια της αδιαφορίας.

Στα τρία χρόνια, άμαθη από την κρεατομηχανή του Δημοσίου, αναθάρρησα γιατί, ανέλπιστα, μια αίτηση μετάθεσής μου για μία πολλά υποσχόμενη θέση σε ένα παρακλάδι της Κεντρικής Διεύθυνσης, έγινε δεκτή. Στη συνέχεια βέβαια, διαπίστωσα ότι η επιλογή μου από τα μεγάλα κεφάλια της Διοίκησης ήταν εντελώς συμπτωματική και ελαφρώς αρνητική –κάτι σαν την ψήφο διαμαρτυρίας που ρίχνουν οι απογοητευμένοι από το δικό τους κόμμα στο αντίπαλο-, προκειμένου να αποτραπεί η μετακίνηση άλλου υπαλλήλου, ο οποίος, όντας εξάδελφος ανώτατου στελέχους της πολύπαθης ΔΕΚΟ, θα γινόταν πιθανόν το άγρυπνο μάτι της διοίκησης στην μερικώς ανεξάρτητη και αυτοκέφαλη Υποδιεύθυνση. Από τον διαπλεκόμενο εξάδελφο προτιμήθηκα εγώ ως ανένταχτη και πιθανόν ευκολότερα χειραγωγήσιμη.

Έπρεπε να καταλάβω τη συνέχεια, όταν από την πρώτη κιόλας συνέντευξη, βάλαμε εγώ το φυτίλι και κείνος τον αναπτήρα πάνω στο γραφείο του. Φυσικά, λόγω θέσης, εκείνος θα πυροδοτούσε την έκρηξη κι εγώ θα γινόμουν το παρανάλωμα. Καμία άλλη βερσιόν της ιστορίας δεν προβλεπόταν και δεν επιτρεπόταν από τον εσωτερικό κανονισμό.

Υπό άλλες συνθήκες, θα αισθανόμουν ανεπαρκής για να ξεκινήσω να γράφω το πρωτόλειό μου, βάζοντάς τα με το τέρας της γραφειοκρατίας που ακόμη κι όταν τρέφεται με ανυπόκριτο ενθουσιασμό και φρέσκες ιδέες, τις χωνεύει μεγαλειωδώς στο στομάχι του και τις μετατρέπει στη δική του πηχτή πούλπα. Όμως η παρούσα κατάσταση ήταν εντελώς ιδιαίτερη: σ' ένα μεγάλο βαθμό αντλούσε από την παμπάλαια εθιμική παράδοση των

αγκυλώσεων του Δημοσίου, είχε όμως μπολιαστεί με την αμφιλεγόμενη προσωπικότητα ενός πραγματικού μάστορα, του πιο έξοχου εκπροσώπου αυτού του είδους, με το οποίο είχα συναντηθεί ήδη δύο φορές στη ζωή μου και αφελώς πίστευα ότι ήξερα.

Μαθητεία

Ο ΠΩΣ ΣΑΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΘΗΚΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ «ΑΡΧΗ», η πορεία της επαγγελματικής μου ζωής με οδήγησε με τρόπο επιτακτικό και αναπόδραστο στην ψυχική ενδοσκόπηση και αυτοϊαση, μέσω της γραφής. Ωστόσο, μέχρι να φτάσω ως εδώ, για να μπορείτε να διαβάσετε εσείς, αγαπητέ υποψήφιε εκδότη, αυτές τις τυπωμένες αράδες, έκανα ένα μεγάλο προσωπικό αγώνα και μια ακόμη μεγαλύτερη υπέρβαση · κατάφερα να ξεπεράσω τις αναστολές μου και να ελευθερώσω από τα συρτάρια μου το πρωτόλειό μου για να βγει στο σκληρό εκδοτικό φως.

Σας μιάζω τώρα στο ερασιτεχνικό εργαστήρι μου, γιατί είναι ο μόνος τρόπος να απολογηθώ για τα ελλείμματά μου, προσβλέποντας στην ανοχή σας και στο τεκμήριο της αθωότητας του πρωτοεμφανιζόμενου. Αντιλαμβάνομαι ότι προσπάθησα επιμόνως να βάλω σε μια τάξη το χαοτικό κόσμο της σκέψης μου, ώστε να υπάρχει έστω κι ένας υποτυπώδης ειρμός και να μην χάνεται ο ανυποψίαστος αναγνώστης στις σπείρες των σχοινοτενών παραγράφων, να μην καταβαραθρώνεται στα διάκενα και να μην κλείνει το βιβλίο στην πρώτη σωτήρια τελεία. Ενδόμυχα γνώριζα ότι αν σκόπευα να αποτυπώσω σε στιγμές των δώδεκα τις αξέχαστες στιγμές που έζησα στο Υπόγειο Νο1 -παράρτημα του υπέργειου και πολυτελούς Γραφείου Νο10 με τα καρυδένια έπιπλα και τη θέα στο πανόραμα της πόλης-, έπρεπε να βρω έναν τρόπο κατανοητό και εξαιρετικά ερεθιστικό για να τα καταγράψω όλα αυτά. Και φυσικά, σκόπευα στη δική μου αφήγηση το τέλος να είναι αίσιο και υποδόρια διδακτικό. Το κείμενό μου τελικά έκανε του κεφαλιού του: από αλλού ξεκίνησε κι αλλού με πήγε. Δεν γνωρίζω την ποιότητα του τελικού αποτελέσματος, αλλά ευελπιστώ να με κρίνετε επεικώς.

Παραδέχομαι ότι έθεσα πολύ υψηλούς προγραμματικούς στόχους, μη γνωρίζοντας ότι οι σωτήριες λύσεις και το ευτυχές τέλος ανήκουν στα χωράφια της παραλογοτεχνίας, την οποία έως τότε κατανάλωνα αντί υπνωτικών κι ενίοτε χρησιμοποιούσα ως αντήλιο στις ερημικές παραλίες νησιών της άγονης γραμμής. Εξάλλου, οι επίδοξοι συγγραφείς στην

Ελλάδα υπήρξαν τις τελευταίες δεκαετίες –ειδικά, μετά τα χρόνια της σοσιαλίζουσας «Αλλαγής», όταν όλοι θέλησαν να γίνουν Σεφέρηδες και Καζαντζάκηδες- περισσότεροι από τους εν δυνάμει αναγνώστες τους, οπότε ο ανταγωνισμός, για να ξεχωρίσει κανείς στις προθήκες και να του γίνουν ένα δύο αξιοπρεπή αφιερώματα σε περιοδικά με κάποιο κύρος, ήταν λυσσαλέος. Μπαίνοντας σιγά-σιγά στο χορό, κατάλαβα ότι αφενός μεν όφειλα να κάνω συγκεκριμένα βήματα που δεν χωρούσαν και πολύ αυτοσχεδιασμό και αφετέρου έπρεπε να τα μάθω από την αρχή, αν ήθελα να συναντήσει κάποια στιγμή το χειρόγραφο μου τους λίγους, έστω, αναγνώστες του.

Αγαπητέ υποψήφιε εκδότη μου, σας τα γράφω όλα αυτά εν είδει curriculum vitae, σαφώς προσωποποιημένου και λίαν συναισθηματικού, αντί να επιλέξω να σας στείλω τρεις τυποποιημένες αράδες που θα περιλάμβαναν μια ξερή περίληψη για το που γεννήθηκα, πώς βιοπορίζομαι και αν έχω κανένα συγγενή ή φίλο επιφανή. Μοιράζομαι μαζί σας ακόμη και τα ταπεινότερα ένστικτά μου, ελπίζοντας να καταλάβετε ότι ο αγώνας μου δεν αφορά στην υστεροφημία του ταπεινού μου σαρκίου, αλλά στην τιτάνια προσπάθειά μου να θέσω την προσωπική μου αφήγηση επί της εθνικής λογοτεχνικής σκηνής.

Ο αγώνας μου, που ξεκίνησε μια μέρα του Οκτώβρη στο αποπνικτικό από την υγρασία και τις μυρωδιές της παρακείμενης τουαλέτας Υπόγειο Νο1, συνεχίζεται λαγαρός μπροστά στα μάτια σας. Σας εξομολογούμαι ευθαρσώς ότι δεν έφτασα στο σημείο εκείνο της τελειότητας που θα μου επέτρεπε να αποθέσω πάνω στα βαριά σας γραφεία το magnum opus μου. Ωστόσο, μετά από ατέλειωτες ώρες πάνω σε κόλλες αναφοράς, τις οποίες φρόντιζα πάντα να κρύβω κάτω από έγγραφα που σπάνια έτσι κι αλλιώς μετοικούσαν στον Κάτω Κόσμο, έφτασα στη μεγάλη μου ανακάλυψη: η μαθητεία απαιτεί κοπιώδεις διαδρομές σε ποικίλα, συχνά αδιάβατα μονοπάτια, μέχρι να συναντηθεί το άγουρο ύφος μου με την αναγνωστική απαίτηση και την εκδοτική επικύρωση.

Σας δηλώνω, αγαπητέ μου υποψήφιε εκδότη, ότι έκανα το πρώτο και σημαντικό βήμα: άλλαξα τη ζωή μου κι έβαλα τη γραφή αφέντρα στο σπίτι και προϊσταμένη στο γραφείο. Προσέφερα τις μέρες της πληρωμένης αεργίας μου και τις νύχτες του μοναχικού μου κρεβατιού σε ατελείωτα έγγραφα του Word, ώσπου να υποτάξω την αλήτικη φύση της γλώσσας μου. Σκάρωσα ιστορίες που πάντα έφταναν στο τέλος να θυμίζουν όλο και κάποιον μπεστοσελερίστα. Μάλωσα με την προδότρα μνήμη μου, αυτή την κάκιστη

αντιγραφέα και πήρα την απόφαση να μάθω να εκφράζομαι από την αρχή, σα να ήμουν πρώτη μέρα στο σχολείο. Και τώρα, πλέον, είμαι σε θέση να το ομολογήσω και σε σας και στον εαυτό μου: πριν το τελευταίο σκαλί οφείλω να συρθώ, να γείρω, να κουτρουβαλιαστώ, να γονατίσω και να ξανασηκωθώ πάνω σε καθένα από τα προηγούμενα, αρχίζοντας από τον πάτο.

Αυτό που κρατάτε στα χέρια σας - κι έχω την ελπίδα ότι θα κάνει συντροφιά στο νυχτερινό ποτήρι του νερού πάνω στο κομοδίνο σας και όχι στο ντιζαϊνάτο καλάθι αχρήστων του γραφείου της γραμματέως σας- είναι ένας διάλογος που ανοίγω μαζί σας. Με σας που γνωρίζετε το Ωραίο, το Υψηλό, αλλά και το προτιμητέο πυροτέχνημα που θα αστράψει στον περίφημο αναγνωστικό ορίζοντα της προσδοκίας του πλήθους. Ζητώ από σας μια ευκαιρία, παραχωρώντας σας την πλήρη εξουσία να μου υποδείξετε τον ορθό δρόμο και να μου χαρτογραφήσετε το συγγραφικό μου σύμπαν.

Δείτε το έργο μου σαν ένα πείραμα που ίσως ν' αναδείξει στο μέλλον -με ευεργετικές συνέπειες και για τους δικούς σας ισολογισμούς και για τον δικό μου αγαθό σκοπό- μια δυνατή πένα, ένα συγγραφέα που θα έχει προκύψει συνεργατικά: από σας, τον έμπειρο και αδέκαστο ιδανικό αναγνώστη κι από μένα, την άσημη ορνιθοσκαλίστρια.

Πρώτη ζωή

ΓΙΑ ΝΑ ΞΕΚΙΝΗΣΕΙ ΝΑ ΓΡΑΦΕΙ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΕΝΑΣ ΑΒΓΑΛΤΟΣ ΚΙ ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, ΠΙΣΤΕΥΩ ΟΤΙ καλό θα ήταν ν' αρχίσει με κάτι όχι ιδιαίτερα φιλόδοξο ως προς την πλοκή. Αυτό το υιοθέτησα ως αρχή και νομίζω ότι έπραξα άριστα, γιατί δεν θα ήθελα με τους τωρινούς πειραματισμούς μου να κάψω μελλοντικές και σαφώς πιο αβανταδόρικες αφηγήσεις.

Επέλεξα, λοιπόν, για ηρωίδα μια γυναίκα που δουλεύει υπάλληλος σε μια Υπηρεσία, κάτι δηλαδή κοντά στα καθημερινά τα δικά μου, ώστε να απαιτείται η λιγότερη δυνατή έρευνα και να αποφύγω πραγματολογικούς σκοπέλους που θα τίναζαν το ρεαλισμό του κειμένου μου στον αέρα.

Βέβαια, η αξία ενός κειμένου δεν είναι μόνο η ιστορία του. Μεγάλο ρόλο παίζει και αυτό το σύνθετο πράγμα που οι ειδικοί αποκαλούνε ύφος. Μάλιστα έχω διαβάσει και βιβλία που γράφτηκαν με πρόσχημα την πλοκή για να υμνήσουν τους εκφραστικούς τρόπους του συγγραφέα τους. Πλοκή ή ύφος; Ή και τα δύο; Κι αν αλλάξει το ένα δεν αλλάζει το άλλο; Αγαπητέ μου υποψήφιε εκδότη, από τις πρώτες αράδες τα διλήμματα με επισκέφτηκαν κι οφείλω να σας τα κοινοποιήσω για να μου δώσετε τα Φώτα σας.

Σκέφτηκα, επίσης, ότι ο πειραματισμός του βιβλίου μου έπρεπε να επεκταθεί και στα διάφορα είδη, στα οποία κατατάσσονται *grosso modo* τα μυθιστορήματα της εποχής μας. Η αστυνομική λογοτεχνία έχει τους δικούς της τρόπους, η γυναικεία το ίδιο κ.ό.κ. και καθεμία έχει το κοινό της, λίγο-πολύ μνημένο, που ψάχνει να βρει στα σωθικά τού κάθε βιβλίου τα σημάδια της αναγνώρισης. Αν έπαιρνα, λοιπόν, έναν άξιο εκπρόσωπο του κάθε είδους και ξεπατίκωνα τα βασικά συστατικά της συνταγής της επιτυχίας του, δεν θα είχα έναν αξιόπιστο σηματορρό στο μαινόμενο πέλαγος της δημιουργίας; Πιστεύω ότι κάτι τέτοιο θα ήταν μεν βολικό, αλλά τελικά θα με πρόδιδε η φκιασιδωμένη έκφραση που δεν θα μπορούσε να κρύψει την ασχήμια της με τ' ακριβά καλλυντικά.

Νομίζω ότι πρέπει να σταματήσω εδώ τα περί ποιητικής –και εν πολλοίς αυτοαναφορικά– ζητήματα και να συνεχίσω με την ηρωίδα μου, αν θέλω να κρατήσω με νύχια και με δόντια την προσοχή σας.

Στην πρώτη εκδοχή της ιστορίας μου, την οποία θέτω ταπεινά στην κρίση σας, προσπάθησα να ακολουθήσω τους τρόπους της περίφημης *γυναικείας γραφής*:

Θα ζούσε μια ακόμη μέρα, από τις πολλές, τις πανομοιότυπες. Ταριχευμένη για επτάμιση ώρες ακριβώς στο Υπόγειο Νο1, περιτριγυρισμένη από πλήθος μεταλλικών ραφιών που φιλοξενούσαν δεκάδες φακέλους. Δουλειά της ήταν να παρακολουθεί την κίνηση των φακέλων προς τον επάνω όροφο, κρατώντας ένα πρόχειρο πρωτόκολλο για το ποιος πήρε τι.

Παλιότερα δεν υπήρχε γραφείο σε τούτο το σκοτεινό ημιυπόγειο. Οι φάκελοι δεν χρειαζόνταν το άγρυπνο μάτι της για να συνεχίσουν να σγουραίνουν από την υγρασία ούτε φυσικά και τα ποντίκια που αμέριμνα έκοβαν βόλτες στο σκοτάδι, όταν η Υποδιεύθυνση έκλεινε τις πύλες της για κοινό και υπαλλήλους. Η θέση εφευρέθηκε από το Αφεντικό που όψιμα ανακάλυψε ότι υπήρχε χώρος στον Κάτω Κόσμο για όλους τους ταραξίες του βασιλείου του. Το Υπόγειο Νο1, χάρη στην εξυπνάδα του και τη μελέτη μεθόδων από την αλησμόνητη Επταετία, άρχισε να λειτουργεί ως τιμωρητήριο –ειδικά όταν εμπλούτισε το χώρο μ' ένα μικρότερο γραφείο κι εγκατέστησε εκεί έναν αντιφρονούντα υπάλληλο που το βασικό του αντικείμενο ήταν να παρακολουθεί τους άλλους υπαλλήλους που έψαχναν τους φακέλους- και σύντομα κόπασαν κάποιες χαμηλόφωνες αντιδράσεις τόσο για τη διοίκηση που ασκούσε όσο και για τη διαχείριση των κρατικών κονδυλίων.

Για κακή της τύχη, αυτή έγινε ο πρώτος ένοικος του Υπογείου Νο1. Δεν είχε καταλάβει για ποιον ακριβώς λόγο προτιμήθηκε εκείνη παρά το μεταπτυχιακό και τις δυο ξένες γλώσσες της, ενώ στις θέσεις-βιτρίνα της Διοίκησης επιλέχθηκαν υπάλληλοι με εμφανώς λιγότερα τυπικά προσόντα. Ωστόσο, αποφάσισε να το υποστεί αδιαμαρτύρητα, εφόσον ο άλλος δρόμος ήταν αυτός της παραίτησης και σίγουρα το στεγαστικό δάνειο για το σπίτι και το καταναλωτικό για το αυτοκίνητο δεν της άφηναν και πολλά περιθώρια να μείνει χωρίς μηνιάτικο πάνω από μερικές μέρες.

Παρά τις προσπάθειές της να διεκπεραιώσει άψογα κάποιες δουλειές που της ανατέθηκαν, η θέση της φαινόταν να χειροτερεύει διαρκώς, οι δε συνάδελφοί της άρχισαν να την βλέπουν συγκαταβατικά κι ενίοτε εχθρικά, γιατί αυτή είχε την πολυτέλεια να κάθεται το μεγαλύτερο μέρος του ωραρίου της, ενώ εκείνοι δεν έπαιρναν ανάσα από το φόρτο. Όταν βέβαια προστέθηκε το μικρότερο γραφείο και τοποθετήθηκε ο σύννοικός της, έπαψαν να κάνουν οποιοδήποτε σχόλιο, έκοψαν τα βλέμματα και κατέβαιναν βιαστικά, κοιτάζοντας τις μύτες των παπουτσιών τους και τα έντρομα ποντίκια που έπαιρναν τις γωνίες μόλις τους έβλεπαν.

Στα τριάντα πέντε της ένιωθε αποτυχημένη σύμφωνα με τους στόχους που είχε θέσει κάποτε, όταν ήταν αριστούχος φοιτήτρια και φάνταζε τότε ως μια μελλοντική ακαδημαϊκός. Από την άλλη, για τους συγγενείς και τους γνωστούς ήταν μετρίως πετυχημένη, αφού κατάφερε και εξασφάλισε σε συνθήκες φοβερής ανεργίας και οικονομικής ανασφάλειας μια σταθερή δουλειά. Μετρίως βέβαια, γιατί παρέμενε ακόμη μόνη. Αν μάλιστα λάμβαναν υπόψη τους όλοι οι τιμητές της και την τρανταχτή διάλυση της σχέσης της με έναν πολύφερνο γαμπρό, τότε μάλλον θα έπρεπε να την θεωρήσουν αποτυχημένη στα προσωπικά της.

Η τωρινή της κατάσταση, χωρίς να το καταλάβει, είχε αρχίσει να την αποξενώνει από τον εαυτό της. Η άνωθεν απαξίωση έφτασε να γίνει δεύτερη φύση της και η παραίτηση από κάθε σχέδιο που ενδεχομένως θα βελτίωνε τη θέση της, διάβρωνε τη βούλησή της. Το χειρότερο ήταν ότι αυτή που κάποτε λογιζόταν και για όμορφη, έπαψε να ασχολείται με τον εαυτό της, ντυνόταν με τα πιο παλιομοδίτικα ρούχα της και ξεχνούσε άβαφα τα μαλλιά της για μήνες.

Πολλές φορές της είχε περάσει από το μυαλό ότι στη δουλειά της ζούσε την ίδια καταπίεση που υφίστατο κάποτε και στη σχέση της με τον Ορέστη. Αυτό το χαλασμένο τσιπάκι στο εγκέφαλό της που την κράτησε σε μια σχέση διαρκούς ελέγχου και ανελέητης αβεβαιότητας για το τι θα έλεγε, πώς θα ντυνόταν και πόσο θα έτρωγε για να μη χαλάσει τη γραμμή της σουλφίδας που της είχε επιβληθεί, φαίνεται ότι συνέχιζε τη δράση του ακόμη και τώρα. Αντί να αντιδράσει, κατέβαζε το κεφάλι και απολογούνταν διαρκώς, ζητώντας μάταια την επιβεβαίωση από το Αφεντικό. Αυτό που δεν έλεγε να καταλάβει ήταν ότι δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτή με τους δικούς της όρους –καλή, γρήγορη και ποιοτική δουλειά–, αλλά με τους όρους εκείνου που απαιτούσε άλλες εκδουλεύσεις: στραβά μάτια,

στρεβλό λογισμό, χειροκρότημα και υποκλίσεις σε κάθε πρωτότυπα κλεμμένη ιδέα του, χαφιεδισμό και αλληλοκαρφώματα.

Το περίεργο ήταν ότι για χρόνια την θεωρούσαν δυναμική, άνθρωπο δυνατό και εξαιρετικά δραστήριο. Αν όλοι οι παλιοί θαυμαστές της μάθαιναν για την κατάντια της στο Υπόγειο Νο1, μάλλον θα αναθεωρούσαν το περιεχόμενο της λέξης «δυναμισμός». Αυτό, όμως, που δεν συγχωρούσε στον εαυτό της, ήταν ότι η ιστορία με τον Ορέστη συνέχιζε να την πονάει, με ένα τρόπο που δεν είχε ξεκαθαρίσει μέσα της. Ίσως να έφταιγε που από τότε που χώρισαν –μάλλον που την χώρισε, επικαλούμενος αδυναμία να παντρευτεί και κατηγορώντας την πως με την άψογη συμπεριφορά της ένιωθε ότι τον κρατούσε «σαν ψάρι στο αγκίστρι»-, δεν είχε βρει έναν άνθρωπο που να την ικανοποιεί σε ένα μίνιμουμ ευαισθησίας, δεξιοτήτων και σεξουαλικών επιδόσεων.

Τον καθημερινό απολογισμό της αποτυχίας της διέκοψε η παρουσία του συναδέλφου που υπό άλλες συνθήκες θα ήθελε με κάθε τρόπο στο κρεβάτι της, παρά τις όποιες αναστολές της για τη βέρα του και το νεογέννητο αγόρι του. Την πλησίασε και στάθηκε λίγο πιο κοντά απ' όσο επιτρεπόταν, στο όριο σχεδόν του να εισβάλει στο ζωτικό της χώρο. Ίσως να είχε καταλάβει κάτι από την έκφρασή της, πάντως ήταν σχεδόν σίγουρη ότι έπαιζε μαζί της, με την επιθυμία της, αφήνοντας το διακριτικό του άρωμα στο χώρο της, αγγίζοντας τον ώμο της περίπου φιλικά και αφιερώνοντάς της περισσότερο χρόνο από κάθε άλλο υπάλληλο.

Μόλις πρωτοκόλλησε το φάκελό του, δεν υπήρχε πλέον άλλη δικαιολογία για να παραμείνει και να αναπνέει το στεκόμενο αέρα του Υπογείου Νο1. Εξάλλου, οι άνθρωποι του Αφεντικού θα σημείωναν το χρόνο της παραμονής του στον Κάτω Κόσμο και θα διαπίστωναν ότι ξεπερνούσε το λογικό πεντάλεπτο.

Φεύγοντας της χαμογέλασε και της ψιθύρισε «Τα λέμε, Περσεφόνη». Ήταν το δικό τους ανέκδοτο, το μόνο πράγμα που την έκανε να νιώθει γυναίκα σε τούτο το άχαρο υπόγειο, μ' εκείνη πιο άχαρη μέσα στην ριχτή μπλούζα και την πλισέ φούστα της.

Μπήκε βιαστικά στην τουαλέτα που ήδη χάριζε τη βοθρώδη ανασαιμιά της στο χώρο και κοίταξε το είδωλό της πάνω στο λεκιασμένο καθρέφτη. Λες και είχε να δει τον εαυτό της χρόνια. Τρόμαξε και πισωπάτησε. Ξαφνικά ένιωσε βαθιά μέσα της το πέρασμα του καιρού, την αδιαφορία, την αφάνεια, σα να τα αντίκρισε όλα συμπυκνωμένα σε κείνο το

πρόσωπο με τα κουρασμένα μάτια, τα ατίθασα φρύδια και τις άσπρες ρίζες στα αλουστα μαλλιά της.

Πού να πήγε άραγε η ομορφιά της; Αν την έβλεπε τώρα ο Ορέστης, θα ένιωθε δικαιωμένος που την πίεζε κάποτε να κάνει δίαιτα και να προσέχει τη διατροφή της, που την έβαζε να φοράει ψηλοτάκουνα για να φαίνεται πιο λεπτή η γάμπα της και την πήγαινε να ψωνίσουν σε μαγαζιά με σπορ ακριβά ρούχα. Θα κάγχαζε με την κατάντια της, την απουσία οποιουδήποτε γούστου και στυλ.

Φυσικά, ήταν βολικό για τον ίδιο να ξεχνάει, ότι χάρη σ' αυτήν ταξίδεψε σε όλη την Ελλάδα, πήγε στις πιο ενδιαφέρουσες θεατρικές παραστάσεις και πλούτισε τη βιβλιοθήκη του με σημαντικούς συγχρόνους συγγραφείς. Το ότι στην πραγματικότητα, αυτή ήταν που του έφτιαξε έναν κόσμο, μια συναρπαστική ζωή και κείνος απλώς πήγε και στρογγυλοκάθισε, αυτό δεν θα του περνούσε ποτέ από το μυαλό. Σαν τώρα θυμάται που την έπαιρνε από το νοσοκομείο για να τη ρωτήσει το όνομα ενός πανάκριβου παραδοσιακού ξενώνα, στον οποίον είχαν πάει πριν μερικά χρόνια, μόνο και μόνο για να κάνει φιγούρα στις νοσοκόμες και στις ειδικευόμενες. Και πόσες άλλες φορές δεν της τηλεφωνούσε για να του θυμίσει τόσα πράγματα που τα κατάπινε αμάσητα, που εκείνη του τα πρόσφερε κι αυτός απλώς τα κατανάλωνε. Όλα για το θεαθήναι.

Αυτή θα ήταν μια ακόμη μέρα, αν δεν αντίκριζε το βλέμμα της στον καθρέφτη. Ξαφνικά ένιωσε σα να ξύπνησε από όνειρο, από κάποιον εφιάλτη, μάλλον, που δούλευε μέσα στο μυαλό της νυχθημερόν.

«Ποτέ πια», φώναξε σχεδόν στο έκπληκτο είδωλό της, και τράβηξε για το Υπόγειο Νο1. Μόνο που σήμερα, αντί να καθίσει στο γραφείο της, αντί να ρίξει κλεφτές ματιές στο σύνοικό της και να επικοινωνήσουν με χαρτάκια, λαθραία, για να μην τους πάρουν χαμπάρι οι του Πάνω Κόσμου, αυτή, η ξεχασμένη Περσεφόνη, πήγε στη ασφαλιστή έξοδο κινδύνου, την άνοιξε κι ανέβηκε μέχρι πάνω στην μπάρα του παλιού γκαράζ. Κι όχι μόνο έφτασε στην κορυφή της, αλλά προχώρησε παραπέρα, στον υπαίθριο χώρο μπροστά που ήταν σπαρμένος από μεταλλικά κουτιά μπόρας και πολυκαιρισμένα προφυλακτικά των παράνομων, πλην όμως ρομαντικών εραστών που έβρισκαν καταφύγιο τις νύχτες στο διπλανό, εχέμυθο αλσύλλιο.

Δεν την ενδιέφερε που το Αφεντικό θα την έβλεπε από τις τζαμαρίες του γραφείου του να ρεμβάζει κοιτάζοντας το μολυβί ποτάμι του αυτοκινητόδρομου. Αυτή την ώρα,

αναπνέοντας τις εξατμίσεις και ακούγοντας τα άναρχα κλάξον των μόνιμα αγχωμένων κατοίκων αυτής της πόλης, μπόρεσε και είδε πιο πολύ μέσα της μια άγρια ομορφιά.

* * *

Οι επόμενες μέρες την βρήκαν σ' έναν απροσδιόριστο πυρετό, χωρίς να έχει αλλάξει ουσιαστικά κάτι από την καθημερινότητά της. Ο ατάραχος Κάτω Κόσμος την περίμενε πάντα το ίδιο υγρός και νωθρός, το επιτιμητικό βλέμμα της Προϊσταμένης της αντί για καλημέρα ήταν πάντα το ίδιο πανηγυρικά θρονιασμένο στο καρυδένιο γραφείο της, οι μηχανορραφίες του Αφεντικού προκαλούσαν τη γνωστή αναστάτωση τόσο στους αυλικούς όσο και στους ανήκοντες στην ενδιάμεση, λευκή ζώνη.

Όταν θα διαπίστωναν τις μυστικές διεργασίες, στις οποίες είχε πέσει με τα μούτρα, θα ήταν πλέον αργά για κείνους. Θα αντίκριζαν μια κατάσταση μη αναστρέψιμη που κανένα σχόλιο, καμία λαιμοψία δεν θα μπορούσε να τη μεταβάλει.

Δεν ήταν τόσο η εξωτερική της εμφάνιση που θα άλλαζε ριζικά, όσο το μέσα της που πάλευε να πάρει ξανά το πάνω χέρι κόντρα στη μνήμη, στα λάθη του παρελθόντος και τις αιώνιες δικές της παραχωρήσεις. Έτσι κι αλλιώς ελάχιστοι της αφιέρωναν πάνω από ένα δευτερόλεπτο, αμέσως μόλις χούφτωναν τους φακέλους τους κι έτρεχαν να πάρουν ανάσα στον Πάνω Κόσμο, ή ίσως τα δεκαπέντε της καλημέρας ή τα τριάντα του «καλό μεσημέρι, καλή ξεκούραση». Έτσι δεν θα πρόσεχαν ότι έκανε πλέον εξαντλητική διαίτα ή ότι είχε βάψει τα μαλλιά της. Ούτε θα ήξερε κανείς ότι είχε βάλει φέσι στην κάρτα της, αγοράζοντας ρούχα που θα την κολάκευαν μόλις ανακτούσε τη λεπτή γραμμή της.

Ο πρώτος που είδε έκθαμβος τη διαφορά ήταν εκείνος. Έλειπε στην πρωτεύουσα για κάνα δίμηνο προκειμένου να επιμορφωθεί στις νέες τεχνολογίες και μετά πήρε μια αναρρωτική άδεια δύο εβδομάδων. Επιστρέφοντας, λοιπόν, μετά από καιρό και κάνοντας την πρώτη βόλτα του για να δει την αμήχανη Περσεφόνη που πάλι θα ρουφούσε αχόρταγα το άρωμά του –ένα καλό αστείο που μοιραζόταν με ένα δυο φίλους στο Γραφείο Νο25-, βρήκε στο από δεύτερο χέρι γραφείο της μια χαμογελαστή νέα γυναίκα, βαμμένη και χτενισμένη προσεκτικά, με εντυπωσιακά ρούχα και εντυπωσιακότερη αυτοπεποίθηση.

Ούτε Περσεφόνη ούτε χαμόγελα. Της είπε ένα διεκπεραιωτικό καλημέρα κι αμέσως χάθηκε μέσα στις μεταλλικές βιβλιοθήκες, αδυνατώντας να συγκεντρωθεί και να βρει το φάκελο που ήταν σχεδόν μπροστά στα μάτια του. Αν δεν ήταν ο σύνοικος να τον βοηθήσει, θα είχε μείνει κανένα μισάωρο, προκαλώντας τη μήνιν του Αφεντικού.

Η αλήθεια είναι ότι περίμενε άλλη αντίδραση. Πίστευε ότι αυτό που ένιωθε ως ανομολόγητη αμοιβαία έλξη θα άνθιζε πλέον, τώρα που η σάρκα της είχε δείξει ξανά τις δυνατότητές της, αντάξιες με το γυμνασμένο του κορμί. Αλλά αυτός έκανε λες κι είχε χολέρα. Μήτε την ξαναπλησίασε και για πρώτη φορά ανέβασε φάκελο χωρίς να πάρει αριθμό πρωτοκόλλου.

Αναγκάστηκε να τρέξει ξοπίσω του, κινδυνεύοντας να τη δει το Αφεντικό που δαιμονιζόταν και μόνο στη σκέψη ότι ανέβαινε στον σχεδόν απαγορευμένο γι' αυτήν όροφο κάθε πρωί, για να χτυπήσει την κάρτα της και να ετοιμάσει του σκοτωμού καφέ στο κουζινάκι πρώτη απ' όλους, ώστε να εκμηδενίσει το χρόνο της παραμονής της στον Πάνω Κόσμο. Δεν ήθελε να του φωνάξει, από φόβο μήπως καταλάβουν οι αυλικοί την αβλεψία του. Εξάλλου, εκείνος ανήκε στην ευμετάβλητη και σχετικά αβέβαιη λευκή ζώνη, απ' όπου ήταν πιο εύκολη η κατρακύλα στον Κάτω Κόσμο.

Μπήκε ασθμαίνουσα στο Γραφείο Νο25 και τους αντίκρισε όλους παγωμένους να την γαζώνουν με το βλέμμα τους από το χτενισμένο της κεφάλι μέχρι τα πέλματά της. Άφησε χαμογελώντας το χαρτάκι με τον αριθμό πρωτοκόλλου πάνω στο γραφείο του και βγήκε το ίδιο γρήγορα.

Η παρουσία της στον πρώτο όροφο και μάλιστα στο μέσο της μέρας έγινε αμέσως αντιληπτή από τα δύο περίπολα που είχε εγκαταστήσει το Αφεντικό στις άκρες του μεγάλου διαδρόμου, στον οποίο έβγαζαν όλα τα γραφεία. Έτσι, ήταν αναπόφευκτο να πέσει κυριολεκτικά πάνω του.

Αν και απέφευγε να τον κοιτάξει, να δει τις λεπτομέρειες του προσώπου του και κυρίως την έκφρασή του, κάθε φορά που διασταυρωνόταν μαζί του στο διάδρομο, εν τούτοις αυτή τη φορά δεν μπόρεσε να γλιτώσει τη γρουσουζιά. Το βλέμμα της έπεσε πάνω στα ποντικίσια μάτια του που πάντα λοξοδρομούσαν από την ευθεία ανταπόδοση της ματιάς της. Κι όχι μόνο έπεσε, αλλά κι έμεινε όσο το Αφεντικό την παρατηρούσε, σκάβοντας μέσα στη μνήμη του να βρει κάτι ταιριαστό με την περίπτωση, κάτι εξαιρετικά κυνικό και συγχρόνως ικανό να μετριάσει την έκπληξή του για τη μεταμόρφωσή της.

Αλλά αυτή τη φορά, ο νέος εαυτός της αποφάσισε πρώτος κι αντί να περιμένει την ετυμηγορία του κυρίαρχου του Πάνω Κόσμου, έκανε μεταβολή και του χάρισε ένα μοναδικό πανόραμα της πλάτης της που στένευε σε μια λυγερή μέση και κατέληγε στα καλλίγραμμα οπίσθιά της.

Επίσης, για πρώτη φορά πλησίασε το γραφείο του συνοίκου και του αφηγήθηκε φωναχτά και ξεκαρδισμένη το συναπάντημα με τον «Οξαποδώ». Είχε έρθει η ώρα να καταλάβει ο Κάτω Κόσμος ότι γιατρεία δεν υπήρχε και ότι η κατάστασή τους έπρεπε να εκληφθεί ως οριστική, μέχρι τη στιγμή που θα άλλαζε, με την αντικατάσταση της κομματικής φρουράς από κάποια επόμενη κυβέρνηση, το Αφεντικό με ένα άλλο. Εφόσον, λοιπόν, προς το παρόν παρακάτω δεν μπορούσαν να πάνε, έπρεπε να απολαύσουν την ηρεμία του Υπογείου Νο1 και να εκμεταλλευτούν την προσφερόμενη αργομισθία τους.

Από την επόμενη κιόλας μέρα, ο σύνοικος κουβάλησε ένα τρανζιστοράκι και δυο τρία βιβλία που είχε αφήσει αδιάβαστα από το καλοκαίρι. Αυτή πάλι, μετά από χρόνια, πήρε σβάρνα όλους τους παλιούς καθηγητές της και αποφάσισε να κάνει το διδακτορικό που πάντα ονειρευόταν. Τώρα πλέον είχε όλο το χρόνο δικό της και μάλιστα με επιχορήγηση του Αφεντικού. Όλα θα γίνονταν βέβαια διακριτικά, γιατί ο Μακιαβέλης -στην πιο πετυχημένη ελληνική εκδοχή του- δεν το είχε σε τίποτα να τους διαπομπεύσει στους συναδέλφους τους που την ίδια ώρα φορτώνονταν με ολοένα και περισσότερη δουλειά.

Μόνο την ιστορία με το συνάδελφό της δεν μπορούσε να χωνέψει. Δεν θα μπορούσε να είναι μια Περσεφόνη του Υπογείου Νο1 χωρίς αυτόν. Κρίμα που είχε εξαφανιστεί κι έστελνε μόνιμα για τους δικούς του φακέλους έναν από τους φίλους του. Δεν μπορούσε να καταλάβει τι φοβόταν.

* * *

Κι ενώ ο Κάτω Κόσμος είχε πέσει με τα μούτρα στη μελέτη, το Αφεντικό ετοιμαζόταν να επιβάλει και πάλι το κύρος του, μ' ενέργειες ριζικές. Έκανε έγγραφο στη διεύθυνση προσωπικού της μητρικής ΔΕΚΟ ότι του περίσσευαν δυο υπάλληλοι, αφήνοντας μάλιστα αιχμές για την εργατικότητα και την αξιοπιστία τους, και ότι μεγάλόθυμα τους

παραχωρούσε στην Κεντρική Υπηρεσία, ώστε να μην επιβαρύνουν τη δική του με τους μισθούς τους. Το νόημα φυσικά ήταν ότι ζητούσε από την Διοίκηση να του ξεβρομίσει το τίμιο κτίριό του από τα μιάσματα του Κάτω Κόσμου.

Ο Μιχάλης του Γραφείου Νο25 με το πάντα διακριτικό του άρωμα ήταν αυτός που της ανακοίνωσε τα κακά μαντάτα. Της ζήτησε να μην το κοινοποιήσει πουθενά και φυσικά να μην κάνει φασαρία, γιατί το νέο που της μετέφερε ήταν προϊόν υποκλοπής. Μπορεί προς ώρας να εξοργίστηκε με το Αφεντικό που απεργαζόταν το κακό τους, αλλά χάρηκε που τον ξαναείδε στα λημέρια της.

Τον έβλεπε θαλερό μπροστά της κι ήθελε να πάρει το ψαλιδάκι που είχε ξεχασμένο μέσα στη μολυβοθήκη και να κόψει το βαμβακερό του μπλουζάκι μέχρι να αποκαλυφθεί το στέρεο στέρνο του και η άτριχη κοιλιά του. Ήθελε να τον ξαπλώσει εκείνη την ώρα πάνω στο γραφείο της και να αγκαλιάσει με δυνατές χεριές τα οπίσθιά του. Δεν μπορούσε να συγκεντρωθεί σε όσα της έλεγε, λες και δεν την αφορούσε που το Αφεντικό την ξαπόστελνε στην Κεντρική Υπηρεσία στην άλλη άκρη της πόλης, όπου και θα τελείωσε τη γελοία υπαλληλική της καριέρα. Εκείνη σκεφτόταν μόνο τη σάρκα του Μιχάλη και μυρμήγκιαζε από ηδονή. Ας ήταν και το τελευταίο που θα της προσέφερε ο Κάτω Κόσμος της.

Ευτυχώς ο Μιχάλης δεν κατάλαβε τίποτε. Μόνο φεύγοντας τη ρώτησε «Περσεφόνη, αλήθεια πώς σε λένε;»

«Χριστίνα» του απάντησε και για πρώτη φορά το όνομά της απέκτησε ένα εντελώς ιδιαίτερο νόημα.

Φυσικά η παρουσία του Μιχάλη της χαρίστηκε άπαξ. Είχε ήδη πέσει σύρμα σε αυλικούς και λευκή ζώνη ότι άδειαζε το Υπόγειο Νο1 και ότι τα πολλά πάρε-δώσε με τους ενοίκους του, θα οδηγούσαν αυτόματα τους επόμενους στα γραφεία ανάμεσα στις μεταλλικές ντουλάπες που θα έχασκαν, τα καημένα, άδεια και θα επιζητούσαν την ανθρώπινη παρουσία, τώρα που τη συνήθισαν.

Περίμενε ότι τα μαντάτα θα την διέλυσαν. Αλλά αυτή η αλλαγή που ξεκινούσε να συντελείται μέσα της είχε δημιουργήσει ικανά αναχώματα, ώστε η επίθεση της λύπης να μην την αφήσει πλέον κλινήρη κι απασθής για μήνες και χρόνια. Εξάλλου είχε αποδεχτεί ότι σε τούτη την κόντρα με το Αφεντικό αυτή θα ήταν εκ των πραγμάτων η χαμένη. Απλώς

ήθελε να πείσει με αξιοπρέπεια, χωρίς φωνασκίες και μελοδραματισμούς. Ή τουλάχιστον έτσι πίστευε ως τότε.

Το κέρδος της ήταν κιόλας φανερό. Επέστρεψε με επιτυχία στις σπουδές της και ίσως στο μέλλον να μπορούσε να διεκδικήσει μια θέση εκτός του ήδη ξεχειλωμένου δημοσίου τομέα, ίσως κάπου που να αξιοποιούσε έστω και στο μίνιμουμ τις γνώσεις της. Ακόμη περισσότερο, είχε ξαναβρεί τη χαμένη της θηλυκότητα κι ένιωθε ότι ξανάμπαινε στο ερωτικό παιχνίδι, αφού είχε καθίσει στον πάγκο οικιοθελώς και για, ανεπίτρεπτα, πολλά χρόνια.

Τις επόμενες εβδομάδες κι ενώ η μετακίνησή τους ήταν πλέον ημιεπίσημη, η Χριστίνα ξεκίνησε τις ενέργειες προκειμένου να απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις της στους δανειστές της. Κατάφερε και πούλησε το αμάξι της, ξεπληρώνοντας το ένα δάνειο που της άρμεγε το πορτοφόλι. Με το σπίτι ήταν πιο περίπλοκα τα πράγματα. Μπόρεσε κι έκανε ένα διακανονισμό με την οικογένειά της, για να επιστρέψει μετά από χρόνια στο πατρικό της, πούλησε την οικοσκευή της κι έδωσε σε μεσίτη προς ενοικίαση το μικρό, αλλά πολυτελές διαμέρισμά της στα ανατολικά προάστια. Έτσι θα αποπληρωνόταν και το άλλο μαράζι της, χωρίς να αγκομαχάει κάθε μήνα για να μαζέψει τη δόση. Για το τέλος άφησε κάτι λίγες οικονομίες που είχε, με τις οποίες ξόφλησε ένα επιπόλαιο δάνειο που είχε πάρει από το ταμείο του κραταιού και γενναιόδωρου συνδικαλιστικού οργάνου τους, που δούλευε νυχθημερόν για το καλό των συναδέλφων.

Το χαρτί της μετακίνησής της είχε ήδη φτάσει στην Υποδιεύθυνση εκείνη την κιαροσκούρα Πέμπτη, αλλά ήταν μια από τις μέρες που το Αφεντικό έλειπε στην πρωτεύουσα, οπότε αναβλήθηκε για την επομένη η επίσημη επίδοσή του στους ενδιαφερόμενους. Ο σύντοκος πρόλαβε κι έμαθε από έγκυρη πηγή ότι το Αφεντικό σχεδίαζε μαζί με την επίδοση να βγάλει κι έναν πύρινο λόγο, προκειμένου να διαπομπεύσει τα μιάσματα και να παραδειγματίσει όσους δεν του ήταν ταγμένοι με την ψυχή τους. Τόση προετοιμασία δεν ήταν δυνατόν να πάει χαμένη και να φύγουν οι του Κάτω Κόσμου χωρίς να κάνουν μια περαντζάδα της ντροπής από τον Πάνω Κόσμο που τους είχε εξορίσει.

Την έπιασε μια ακατανόητη κακοκεφιά. Όχι γιατί θ' αποχωριζόταν το γραφείο και τους γκρίζους τοίχους του, που πάνω τους έφτιαχναν σχήματα με τις σκιές τους οι μεταλλικές βιβλιοθήκες και οι ατίθασες κόλλες που ξέφευγαν από τους κακοδεμένους

φακέλους. Ούτε γιατί θα της έλειπε η πικρή μυρωδιά της πόλης που έμπαινε κομμάτια-κομμάτια από το μισανοιγμένο παράθυρο. Ίσως απλώς να έφταιγε που ο σύννοικος σκασμένος πρόλαβε κι έφυγε νωρίτερα, επικαλούμενος λόγους υγείας, κι έτσι έμεινε να περάσει μόνη της τις τελευταίες ώρες σε έναν Κόσμο που θα συνέχιζε να υπάρχει χωρίς αυτήν, αλλά που πάντοτε θα της θύμιζε την αποτυχία της –έστω κι αν η ίδια είχε ελάχιστο μερίδιο ευθύνης.

Το κτίριο είχε σχεδόν αδειάσει, γι' αυτό και της φάνηκε περίεργο που άκουσε βήματα να κατεβαίνουν τη σκάλα. Στην είσοδο της πόρτας πρόβαλε το αμήχανο χαμόγελο του Μιχάλη. Ένωσε έκπληξη που δεν τα έχασε, που θεώρησε την παρουσία του εκείνη την ώρα αυτονόητη. Του ζήτησε να πλησιάσει και του έδωσε το ηλεκτρικό συρραπτικό που είχε αγοράσει με δικά της έξοδα.

«Δεν είναι της Υπηρεσίας. Δεν μπορώ να το πάρω», της είπε, σπρώχνοντας προς το μέρος της το μηχανήμα που όλοι λιμπίζονταν στον Πάνω Κόσμο.

«Δεν μου στερείς κάτι. Ποιος ξέρει αν θα το χρειαστώ εκεί που θα είμαι. Αυτό το μηχανήμα είναι κομμάτι της ζωής μου εδώ μέσα. Το αγόρασα ερχόμενη σε τούτο το κτίριο, μαζί με κάποια δερμάτινα είδη γραφείου. Ήθελα να κάνω μια ωραία αρχή σε ένα ωραίο και πολλά υποσχόμενο εργασιακό περιβάλλον. Θυμάσαι τότε που τ' Αφεντικό μας είχε μαζέψει όλους και παρουσίασε εμάς τους καινούργιους ως τη νέα υπόσχεση, το φρέσκο αίμα που θα έφερνε την Άνοιξη στην παρακμάζουσα Υποδιεύθυνση; Που να ήξερα ότι μας χρησιμοποιούσε όλους για να τρομάξει τους παλιούς, για να τους κάνει πιο δικούς του από πριν. Σφάγια υπήρξαμε, μάλλον υπήρξα, και δεν το κατάλαβα». Μιλούσε στο Μιχάλη πιο ανοιχτά από ποτέ και δεν την ενδιέφερε πια αν θα τον έφερνε σε δύσκολη θέση.

«Κοίταξε εκεί που θα πας να έχεις μια καλύτερη εξέλιξη. Ίσως είναι καλό να ρίξεις και λίγο νερό στο κρασί σου, να κάνεις ότι δεν καταλαβαίνεις, ότι όλα των Μεγάλων είναι καλώς καμωμένα. Είναι κακό πράγμα να έχεις αποψη, ειδικά όταν δουλεύεις με τα μεγάλα ψάρια». Άρχισε να την εκνευρίζει που προσπαθούσε να τη νουθετήσει. Τον κοιτούσε καταπρόσωπο και δεν έβλεπε πια τα ωραία του μάτια και τους βοστρύχους που καλλιγραφούσαν στο φαρδύ μέτωπό του. Ακόμη κι η κολόνια του της φαινόταν σήμερα κοινότοπη και λιγάκι ξεθυμασμένη.

«Νομίζω ότι το τελευταίο πράγμα που χρειάζομαι τώρα, είναι να κάνω απολογισμούς για το τι έφταιξε και να σχεδιάζω τις μελλοντικές κινήσεις μου. Κράτησε σε παρακαλώ το

συρραπτικό. Δεν είναι δα κι ακριβό». Δεν ήθελε να συνεχίσει την κουβέντα. Έκανε ότι συγκέντρωνε σε μια μαύρη σακούλα σκουπιδιών κάποια λίγα προσωπικά της είδη (ένα χαρτοκόπη με φιλντισένια λαβή, ένα ημερολόγιο και κάτι φανταζιέ στυλό που της είχε φέρει η αδερφή της από την Γαλλία) για να τον αναγκάσει ν' αποχωρήσει.

«Κάτσε να σε βοηθήσω. Θα είναι ασήκωτα» της είπε πρόθυμα ο Μιχάλης για ν' αντιστρέψει το βαρύ κλίμα ανάμεσά τους.

«Μπα. Πούπουλο είναι. Πήρα και τα δυο βιβλία του Κυριάκου που τα ξέχασε φεύγοντας. Είμαι σίγουρη ότι με τις παράτες που ετοιμάζει το Αφεντικό αύριο, δεν θα έχει μυαλό να τα θυμηθεί. Και φυσικά, δεν πρόκειται να επιστρέψει ποτέ πίσω για να τ' αναζητήσει». Η σκέψη του σύννοικου άνοιξε μέσα της μια φωτεινή χαραγματιά.

«Το έμαθες, λοιπόν. Μάλλον το μάθατε. Έτσι εξηγείται η αιφνιδιαστική αρρώστια του Κυριάκου. Γιατί, ρε γαμώτο, να γίνονται όλα αυτά; Τον συμπαθούσα τον Κυριάκο», κόμπιασε για μια στιγμή και μετά «Και σένα φυσικά. Τώρα θα μείνει ο Κάτω Κόσμος χωρίς Περσεφόνη. Και χωρίς Κέρβερο». Ήθελε να φαιδρώνει την ατμόσφαιρα, να της χαρακώσει το πρόσωπο μ' ένα τελευταίο χαμόγελο.

«Μακάρι να ήταν ο Κέρβερος σαν τον Κυριάκο. Μόνο να εύχεστε εσείς που μένετε πίσω να κρατηθούν αδειανά τα γραφεία μας. Αν και η όρεξη του Αφεντικού άνοιξε για τα καλά, ειδικά τώρα που είδε ότι το πείραμά του πέτυχε. Άλλοι είχαν τη Γυάρο και τη Μακρόνησο, εμείς, εσείς, μάλλον, θα έχετε το Υπόγειο Νο1». Του μίλησε ηθελημένα δυσάρεστα για να τον κάνει να φύγει. Εκείνος όμως καθόταν και πάλι μέσα στο ζωτικό της χώρο, αγγίζοντας σχεδόν με το μπράτσο του τον ώμο της.

Με το φευγικό του Μιχάλη έμεινε μόνη στο Υπόγειο Νο1, με μια σακούλα σκουπιδιών πάνω στο γραφείο της, με το φως να φτωχαίνει μέσα στο ημιυπόγειο, με την ανάμνηση ενός φιλιού που δεν ήξερε πώς να προσδιορίσει. Ένωθε πάντως ότι ήρθε απρόσμενα, αλλά αβίαστα και κράτησε τόσο όσο έπρεπε. Μετά χωρίστηκαν σιωπηλοί.

Αυτό που για καιρό σχεδίαζε στις φαντασιώσεις της, τώρα το αντιμετώπιζε με σχεδόν κρύα καρδιά. Θα προτιμούσε να φιληθούν χωρίς λόγια, νουθεσίες ή φθηνές παρηγοριές. Ήθελε να έρθει αθόρυβα, να την στριμώξει πάνω στον τοίχο που χωριζόταν ήδη σε φωτεινά μπακλαβαδωτά από τη σκιά της βαριάς σιδεριάς της εισόδου του πάρκινγκ και να κολλήσει τα χείλη του πάνω στα δικά της, χωρίς να την αφήσει να πάρει ανάσα. Σκεφτόταν το χέρι της να ταξιδεύει στο στέρνο του και το δικό του να ξεκουμπώνει το

πουκάμισό της. Δεν συνέβη τίποτε απ' όλα αυτά τα ερεθιστικά. Μόνο ένας γύρος της γλώσσας του μέσα στο στομάχι της, μόνο ένα απαλό φιλή στο μέτωπό της για αντίο. Πατρικό, σαν τα φιλιά που έδινε στο παιδί του.

* * *

Δεν είχε προσχεδιάσει την έξοδο, την τελευταία πράξη της τραγωδίας που ζούσε τόσο καιρό στην περίφημη Υποδιεύθυνση με το περιλάλητο Αφεντικό της. Γνώριζε ήδη ότι υπήρχε μια άνωθεν σκηνοθεσία και ότι η ίδια καλούνταν να παίξει το βωβό πρόσωπο – μαζί με τον πιο απύθ σόνοικο- μπροστά στον εξίσου βουβό και μαραγκιασμένο χορό των αυλικών και της λευκής ζώνης. Δεν ήταν όμως σίγουρη, τουλάχιστον μέχρι τη στιγμή που εγκατέλειπε το μεγαλόπρεπο κτίριο, αν θα ακολουθούσε υπάκουα τις σκηνοθετικές οδηγίες. Δεν ήξερε τι αντίδραση θα της έβγαζε η ένταση της στιγμής. Μόνο λίγο πριν χαθεί από τον ορίζοντά της η αλλοτινή ευκλής Υποδιεύθυνση, μурμουούρισε στον εαυτό της: «Απόψε αυτοσχεδιάζουμε».

Η συνέχεια της ημέρας αποδείχτηκε πιο ενδιαφέρουσα, ακόμη κι από το τόσο ποθούμενο φιλή του Μιχάλη. Έτσι, λίγο πριν χαθεί ο ισήμερος ήλιος και εν μέσω τόσων ριζικών αλλαγών, ξανασυνάντησε μετά από τέσσερα χρόνια τον Ορέστη. Ίσως έπρεπε να υπάρξει ο Κάτω Κόσμος, ο αινιγματικός Μιχάλης, το δικό της βλέμμα, το μετέωρο φιλή τους, για να φτάσει να τον ξαναδεί σε μια κατάσταση που δεν θα επέσυρε τον εξόφθαλμο οίκτο του. Πάντως τον είδε την κατάλληλη στιγμή, όταν ετοιμαζόταν να κλείσει οριστικά τον ισολογισμό των τριανταπέντε χρόνων της.

Δεν της φάνηκε περίεργο που τον βρήκε να σεργιανάει στα μέρη που σύχναζαν, όταν ήταν ζευγάρι. Ο Ορέστης χαρακτηριζόταν ανέκαθεν από ένα φοβερό συντηρητισμό και μια παροιμιώδη έλλειψη φαντασίας. Ήταν φυσικό, λοιπόν, στην πρώτη βόλτα του, μετά από αρκετό καιρό που είχε να έρθει στην πόλη των φοιτητικών του χρόνων και της ειδικότητας, να επισκεφθεί το σκιερό και ελαφρώς παγωμένο στενό της Προξένου Κορομηλά και τον πιο σικ και βουερό δρόμο της Μητροπόλεως.

Τον είδε από μακριά ν' ανηφορίζει την Καρόλου Ντηλ. Εκείνη στημένη στο φανάρι της Μητροπόλεως, περίμενε το πράσινο των πεζών για να περάσει απέναντι. Προς μεγάλη της έκπληξη, αυτός συνέχισε την πορεία του προς το μέρος της κι η Χριστίνα παρέμεινε βιδωμένη στη θέση της, αλλά απολύτως ψύχραιμη.

Ποιός θα της έλεγε ότι μετά από τόσα χρόνια που ήθελε να τον ξαναδεί και να εξηγηθεί εφ' όλης της ύλης μαζί του, που ίσως επιθυμούσε απλώς να νιώσει την παρουσία του που της έλειπε αφόρητα τα βράδια, θα ερχόταν η στιγμή που με το ζόρι θα έπινε μαζί του ένα ποτό. Όσο περπατούσαν πλάι-πλάι μέχρι το αγαπημένο της Καφέ -το «Καρόλου Ντηλ» ήταν παλιό τους στέκι, αλλά εκεί δούλευε πάντα ο φύλακας άγγελός της που ανά πάσα στιγμή θα μπορούσε να επέμβει και να βάλει τον Ορέστη στη θέση του, όχι χωρίς έκδηλη ικανοποίηση μιας και ποτέ του δεν τον συμπάθησε - η γλώσσα είχε κοκαλώσει στη φωλιά της και το μυαλό είχε κολλήσει σε μια αλληλουχία μονολεκτικών απαντήσεων -ναι, όχι, ίσως- στις πρώτες αναγνωριστικές ερωτήσεις εκείνου.

«Θυμάσαι; Πόσα βράδια δεν περάσαμε εδώ μέσα», σχολίασε μόλις καθίσανε στο σχετικά απομονωμένο τραπεζάκι δίπλα στη βιτρίνα της τζαμαρίας.

«Δεν χρειάζεται να θυμάμαι. Ξεχνάς ότι αυτή είναι η πόλη μου. Φυσικά και ερχόμουν και συνεχίζω να έρχομαι. Ήταν και είναι το στέκι μου, δουλεύει κι ο Χάρης εδώ, δεν χρειάζομαι κάτι περισσότερο». Απόρησε με τον εαυτό της που του απάντησε τόσο επιθετικά με το καλησπέρα σας.

«Δεν είπα ποτέ ότι είμαι πρωτευουσιάνος. Ξέρεις πολύ καλά ότι είμαι ένα χωριατάκι που κατάφερε να πάρει ένα πτυχίο και παλεύει...»

«Παλεύει να γίνει πλούσιος, μια που ο πατέρας του δεν τα κατάφερε αρκετά καλά. Υποθέτω ότι όλοι προγραμματιζόμαστε στη ζωή μας να κάνουμε κάτι κατά προτεραιότητα. Η δική σου επιλογή ήταν και παραμένει το χρήμα. Οι ασθενείς, οι τσέπες τους».

«Δεν είχες ποτέ σε εκτίμηση το σινάφι μας. Δεν μου κάνει εντύπωση που είσαι ακόμη σκληρότερη. Δεν έγινα το τέρας που νομίζεις. Όχι επειδή χωρίσαμε...».

Άρχισε να την εκνευρίζει ο μαλακός τόνος της φωνής του, ο τόσο ανόητα συγκαταβατικός: «Πού τα θυμάσαι όλα αυτά; Περσινά ξινά σταφύλια. Έτσι δεν μου είπες, όταν μετά από ένα χρόνο αφέτου χωρίσαμε, σου τηλεφώνησα στην άλλη άκρη της Ελλάδας; Πώς με θυμήθηκες; με ρώτησες. Εξάλλου δεν είχε και ιδιαίτερη σημασία που

ζήσαμε πέντε χρόνια μαζί, στο ίδιο κρεβάτι. Που αγοράσαμε μαζί τους πίνακες, τα έπιπλα, όλα μαζί, για να φτιάξουμε το «οπίτι μας», όπως εμφατικά έλεγες. Τελειώνουν οι άνθρωποι και οι σχέσεις σαν τις μπαταρίες και αντικαθίστανται από καινούργια μοντέλα. Σχεδόν οχτώ χρόνια νεότερή μου δεν ήταν η επόμενη σου; Χωρίς απαιτήσεις για γάμο και τα ρέστα».

«Νόμιζα ότι τα ξεπέρασες όλα αυτά. Εντάξει, σε πλήγωσα τότε, αλλά από το να παντρευόμασταν και να γινόμασταν δυστυχισμένοι σαν τον αδερφό μου, σαν τη μάνα μου... Ήταν προτιμότερο για όλους μας που έγιναν έτσι τα πράγματα. Εξάλλου εσύ δεν έκανες για νοικοκυρούλα. Είχες το μάστερ σου, τα διαβάσματά σου. Δεν θα γινόσουν ποτέ η γυναίκα που εγώ ήθελα: νοικοκυρά, προσεχτική, μετρημένη, η σύζυγος που ονειρευόταν η μάνα μου για μένα».

«Τελικά όσα χρόνια και να περάσουν, οι άνθρωποι δεν αλλάζουν μήτε τελεία στα λογύδρια τους. Ορέστη, προσπάθησα να γίνω για σένα αυτό που πίστευα ότι ήθελες. Πολεμούσα να είμαι ενδιαφέρουσα, με ιδέες για τις διακοπές μας, αδύνατη, μοντέρνα. Τίποτε δεν ήταν αρκετό».

«Δεν σου ζήτησα εγώ να υποκριθείς αυτό που δεν ήσουν. Ούτε σου υποσχέθηκα ποτέ κάτι».

«Εγώ έφταιξα που έμεινα μ' έναν άνθρωπο τόσο απόντα ακόμη και στο φιλί του, ακόμη και στον έρωτα που έκανε».

«Ίσως ήταν λάθος που σου ζήτησα να μιλήσουμε. Ακόμη δεν έχεις ξεπεράσει...»

«Τα έχω ξεπεράσει όλα» τον έκοψε υψώνοντας τη φωνή της. «Και σένα και τη σχέση μας και την επαρχία που θα θαβόμουν αν σε ακολουθούσα. Θα ήταν μια πλήρης αποτυχία. Έχεις δίκιο».

«Χαίρομαι που συμφωνούμε. Καλύτερα να βλέπουμε μόνο μπροστά. Αλήθεια, δουλεύεις ακόμη σε κείνο το φροντιστήριο; Πάντοτε πίστευα ότι χαραμιζόσουν, γιατί δεν είχες τα κότσια να κάνεις κάτι για ν' αξιοποιήσεις τις γνώσεις και το ταλέντο σου».

«Όχι, διορίστηκα σε μια ΔΕΚΟ. Είμαι στο τιμ ενός ανώτατου στελέχους: κάνουμε επιμορφωτικά ταξίδια στην Ελλάδα και τον κόσμο, διακινούμε έγγραφα υψίστης σημασίας για τη χώρα, παρεμβαίνουμε δυναμικά στις πολιτικές εξελίξεις. Η αμοιβή μου είναι εξαιρετικά ικανοποιητική. Εκτός από το μισθό παίρνουμε και μπόνους και

υπερωρίες. Είναι μια άκρως ενδιαφέρουσα δουλειά, με πρεστίζ και είμαι φοβερά ευχαριστημένη».

«Χαίρομαι για σένα. Βέβαια, δεν σου κρύβω ότι περίμενα να κάνεις πανεπιστημιακή καριέρα, αλλά αφού εσύ είσαι ευχαριστημένη, εμένα δεν μου πέφτει λόγος».

Είχε αρχίσει να δαιμονίζεται. Λες και δεν τον θυμόταν που ποτέ δεν είχε ένα καλό λόγο για ό,τι έκανε εκείνη. Και το χειρότερο, κάθισε και του είπε ψέματα για τη ζωή της, ενώ είχε κάνει τόσο αγώνα να μαζέψει τη σκέψη της και ν' αποφασίσει για το μέλλον της με ψυχραιμία. Ο τόπος πια δεν την χωρούσε. Συνέχισε, από τη θέση του θεατή πλέον, να τον ακούει για το πόσο καλά πήγαινε το ιατρείο του –ειδικός παθολόγος με εξειδίκευση στο ζάχαρο-, ότι σύντομα θα αποκτούσε και ιδιόκτητο κτίσμα, ότι οι φαρμακευτικές τού πλήρωναν ταξίδια σε εξωτικά μέρη και υπερσύγχρονους υπολογιστές για το γραφείο και το σπίτι. Ο Ορέστης ήταν τόσο απορροφημένος με το θρίαμβό του που δεν την έβλεπε που κλωθογυρνούσε σαν το σκουλήκι στη θέση της.

Ούτε καν γύρισε να δει την πετρωμένη φάτσα του, αυτό το πρόσωπο με τα ανέκαθεν θολά χαρακτηριστικά, μόλις εκείνη σηκώθηκε αιφνιδιαστικά από την καρέκλα της, πήρε στην αγκαλιά της πανωφόρι και τσάντα και όρμησε έξω από το καφέ. Η Χριστίνα ξεκίνησε με ένα γρήγορο περπάτημα που σύντομα κατέληξε σε τρεχάλα ανάμεσα σε αυτοκίνητα και αργόσχολους πεζούς. Έτρεχε να φύγει μακριά από κείνον, από το παρελθόν της, από τα λάθη της, από τα αιώνια ψέματά της.

* * *

Σήμερα ξεκινούσε η τελευταία μέρα στο Υπόγειο Νο1 και συγχρόνως η μέρα νούμερο ένα της νέας της ζωής. Για πρώτη φορά ένιωσε ότι κατέβαινε τις σκάλες του Κάτω Κόσμου σα μουσαφίρισα, για πρώτη φορά μπορούσε να δει στις λεπτομέρειές τους τα ντέξιον, το στενόμακρο παράθυρο, τις δεκαοχτούρες που έκοβαν βόλτες στο κάδρο της εξόδου κινδύνου. Έψαξε τα συρτάρια της, μήπως και ξέχασε κάτι σημαντικό. Μετά πήγε κι από το γραφειάκι του Κυριάκου κι έκανε έναν τελευταίο έλεγχο. Ύστερα, έκλεισε προσωρινά τα

φώτα για να κάνει οικονομία στο Δημόσιο Τα-μείον και με σταθερά βήματα κατευθύνθηκε στον πρώτο όροφο, με τελικό προορισμό το γραφείο Νο5 της Προϊσταμένης.

Ο Κυριάκος ήταν ήδη μέσα και περίμενε την επίδοση, κοιτάζοντας επιδεικτικά και κάθε λίγο το ρολόι του. Πήγε και στάθηκε δίπλα του, φτιάχνοντας ένα συμπαγή τοίχο, τη δική τους σωματική αντίσταση κόντρα στην παλίρροια της υποκρισίας και της αλλοτρίωσης των υπολοίπων. Δεν φοβόταν για τον εαυτό της. Μόνο για τον Κυριάκο έτρεμε, γιατί δεν ήξερε πώς θ' αντιδράσει. Είχε πέντε παιδιά, η γυναίκα του δεν δούλευε και οποιαδήποτε στραβοτιμονιά θα μπορούσε να του δημιουργήσει μελλοντικά σοβαρότατα προβλήματα επιβίωσης.

Μόλις άκουσαν από μακριά τη φωνή του Αφεντικού που ετοιμαζόταν να πάρει θέση στο αίθριο, έξω ακριβώς από την πόρτα του γραφείου Νο5, παρατάσσοντας τους χειροκροτητές του φάτσα κάρτα, η Χριστίνα άρπαξε τα χαρτιά που έχασκαν πάνω στο γραφείο και μπροστά στη χάσκουσα Προϊσταμένη έβαλε τον Κυριάκο να υπογράψει και τα δύο αντίγραφα. Ύστερα του έχωσε βίαια το ένα στην τσέπη του μπουφάν του και πριν προλάβει ν' αντιδράσει του φώναξε «Ακολούθησέ με!».

Έβαλε μπροστά το φτενό κορμί της κι ούτε κατάλαβε πού βρήκε τη δύναμη να πέσει πάνω στο Αφεντικό και να τον ρίξει κάτω, λερώνοντας το κατάλευκο κοστούμι του. Πρόλαβε μόνο να πει του Κυριάκου: «Φύγε! Τώρα!» Μέσα στην αναμπουμπούλα, ο αλλοτινός σύννοικος χάθηκε ανάμεσα από τα πετρωμένα προσώπεια των υπαλλήλων της λευκής ζώνης που του άνοιξαν διάδρομο για να περάσει.

Οι αυλικοί τρέξαν να καθαρίσουν το σκονισμένο κοστούμι του Αφεντικού, τα περίπολα πλησίαζαν απειλητικά την Χριστίνα και κείνος με τσαλακωμένο το παντελόνι, αλλά τσίλικο το ηθικό, άρχισε να ουρλιάζει τόσο δυνατά που δεν ξεχώριζαν λέξεις και προτάσεις ανάμεσα στις κορώνες και τις κραυγές.

Η Χριστίνα έστεκε ατάραχη στο κέντρο του χορού που έσφιγγε συνεχώς τον κλοιό του γύρω της. Ο Μιχάλης προσπάθησε να την πλησιάσει και να φτιάξει ένα άνοιγμα, για να περάσει ανάμεσα από τα κορμιά τους και να γλιτώσει. Εκείνη, όμως, πετάχτηκε στην απέναντι μεριά, φοβούμενη ότι, αν γινόταν αντιληπτός ο μέχρι πρότινος ποθητός συνάδελφος, σύντομα θα έπαιρνε τη θέση της στο γραφείο του Κάτω Κόσμου.

Κάποια στιγμή χαλάρωσε η ανθρώπινη αλυσίδα που κόντευε να την πνίξει. Από τους αλαλαγμούς του Αφεντικού, ακόμη και οι πλέον έμπιστοί του είχαν ζαρώσει αντίκρυ στο

ημικύκλιο της ορχήστρας, απ' όπου ο Κορυφαίος έδινε ρεσιτάλ θυμού και ιερής αγανάκτησης. Κανείς, ούτε κι εκείνος, ο πανθομολογούμενος κυρίαρχος, δεν περίμενε ότι η ατάραχη Χριστίνα θα έβγαζε από την τσάντα της ένα χαρτί, μια τσαλακωμένη κόλλα αναφοράς χειρόγραφη, θα πλησίαζε το ανθρωπάριο με τα μισόκλειστα μάτια και τα μαύρα, βαμμένα μαλλιά που είχαν ορθωθεί σαν φρενιασμένος αχινός και θα του κολλούσε την παραίτησή της στο κούτελο -κέρασμα τραγελαφικό που δεν είχε δοθεί ποτέ πριν από υφιστάμενο σε κανένα αφεντικό ή προϊστάμενο.

Δεύτερη ζωή

ΑΓΑΠΗΤΕ ΥΠΟΨΗΦΙΕ ΕΚΔΟΤΗ ΜΟΥ, δεν γνωρίζω αν θεωρείτε επιτυχή την προηγούμενη απόπειρά μου. Σας ορκίζομαι ότι προσπάθησα να δώσω έναν τόνο ηρωικό, να παρουσιάσω τα προβλήματα της σύγχρονης εργαζόμενης όσο γινόταν πιο παραστατικά, να μιλήσω για τις κοινωνικές συμβάσεις και τις ερωτικές απογοητεύσεις που ταλανίζουν τις σημερινές γυναίκες. Φοβούμαι ότι τοποθετώντας την ηρωίδα μου σε έναν χωροχρόνο τόσο οικείο, πιθανόν να περιέπεσα σε αυτοβιογραφικά ολισθήματα και ίσως να μην την αυτονόμησα επαρκώς από την ύπουλη και προδοτική αφηγήτρια, η οποία αντλεί λαθραία από τη δεξαμενή της μνήμης και το μαύρο συκώτι μου. Όλοι δεν παραδέχονται πλέον ότι ο συγγραφέας πρέπει να πεθάνει, για να ζήσει και να ευτυχίσει ο αναγνώστης του στο διηνεκές; Ας γίνει λοιπόν. Από δω και πέρα θα ελέγχω διπλά και θα λογοκρίνω οποιαδήποτε εξέλιξη στην πλοκή, η οποία ενδεχομένως θα με γύριζε επιμόνως στον κλειστοφοβικό Κάτω Κόσμο μου.

Ίσως ένα τόσο μαχητικό κείμενο να μην ταιριάζει στην επικρατούσα τάση της λογοτεχνίας, που την θέλει περισσότερο αποστασιοποιημένη και εσωστρεφή. Ίσως έπρεπε να δώσω μεγαλύτερο βάρος, να αφιερώσω περισσότερες σελίδες στη διαδικασία της ωρίμανσης των αποφάσεων της Χριστίνας. Θα μπορούσα δε να εντάξω στην όλη δράση και μια γοητευτική ψυχαναλύτρια, στο ντιβάνι της οποίας θα αγγελομαχούσαν τα πρέπει της οικογένειας και του κοινωνικού περιγύρου με τα θέλω της ηρωίδας μου. Νομίζω πως είναι πλέον αργά. Αυτή η ομφαλοσκοπική μέθοδος θα άλλαζε όλη τη μορφή του κειμένου μου και ίσως να με έβαζε σε ψυχαναλυτικές περιπέτειες, τις οποίες αδυνατώ να διαχειριστώ ελλείψει ειδικότερων γνώσεων και σχετικών εμπειριών.

Σκέφτηκα, ωστόσο, μια πιο πρόσφορη μέθοδο για την ανάπτυξη του εσωτερικού δράματος της Χριστίνας: θα μπορούσα να δοκιμάσω την τύχη μου στα σκοτεινά χωράφια του ψυχολογικού θρίλερ. Ο σύντομος, στακάτος λόγος, το αίσθημα της κλειστοφοβίας, οι

ανατροπές που παγώνουν το αίμα του αναγνώστη συνάδουν τόσο με τη σύγχρονη, φοβική και κατακερματισμένη ζωή μας στις απρόσωπες μητροπόλεις.

Για να μην μακρηγορώ, θα πιάσω τη ζωή της ηρωίδας μου από το σημείο που αποχωρεί οικιοθελώς από τον τάφο του δικού της Κάτω Κόσμου και προσωρινά εγκαθίσταται στο δωμάτιο των παιδικών της χρόνων. Ίσως τώρα θα πρέπει να δώσω μεγαλύτερη σημασία στην περιγραφή του χώρου, ο οποίος θα λειτουργεί ως προέκταση του ψυχικού τοπίου της Χριστίνας (εσείς οι θεωρητικοί μπορείτε να διακρίνετε εδώ τις μεταρομαντικές επιβιώσεις):

Παιδί ξανά. Αλλά με τους γονείς χαμένους, στα γεράματα να μεγαλώνουν τα παιδιά της μεγάλης στην Αθήνα. Πάλι καλά που δεν το νοίκιασαν το σπίτι. Δεν ήθελε η μάνα. Πού να βάλει ξένο άνθρωπο στην κρεβατοκάμαρα με το εργόχειρο-φωτιστικό. Που να σκεφτεί ξένη νοικοκυρά στην κουζίνα της. Ενίστε ο συντηρητισμός κάνει καλό.

Έχει αλλάξει ο δρόμος μας. Χάθηκαν οι παλιοί γείτονες: άλλοι επέστρεψαν στα χωριά τους, άλλοι δώσανε προίκα στις κόρες τα διαμερίσματα που πάλευαν να ξεπληρώσουν μια ζωή. Και ξένοι. Ξένοι που προσπαθούν να βρουν μοίρα στον ήλιο της Ελλάδας. Εδώ, εμείς καλά-καλά δεν χωράμε πια κάτω απ' αυτόν τον περίφημο ήλιο. Δεν έχω πρόβλημα με τους ξένους. Δεν μου φταίνει αυτοί. Ήρθαν σε μια στιγμή που τα χάλια της χώρας ήταν πλέον οριστικά. Εύκολη λύση να τα βάζουμε μαζί τους. Αφού δεν τα βάζουμε με τον εαυτό μας.

Δεν θυμόμουν τόσο στενό το δρόμο. Ακόμη και στον δεύτερο φτάνει μόνο το αντιφέγγισμα από το πρωινό φως. Λες και δεν έφυγα ποτέ από το Υπόγειο Νο1. Πάλι καλά που, εκεί γύρω στο απόγευμα, παίρνουν φωτιά οι τζαμαρίες της Κυρά-Σουλτάνας στο απέναντι ρετιρέ και νιώθω το ηλιοβασίλεμα. Μικρό το τίμημα, αφού γλίτωσα τα έξοδα. Αλλά μου λείπει που δεν έχω άνθρωπο να πω μια καλημέρα. Ποιοι είναι όλοι αυτοί στην πολυκατοικία; Φοιτητές, επαρχιώτισσες που ήρθαν στην Σαλονίκη να πιάσουν την καλή –μια δικηγόρος και μια φιλόλογος σε φροντιστήριο- και μια άγνωστη γριά δίπλα. Ευτυχώς δεν ακούγεται. Και να πεθάνει δεν θα την πάρουμε μυρωδιά. Ίσως μόνο από την μπόχα.

Είναι δυνατόν να έζησα ποτέ σ' αυτό το δωμάτιο; Τοίχος, ακάλυπτος, ένα κάδρο ουρανού. Δεν θυμάμαι καν αν διάβασα τα βιβλία που σκονίζονται στη μικρή βιβλιοθηκούλα πάνω απ' το κρεβάτι μου. Ευτυχώς οι βιοτεχνίες –μια στον πάτο της διπλανής πολυκατοικίας και μια απέναντι- που δεν μ' άφηναν σε ησυχία όλο το μεσημέρι, κλείσανε μετά τα μισά του ενενήντα. Νεόπτωχοι βιοτέχνες... Τώρα στον ακάλυπτο κυνηγιούνται τα γατιά όταν έχουν κάψες. Είναι φυσικά και το κινέζικο που άνοιξε στο ημιωπόγειο. Έμαθαν και οι μικροαστοί της Τούμπας τα φόρτσινγκ κούκικς και τα νούντλς. Κάνει ντελίβερι κι είναι φθηνό. Το μόνο κακό είναι ότι μόλις απλώσω τα ρούχα μου, παίρνουν μια μυρωδιά γλυκόξινη και μου 'ρχεται να τα φάω με τις αφραγκίες που 'χω.

Φαντάζομαι τι θα λένε οι καλοί συνάδελφοι. Ότι τρελάθηκα που άφησα σίγουρη δουλειά. Ότι τα πράγματα σφίγγουν με τις συντάξεις και ποιος ξέρει τι ξημερώνει στο ασφαλιστικό μέλλον της Ελλάδας. Εδώ δεν ξέρουμε πώς να ζήσουμε τα νιάτα μας, να σκεφτούμε για τα γεράματα; Πολυτέλειες για όλους τους τακτοποιημένους.

Αλήθεια τι σημαίνει τακτοποιημένος; Να έχεις δουλειά, γκόμενο, ένα αμαξάκι να κάνεις τις βόλτες σου, ένα βολικό οικογενειακό τάφο για να λιώσεις τα κοκαλάκια σου; Πρέπει να βρω ένα νέο ορισμό στην έννοια τακτοποιημένος. Βλέπεις, έβαλα μπουρλότο στο πολλά υποσχόμενο μέλλον μου. Τώρα θα τρώω τα τελευταία έτοιμα που έχω και μετά βλέπουμε. Να μην περιμένω από τους γονείς. Αυτοί, αν δεν είχαν τα εγγόνια να ασχολούνται, θα με ξέγραφαν. Μαλάκωσαν με τα μούλικά. Εντάξει, καλά παιδάκια είναι, αλλά πόσο τα βλέπω; Τα μάθανε κι οι γονείς τους να κοιτάνε στα χέρια. Μωρέ μπράβο καταναλωτισμός! Εγώ στην ηλικία τους είχα μια ξεμαλλιασμένη μπιμπιμπού κι αυτά διαθέτουν την πλήρη σειρά της Μπάρμπι και των μεταφεμινιστικών εκδοχών της: Η Μπάρμπι γιατρός, κτηνίατρος, χωρισμένη από τον ξενέρωτο Κεν. Αυτό θα πει εκσυγχρονισμός.

Στο πανεπιστήμιο τούς είπα ότι πήρα άδεια άνευ αποδοχών. Δεν χρειάζεται να ξέρουν. Σάμπως και να μάθουν, θα κερδίσω κάτι; Δεν θέλω να έχω υποχρέωση. Στη χειρότερη θα φροντίζω γριές, θα κάνω γριά - σίτινγκ, ξεκινώντας απ' αυτή την περίεργη δίπλα. Πάντως κάτι πρέπει να βρω σύντομα, γιατί με βλέπω λάντζα στο κινέζικο να λέμε τα βάσανά μας παρέα με καμία Γκονγκ Λι απ' τη Σαγκάη.

Αποφεύγω να κυκλοφορώ τα βράδια. Ο δρόμος είναι πιο τρομακτικός με τα φώτα. Φτιάχνει σκιές εκεί που δεν το περιμένω και σκιάζομαι. Έτσι κι αλλιώς δεν έχω και

κανέναν για να βγω για ποτό. Τα παιδαρέλια στο πανεπιστήμιο έχουν άλλα ζητούμενα. Πού να μπαίνω μετά από τόσα χρόνια σε ξεχασμένες ψυχολογίες, σε άγχη για τις προθεσμίες του μεταπτυχιακού, σε άγονους ανταγωνισμούς για τους καλύτερους βαθμούς.

Το σπίτι είναι το μόνο που θυμάμαι απ' το παρελθόν. Ευτυχώς, το ξέχασε ο χρόνος. Όλα τα υπόλοιπα χάλασαν ή άλλαξαν. Σα να γυρνάω ξανά στη μήτρα της μάνας μου. Πεινάω. Είναι αργά, αλλά θα χτυπήσω στη γριά δίπλα μπας κι έχει κάνα αυγό να μου δώσει. Αυτή φαίνεται να ξενυχτάει, δεν έχει ανάγκη.

* * *

Δεν μου άρεσαν τα μούτρα της. Με το ζόρι άνοιξε μια χαραμάδα στην πόρτα. Κι όμως σα να άκουσα μέσα από την πόρτα, καμιά ώρα πριν, το ντελίβερι μπόι που της έφερε σουβλάκια από τον Θωμά τον Χειροποίητο. Είναι δυο δρόμους μακριά ο Χειροποίητος· παλιότερα, καμιά φορά που ερχόμουν στους γονείς μου για φαγητό και η μάνα μου είχε τίποτε μπάμιες, παράγγελνα και μου τα φέρνανε με τα πόδια· είχα λεφτά τότε, ήμουν καλά. Είχε η φάτσα της μια αποκτήνωση... Φαίνεται θα μπουκώθηκε τις πίτες και τα χοιρινά λίπη, θα πήρε μετά και τα χάπια για τη χοληστερίνη. Δεν της ζήτησα τίποτε φοβερό. Ένα αυγό να βάλω στα κεφτεδάκια μου που είχε κλείσει το μάρκετ. Πού να γύρευα καμιά εξάδα. Και το μάτι της. Σαν του τρελού. Η μάνα μου είπε στο τηλέφωνο ότι είναι καλή γυναικούλα και φιλόξενη. Πού σκατά είναι η φιλοξενία σου, ρε παλιόγρια, που σου ζητάω ένα ρημαδοαβγό κι εσύ μου κλείνεις την πόρτα στα μούτρα; Χάλασε ο κόσμος, πάει. Καλά το λένε οι συνταξιούχοι στα πρωινάδικα.

Τσως πρέπει να σκεφτώ το αυριανό συμπόσιο. Θα έχει και μπουφέ. Αλλά μετά πρέπει να γυρίσω σπίτι αργά το βράδυ. Πρώτα η πνευματική τροφή και ύστερα η μάσα. Με κάλεσε ο Αλέξης. Θέλει να μου κάνει τον καλό. Στην πραγματικότητα πιστεύω ότι θέλει να μου τριψεί στη μούρη τη λεκτοροποίησή του. Ας πρόσεχα όταν έριξα χυλόπιτα στο γκόμενο της Σχολής. Οι άλλες σφάζονταν για μια κουβέντα του κι εγώ του είπα ένα ξεγυρισμένο όχι, λες και δεν έβλεπα τα χάλια μου. Αμετανόητο αγοροκόριτσο. Κάτι θα είχα πάντως, γιατί άρεσα τότε. Τώρα που είμαι πιο γυναίκα, δεν σταυρώνω μήτε μισό

θαυμαστή. Μόνο χλιαρούς παντρεμένους με διακριτικές κολόνιες. Μη χέσω. Έρωτες λάιτ για να μην ταραζεται η ζωούλα μας, η οικογένεια, το εργασιακό περιβάλλον. Να μην σκανδαλίσουμε την Υποδιεύθυνση ντε.

Τι σκατά φασαρία κάνει η παλιόγρια. Σαν να κοπανάει κατσαρόλες. Θέλει να μου σπάσει τα νεύρα που της ζήτησα το γαμοαβγό. Αν συνεχίσει μετά τα μεσάνυχτα θα της στείλω το εκατό. Κι ας ουρλιάζει η μάνα μου περί καλής γειτονίας και μπούρδες.

Μου τη δίνει να ξυπνάω με το πηχτό σκοτάδι. Αυτός ο άθλιος με κυνηγάει και στον ύπνο μου. Όσο τον απωθώ όλη τη μέρα από το μυαλό μου, τόσο τρυπώνει τη νύχτα στα πιο περίεργα όνειρά μου. Όχι ρε κερατά, δεν θα σου περάσει. Ακόμη και στον ύπνο μου θα σε πετάω κάτω σαν το γυμνοσάλιαγκα, θα σου κολλάω στη μούρη την αηδία μου, το «παραιτούμαι» μου.

Τι κρίτσι-κρίτσι ακούγεται. Κάτι κάνει η γριά δίπλα. Φαίνεται βρήκε ευκαιρία τώρα που ησυχάζουν όλοι. Σα να πριονίζει. Ήμαρτον πια! Τι άλλο θα δούμε και θ' ακούσουμε.

Ανοιξε την πόρτα τώρα. Αυτό το μάτι πάλιωσε και τα δείχνει όλα θολά. Φαίνεται να σέρνει κάτι μαύρες σακούλες. Ποιος ξέρει από πόσο καιρό θα κρατάει τα σκουπίδια της κι έβγαλε 5-6 γκαστρωμένες σακούλες κι η καθεμιά διπλή και τριπλή, ενισχυμένη. Τώρα, βγαίνεις έξω να τη διαλοστείλεις; Ας δώσω τόπο στην οργή. Την επόμενη φορά που θα κάνει κιχ μέσα στο βράδυ, θα με δει κι από την ανάποδη.

Τουλάχιστον από την μπαλκονόπορτα της κουζίνας φαίνεται πιο καθαρά. Κοίτα να δεις πλάκα. Συναντήθηκαν με την Κυρά-Κατίνα. Η άλλη ατάραχη να σέρνει τις σακούλες της. Τα 'παιξε η Κατίνα που την έπιασε στα πράσα. Λοιπόν, οι κακές συνήθειες δεν παλιώνουν. Η γριά ακόμη κλέβει τα γάλατα από το μάρκετ. Αξημέρωτα περνάνε τα φορτηγά κι αφήνουν τις κάσες με κάθε λογής χάρτινα και πλαστικά μπουκάλια μπροστά απ' τα κατεβασμένα στόρια. Να 'σου κι η Κατίνα από πίσω να πάρει τις προμήθειες της ημέρας. Και να πεις ότι έχει ανάγκη; Και δικό της σπίτι έχει και καλή συνταξούλα παίρνει από το συχωρεμένο.

Να κι ένα σταθερό σημείο αναφοράς. Η κλεπτομανής γριά. Νυν και αεί και για όσο ζει. Και μετά λένε για τους Αλβανούς. Η διπλανή πάλι κατεβάζει και δεύτερη δόση σκουπιδιών. Καλά, χωματερή έχει δίπλα; Βρε μπας και πιάσουμε καμιά χολέρα;

Άντε να πέσω για ύπνο, γιατί με τις γριές δεν βγαίνει άκρη. Στο τσακ πρόλαβε το σκουπιδιάρικο η διπλανή. Ούτε συνεννοημένοι να ήταν. Ελπίζω τώρα να μουλώξει, να κλείσω κι εγώ κανένα βλέφαρο.

Ωραία, τώρα πλάκωσαν και οι μπάτσοι με το περιπολικό. Άντε καλά. Γριές, σκουπιδιάρικα, μπατσικά. Κοσμοπολίτικο έγινε το στενό. Όσο κάθομαι και χαζεύω τόσο και κάτι νέο θα δω. Μπα, τους βαριέμαι όλους. Τουλάχιστον να την πέσω για κάνα δώρο και μετά να πάω στη Σχολή.

* * *

Γλίτωσα το συμπόσιο, αλλά αυτή την πρόσκληση δεν μπορούσα να την αποφύγω. Μου το είπε κι ο Επόπτης μου: «Καλό το διδακτορικό, αλλά θέλει και δημόσιες σχέσεις». Η ομιλία βαρετή μέχρι θανάτου. Το πιο ενδιαφέρον σημείο της βραδιάς ήταν ο φίλτατος Αλέξης. Μοστράρισε και τη σύζυγο εξ Αγγλίας. Τελικά του άρεσαν πάντα οι ξενέρωτες. Και τότε που τον έφτυσα, πήγε και τα έφτιαξε μ' έναν ξανθομπάμπουρα, μια σκωτσέζα με τροφαντά καπούλια. Όλο κώλο ήταν αυτή η κοπέλα. Τους έβλεπες κι έλεγες «Κρίμα το παλικάρι». Αφού νόμιζα στην αρχή ότι είχε αυτή τη διαστροφή που σου αρέσουν οι υπέρβαρες. Η σύζυγος είναι καλύτερη. Λίγο ξερακιανή, αλλά γυμνασμένη, με ωραία μελιά μάτια. Και με αρπακτικό βλέμμα. Έκανε σα λέαινα. Σιγά κυρά μου, δεν θα σου φάμε τον παίδαρο. Ήθελα να της πω, ότι εγώ δεν πήρα τότε που μου προσφερόταν και ήταν και τρυφερούδι. Κατινιές.

Μέχρι να φτάσω πήγε η καρδιά μου στην κωλότση. Έπρεπε να πω του Αλέξη να με αφήσουν έξω από την πόρτα. Στο στενό λες κι έχουμε συσκότιση. Τι διάβολο! Όλοι κοιμούνται με τις κότες; Βρε μπας κι έπεσα στο καζάνι με τους αμαρτωλούς; Αν κρίνω από τη διπλανή, είναι μια πιθανότατη εξήγηση. Ευτυχώς που δεν ακουγόταν για μερικές μέρες. Σήμερα πάλι το κρίτσι-κρίτσι. Να δεις που το πρωί θα κουβαλάει σακούλες.

Οι γάτες εξαφανίστηκαν απ' τον ακάλυπτο. Αν υποψιαστώ ότι η γριά τις ταΐζει και μετά τις ξεπαστρεύει, θα καλέσω τη φιλοζωική. Όχι ότι έχω κάνα κόψιμο με τα ζώα, αλλά έτσι, για να της την σπάσω.

Ευτυχώς στο δωμάτιό μου όλα είναι τα ίδια. Οι κούκλες, τα παλιά μου ρούχα. Πίσω στα δεκάξι. Αν ξαναγύριζα το χρόνο, θ' άλλαζα τίποτε; Σπουδές, φίλους, αγαπημένους; Ίσως να διάλεγα καμιά Σχολή που να μου έδινε περισσότερες ευκαιρίες να βρω δουλειά. Ωραίες κι οι επιθυμίες και τα θέλω, αλλά δεν γεμίζουν την κοιλιά. Γέμισε ο κόσμος άνεργους επιστήμονες.

Σήμερα έτρεμαν τα χέρια μου. Ο Επόπτης μού πρότεινε να ηρεμήσω. Του έχω πει μέσες άκρες τι έγινε. Ευτυχώς είναι αριστερός, με το μέρος του εργάτη και του καταπιεσμένου. Μωρέ και γω με το μέρος των ταπεινών θα ήμουν, αν είχα καλή δουλειά και τη βιλίτσα στο Πανόραμα. Τουλάχιστον μου βρήκε δουλειά σ' ένα φίλο του εκδότη για να δουλέψω διορθώτρια. Σκατοδουλειά είναι, αλλά πρέπει επειγόντως να βρω ένα εισόδημα, έστω και προσωρινά.

Μαμά, μπαμπά. Είσαστε τόσο μακριά. Δεν είμαι κανένα μαμμόθρεφτο, το ξέρετε. Αλλά σας έχω τόση ανάγκη. Όσο και ν' αγκαλιάσω τις παλιές μου κούκλες δεν με ζεσταίνουν. Α, ρε πατέρα, τώρα θα μου έφτανε κι αυτό το άτσαλο χάδι σου. Με δυο κόρες και δεν έμαθες ποτέ σου να χαϊδεύεις.

Ο Επόπτης μου επιμένει να πάω σε νευρολόγο. Του έλεγα για τους πονοκεφάλους μου, για τον κόμπο που έχει στρίψει μόνιμα τον αριστερό μου κρόταφο, για τον πονόματο. Έβγαλε τη διάγνωση: νευρολόγος. Δεν θέλω να μπλέξω με γιατρούς. Δεν έχω χρήματα, διάθεση, ελπίδα. Καλύτερα να παραδοθώ. Να πέσω στα γόνατα και να κλάψω αυτό το κλάμα που δεν έκλαψα ποτέ μου. Τι να μου κάνουν οι χημικές παρηγοριές. Θέλω μια αγκαλιά γεμάτη, μια καλημέρα, ένα διπλό σερβίτσιο στο τραπέζι, δυο σκιές όταν περνάω βιαστικά το στενό μας. Ο έρωτας δεν θα με σώσει, αλλά είναι φάρμακο που θα μαλακώσει το σκληρό μου καύκαλο.

Α ρε Ορέστη! Τα χρόνια μας έγιναν πεταμένα χαρτάκια ημερολογίου τοίχου με στιχάκια της κακιάς ώρας. Εσένα σου 'μεινε η πείνα για το χρήμα και την αναγνώριση στη μικρή σου πατρίδα, εμένα η πείνα για κορμί που να δίνεται απλόχερα. Καλύτερα που ξέφυγα από το βάσανο να περνάω εξετάσεις. Κάθε μέρα έλεγχος, προβιβασμός, μέχρι την επόμενη.

Δεν το πρόσεξα πριν. Όταν ξαπλώνω ζώνουν όλο μου το κορμί κρυάδες. Θα είναι από τα νεύρα μου, όπως θα αποφαινόταν ο κύριος Επόπτης. Σίγουρα θα υπάρχει μια καλή συνταγή γιατρού. Να δω ποιος γιατρός θα βάλει με τις συνταγές του φως σ' αυτό το

θεοσκοτεινό στενό, ποιος θα μας κάνει να ξαναλέμε καλημέρες, ποιος θα σταματήσει με τα φάρμακά του αυτή την παλιόγρια που δεν έχει αναπαμό κι όλο κριτσανίζει, όλο πριονίζει, γιατί, κόκαλα, τα νεύρα μου.

* * *

Ευτυχώς η νέα μου δουλειά δεν απαιτεί την παρουσία μου σε κάποιο γραφείο. Έχω ένα καλό λεξικό, το δοκιμασμένο του Τριανταφυλλίδη, αγόρασα συντακτικό και γραμματική. Ακόμη και για τα ψώνια, παίρνω τηλέφωνο στο μάρκετ απέναντι και μου τα στέλνουν με τον Γρηγόρη. Για κάποιο διάστημα δεν θα χρειαστεί να βγαίνω από το σπίτι. Δανείζομαι τα βιβλία για το διδακτορικό και τα κρατάω ένα μήνα.

Αποφεύγω να βγαίνω ακόμη και στο μπαλκόνι. Νιώθω ότι η πολυκατοικία απέναντι θα πέσει απάνω μου. Κανείς δεν βγαίνει πια στο μπαλκόνι του. Ο νέος ήλιος της χαράς και της ενημέρωσης φέγγει μέσα από τις τζαμαρίες: τηλεοράσεις σε κάθε δωμάτιο, σα μάτια δαιμόνων. Που είναι οι άνθρωποι; Μπας και τους κατάπιαν οι οθόνες;

Τηλεόραση δεν βλέπω. Με τρομάζει πιο πολύ απ' το στενό. Πάντα η πρώτη είδηση είναι ένας φόνος και καπάκι οι ταινίες των εννιά, τίγκα στους σκοτωμούς και τις αυτοδικίες. Μας διδάσκουν τον τρόπο, δεν εξηγείται αλλιώς. Κάνουν καλή δουλειά. Πήρα δυο ντιβιντί χθες, μου τα έφερε ο Γρηγόρης μαζί με τα χαρτιά υγείας, τα μακαρόνια και τα νερά. Η μισή Αμερική σκοτώνει την άλλη μισή, θρηνολογούν χαμηλότονα οι σκηνοθέτες, τους βραβεύουν οι ειδικοί και το αίμα συνεχίζεται. Όλοι ευχαριστημένοι: φονιάδες, θύματα, θεατές, η άμορφη Τέχνη.

Η γρια σα να ησύχασε τις τελευταίες μέρες. Έκοψε τα ντελίβερι, τα πριονίσματα το βράδυ, τις βόλτες με τις σακούλες το πρωί.

Ήρθαν προχθές και δύο μπάτσοι. Χάθηκε λέει ένα παλικάρι που δούλευε σποραδικά πακετάς στον Θωμά τον Χειροποίητο. Τους έβαλα μέσα και τους πρόσφερα πορτοκαλάδα –ήταν γεμάτο το μπουκάλι και θα έληγε σε δυο μέρες. Με ρώτησαν αν τον είχα δει ποτέ μου και μου έδειξαν μια φωτογραφία του από κάτι γενέθλια· μου είπαν ότι ζούσε σ' ένα ημιυπόγειο μοναχός του, ότι κανείς δεν τον αναζήτησε, παρά μόνο μετά από καμιά

βδομάδα τον έψαξε το αφεντικό του, γιατί τον ξαναχρειάστηκε για δουλειά· ότι δεν είχε δώσει σημεία ζωής, δεν απαντούσε στο κινητό του και δεν επικοινωνήσε με κανένα φίλο ή συγγενή. Η φάτσα του, ένα παλικάρι λίγο μετά τα τριάντα που έδειχνε σα σαράντα, δεν μου έλεγε τίποτε. Τους είπα να ρωτήσουν τη γρια δίπλα που δούλευε πολύ το ντελίβερι. Με νόημα, επέμεινα ότι έπαιρνε φαγητό απ' τη γειτονιά. Δεν ξέρω αν το πιάσανε. Αφήσανε την πορτοκαλάδα σχεδόν άθικτη στα ποτήρια τους και χτυπήσανε στη διπλανή.

Πρέπει να ψάχνανε στα τυφλά, γιατί, απ' ό,τι μου είπαν φεύγοντας, το βράδυ που φαίνεται ότι εξαφανίστηκε ο πακετάς, δούλευε στο μαγαζί μόνο αυτός και το αφεντικό: έπαιρνε μαζικά τις παραγγελίες στο τηλέφωνο, τις έδινε στον Θωμά για να τις ετοιμάσει και μετά ζαλώνονταν τα κιτάπια του, τα φαγητά του, καβαλούσε το μηχανάκι του και μοίραζε στους πεινασμένους τα βρώμικα του Χειροποίητου. Όταν τον είδε για τελευταία φορά ο Θωμάς, είχε πάρει τα πακέτα του κι ετοιμαζόταν να μοιράσει τις υπόλοιπες παραγγελίες και να φύγει κατευθείαν για το σπίτι του, γιατί είχαν αναδουλειές. Είχανε ένα αρχείο κλήσεων από το τηλέφωνο του μαγαζιού, αλλά ο άφαντος πακετάς φαίνεται ότι τηλεφωνούσε στα κλεφτά σε ένα κάρο άσχετες κοπελίτσες κι έτσι δεν μπορούσαν να βρουν άκρη, αν τον εξαφάνισε κανένας πελάτης που του βρώμισαν υπερβολικά τα λιπαρά μπιφτέκια του Θωμά ή ο επίσημος συνοδός καμιάς από τις γκόμενες που φλέρταρε. Πάντως το μηχανάκι του βρέθηκε παρατημένο λίγο παραπέρα από το μαγαζί, μπροστά από μια πολυκατοικία, όπου είχε επιβεβαιωμένα παραδώσει και φύγει ποδαράτα με μια αγκαλιά τυλιγμένα σουβλάκια και κεμπάπ, σύμφωνα με τους αυτόπτες μάρτυρες.

Η γρια τους άνοιξε όλο χαμόγελα και γαλιφιές. Λες κι έβλεπα άλλον άνθρωπο. Τους έμπασε μέσα κρατώντας τους σχεδόν από το μπράτσο σα να ήταν εγγόνια της. Σκέφτηκα να εκμεταλλευτώ την ευκαιρία και να της ζητήσω καμιά δωδεκάδα αβγά, μια που δεν θα μπορούσε να μου αρνηθεί κάτω από το άγρυπνο μάτι του Νόμου. Λίγη ώρα μετά βγήκανε οι μπάτσοι με κάτι χαμόγελα να, κρατώντας στο χέρι τους τυλιγμένη «λίγη σπιτική πιτούλα».

Η δουλειά με τις διορθώσεις βγαίνει σχετικά εύκολα. Ασχολούμαι μ' ένα βιβλίο τρόμου που έχει κάνει τρελές πωλήσεις στο εξωτερικό κι έγινε και ταινία. Είναι πιο εύκολο τώρα που κάνει ησυχία η διαβολόγρια. Και τα βράδια κοιμάμαι σχεδόν κανονικά. Καμιά φορά με θυμάται το Αφεντικό, αλλά έχω καταφέρει να τον ονειρευόμαι σα νάνο που συνήθως θρυμματίζω με την πελώρια πατούσα μου ή σαν αλογόμυγα που σκοτώνω πάνω στη

τζαμαρία της εξόδου κινδύνου του Υπογείου Νο1 με έναν φάκελο υψίστης εθνικής σημασίας.

Ο Αλέξης μου τηλεφωνεί κάθε μέρα. Δείχνει ότι ανησυχεί. Η φωνή του έχει μια θλίψη. Μάλλον κακοπερνάει στο γάμο του και προτιμάει να ασχολείται με τα προβλήματα των άλλων για να ξεχνάει τα δικά του. Θέλει να έρθει από δω. Θα με ξεβολέψει η παρουσία του. Πρέπει να κάνω γενική. Το σπίτι είναι τακτοποιημένο, αποφεύγω να πετάω τα πράγματά μου δεξιά κι αριστερά, αλλά έχει ένα δάκτυλο σκόνη.

Τελικά είπα του Γρηγόρη που είναι κυριολεκτικά παιδί για όλες τις δουλειές, να έρθει να με βοηθήσει στο τίναγμα. Το συμπαθώ αυτό το καμπούρικο παιδί. Μεγάλωσε στο Παπάφειο, καμιά οικογένεια δεν τον θέλησε και τώρα φυτοζωεί κάνοντας δουλειές του ποδαριού. Λες να φαινόταν η καμπούρα του από μωρό; Γι' αυτό το άφησαν έκθετο;

* * *

Ο Γρηγόρης δεν ήρθε κατευθείαν στο σπίτι. Πρώτα χτύπησε από τη γριά και της άφησε κάτι ψώνια. Τον πήρε μέσα επιδειχτικά. Πρέπει να τον φίλεψε κι αυτόν κάτι. Ξέρει να εξαγοράζει συνειδήσεις με τις πιτούλες της. Μόνο σε μένα δείχνει τα μούτρα της. Τα είπα στον Επόπτη μου και για μια ακόμη φορά μου σύστησε ως πανάκεια σε όλα μου τα προβλήματα έναν καλό νευρολόγο. Δεν του είπα βέβαια ότι οι κρυάδες είναι ολοένα και πιο συχνές, ότι ο πονοκέφαλος έχει γίνει παρακοιμώμενός μου. «Υπερβολές» θα μου έλεγε και μετά θα πετούσε μαγικά ονοματάκια, λεξοτανίλ-προζάκ, που μπορούν να γίνουν ο σωτήρας μου. Ξέρει και τα προφέρει καλά. Μάλλον θα τα καταπίνει κι αυτός με τις χούφτες. Ένας ακόμη ευτυχισμένος στους τεχνητούς παραδείσους.

Ο Γρηγόρης μπήκε στο σπίτι μου σέρνοντας τα βήματά του. Με το ζόρι με βοήθησε κι ας τον πλήρωσα ολόκληρο μεροκάματο. Αν ήταν στη θέση μου η γριά, μπορεί να την βοηθούσε και τζάμπα. Πρώτη φορά τον είδα έτσι μαζί μου. Μέχρι τώρα μιλούσε, ήταν ζωηρός. Λες να με διέβαλε η διπρόσωπη; Πάντως κάτι μου είπε ο μικρός για τους μπάτσους και τον χαμένο πακετά. Αυτό μας έλειπε να με κατηγορήσουν τώρα ότι έχω σχέση με εξαφανίσεις και τα τέτοια.

Ο Γρηγόρης με ρώτησε για τα χέρια μου. Του είπα ότι τρέμουν από το τίναγμα. Αμέσως άρπαξα ένα ξεσκονόπανο και άρχισα πάνω-κάτω να γυαλίζω τα έπιπλα. Δεν ξανακοίταξε τα χέρια μου. Του προσέφερα και γλυκό και καφέ. Δεν πήρε τίποτε. Λες να φοβόταν μήπως τον δηλητηριάσω; Όταν έφυγε, κοίταξα τον εαυτό μου στον καθρέφτη. Δεν είμαι τρελή, δεν φαίνομαι για τρελή. Σίγουρα δεν είμαι τρελή να ξαναζητήσω τις υπηρεσίες του, να τον πληρώνω κι αυτός να μου φέρεται έτσι.

Όχι δεν είμαι τρελή. Είμαι ακόμη όμορφη. Μου το είπε κι ο Αλέξης. Μιλήσαμε, κάναμε έρωτα. Τελικά πόσο λάθος. Τόσα χρόνια με τον Ορέστη και χρειάστηκε μια βραδιά με τον Αλέξη για να λυθεί το κορμί μου. Φαίνεται ότι το υπό κατάρρευση νευρικό μου σύστημα άνοιξε την πόρτα στην μανταλωμένη μου λίμπιντο κι όλα ήρθαν φυσιολογικά. Ούτε να υποκρίνομαι ούτε να θέλω να φανώ επιθυμητή. Η γριά πρέπει να είχε στήσει αυτί. Τον πήγα στην κρεβατοκάμαρα των γονιών μου. Μάνα, δεν ήθελες να στο μαγαρίσει το κρεβάτι ξένος άνθρωπος. Τελικά στο μαγάρισε η κόρη σου.

Ο Αλέξης δεν θα μείνει. Δεν μπορώ να ξεκινήσω τώρα μια τέτοια σχέση. Από τη μέση για κείνον και από το τέλος για μένα. Ήταν όμως άνθρωπινα. Ένωσα πάλι άνθρωπος με αφή. Μπήκαν σε μια τάξη οι σκέψεις μου και για μερικές ώρες είχα μια εξαιρετική διαύγεια.

Άγιος έρωτας.

* * *

Μετά από δυο μήνες βγήκα εκτός της εμβέλειας της γειτονιάς μου. Περιπάτησα κάτω απ' το φεγγάρι, στην υπό μόνιμη κατασκευή παραλία. Δεν με πείραζε που ήμουν μόνη. Τηλεφώνησε κι ο Αλέξης για να μου κάνει παρέα κι έφτασα, μιλώντας του στο κινητό, μέχρι την εξώπορτά μου. Του είπα ευχαριστώ. Ξέρει ότι ακόμη με τρομάζει το στενό μου τα βράδια.

Ο γιατρός μού είπε ότι με τη συγκεκριμένη αγωγή θα ηρεμήσουν τα νεύρα μου, ότι σύντομα θα είμαι πάλι, όπως παλιά. Τα χάπια μού φέρνουν υπνηλία, αλλά κατευνάζουν

την ένταση της σκέψης μου. Μέχρι και στη γριά δίπλα άρχισα να λέω καλημέρα. Μου απαντάει με μισό στόμα, αλλά μου απαντάει.

Μετά τη βόλτα έπεσα σ' αυτό το ναρκωμένο ύπνο. Μόνο κάποια στιγμή σα να άκουσα μια φωνή να φωνάζει τ' όνομά μου. Μια αγορίσια φωνή να με φωνάζει απελπισμένα. Έχω πάντα το νερό δίπλα μου και τα χάπια μου. Σχεδόν υπνωτισμένη κατάπια ένα με μια γουλιά νερού.

Ξύπνησα οριστικά από δυνατά χτυπήματα στην πόρτα. Ήταν αργά το μεσημέρι και ήταν πάλι οι δύο μπάτσοι. Μπήκαν μέσα κατηφείς και μου είπαν ότι αγνοούνταν από χθες το βράδυ ο Γρηγόρης, ότι δεν εμφανίστηκε στη δουλειά, ότι δεν κοιμήθηκε στο σπίτι του, σύμφωνα με τη σπιτονοικοκυρά του, και το κινητό του ήταν εδώ και ώρες νεκρό. Με κοιτούσαν περίεργα. Τους είπα ότι το προηγούμενο βράδυ είχα πάει βόλτα στην παραλία και μετά πήρα ένα χάπι. Κοιτούσαν τα χέρια μου. Μου ανακοίνωσαν κοφτά ότι μερικοί ένοικοι στην πολυκατοικία, εκεί γύρω στη μια, άκουσαν μια φωνή να φωνάζει τ' όνομά μου. Το τόνισαν: «μια ανδρική φωνή». Και στο τέλος το εξειδίκευσαν: «την απεγνωσμένη φωνή του Γρηγόρη Καραμούτσου». Τους είπα ότι μέσα στον ύπνο μου σαν κάτι να άκουσα κι εγώ. Αλλά μετά πήρα και δεύτερο χάπι κι έπεσα σε λήθαργο.

Όσο τους μιλούσα, αυτοί μπαινόβγαιναν στα δωμάτια, κοιτούσαν τα πλακάκια του μπάνιου. Τους ρώτησα αν πήγαν κι από της γριάς. Κούνησαν το κεφάλι αρνητικά. Φαίνεται ότι ήμουν πρώτη στη λίστα. Μετά έρχονταν όλοι οι άλλοι, «όσοι δεν είχαν ιστορικό νευρασθένειας». Δεν ξέρω από πού το έμαθαν αυτό. Από τον Επόπτη; Μπα. Δεν θα ήθελε να κηλιδωθεί το υπέροχο ακαδημαϊκό του όνομα με μια υποψήφια που είναι σχιζοφρενής. Ίσως να ρώτησαν στο φαρμακείο. Μπορεί να τους το είπε κι η γριά. Μια μέρα ήταν από πίσω μου που αγόραζα τα μαγικά μου χαπάκια. Ίσως να πήγαν πρώτα από τη γριά και να τους τράταρε όχι μόνο τις πιτούλες της, αλλά και φρέσκα νέα. Μπορεί και να τους πρόλαβε στην είσοδο, βγάζοντας τα ατέλειωτα σκουπίδια της.

Δεν βγάλανε άκρη μαζί μου. Έφυγαν ακόμη πιο κατηφείς και χτύπησαν δίπλα, για να τους φτιάξει η ξεδοντιασμένη γριά το κέφι με το σάπιο χαμόγελό της.

Ο φόβος επανέρχεται. Τώρα δεν είναι μόνο το στενό. Ο φόβος μπήκε στο σπίτι μου, είναι δίπλα ακριβώς, με χωρίζει απ' αυτόν μόνο μια πόρτα.

Τώρα πρέπει να παρακολουθώ τη γριά. Όποτε βγαίνει να βγαίνω. Να επιστρέφω πάντα με παρέα. Να με συνοδεύουν μέχρι την πόρτα μου. Θα δίνω κάτι έξτρα στον

ταξιτζή για να παρκάρει πρόχειρα και να με ανεβάζει μέχρι πάνω. Δεν θα της δώσω καμία ευκαιρία να με πετύχει μόνη μου.

Ο Γρηγόρης αγνοείται κι επίσημα πια. Σε λίγο μπορεί να τον βγάλουν στα κανάλια. Μπα. Δεν έχει συγγενείς. Οι τρόφιμοι από το ορφανοτροφείο; Αυτοί θέλουν να ρίξουν μαύρη πέτρα στο παρελθόν, όχι να το ανασκαλεύουν.

Στην περιοχή σταμάτησαν τα ντελίβερι. Όλοι μιλούν για το δολοφόνο των πακετάδων. Ένας ακόμη αστικός μύθος. Κι οι ύποπτοι είναι δεκάδες. Από τότε που άρχισαν να βαριούνται οι νοικοκυρές, όλοι το ρίξανε στο έτοιμο φαγητό. Η μόνη ίσως που ποτέ δεν έπαιρνε φαγητό σε πακέτο είμαι εγώ, όχι από νοικοκυροσύνη αλλά εξαιτίας των στενεμένων οικονομικών μου. Αυτό το λένε όλοι στην πολυκατοικία.

Ξαφνικά εκεί που δεν ήξερα κανέναν, όλοι ξέρουν τις κινήσεις μου, πότε βγήκα, με ποιονμίλησα, από πού ψωνίζω. Ο Γρηγόρης έφερνε τα ψώνια στο σπίτι μου, αλλά από την τελευταία φορά που ήρθε για τη γενική, δεν τον είχε ξαναδεί κανένας από την πολυκατοικία να περνάει το κατώφλι μου. Ευτυχώς για μένα και την αθωότητά μου, έγινε ό,τι έγινε εκείνη τη μέρα, τον έβαλα στο μάτι τον μικρό και δεν τον ξαναέμπασα στο σπίτι μου. Μάλιστα, ακολουθώντας τη συμβουλή του Επόπτη μου για να μην καταντήσω αγοραφοβική, προτιμούσα να κάνω μικρούς περιπάτους, έστω και μέχρι το μάρκετ απέναντι και να εξυπηρετούμαι μόνη μου.

Οι μπάτσοι έχουν σκυλιάσει. Πολύ τους βόλεψε το μοντέλο μου: νέα, ψυχικά ασθενής, με ύποπτο εργασιακό παρελθόν (όπερ και σημαίνει επίθεση στο Αφεντικό και παραίτηση – αυτό κι αν είναι σκάνδαλο!- από τη σιγουράντζα). Τους είδα χθες ξανά στο μάρκετ και ήθελα να πάω κοντά τους και να τους φωνάξω ότι ήμουν μια χαρά, μέχρι που με τσαλάκωσαν οι άνθρωποι οι τόσο υπεράνω σαν το Αφεντικό, σαν τον πρώην αγαπημένο μου. Και δεν ήμουν τρελή. Απλώς δεν είχα τα κότσια να προστατέψω την ψυχή μου, παρά την έκανα κόσκινο προσπαθώντας να ευχαριστήσω τον έναν και τον άλλον. Αν έπρεπε κάποιος να μου καταλογίσει κάτι, αυτό θα ήταν σίγουρα η εγκληματική έλλειψη οποιουδήποτε εγωισμού.

Πρώτη φορά νιώθω τόσο προστατευμένη στο στενό. Έχουν βάλει τακτική περιπολία και μπορώ να κάνω πιο άνετα τις εξόδους μου. Έπρεπε να αγνοούνται δυο άνθρωποι για λίγη περισσότερη ασφάλεια;

Κανέννας δεν μιλάει για τον άλλο, τον πακετά του Θωμά. Όλοι ασχολούνται με το δράμα του Γρηγόρη: καμπούρης, ορφανός, τα χίλια κακά της μοίρας του και υποψήφιος ή νυν νεκρός. Πουλάει το μελό. Ίσως σε κάποιο από τα διαμερίσματα των πολυκατοικιών του στενού, μια μοναχική γυναίκα να γράφει αυτή την ώρα ένα κοινωνικό μυθιστόρημα για τον κατατρεγμένο αυτό νεαρό που έχασε τη ζωή του, παλεύοντας να βγάλει πενταροδεκάρες με τα πουρμπουάρ και τα θελήματα από δω και από κει. Θα είναι σίγουρα το θέμα των ημερών για τον μικρόκοσμο του στενού. Γιατί χάρη στον Γρηγόρη οι άνθρωποι άρχισαν να βγαίνουν στο πεζοδρόμιο, να ανταλλάσσουν πληροφορίες, να διατυπώνουν υποθέσεις. Έφτασαν μέχρι να παρατούν τις τηλεοράσεις ανοιχτές και να στήνουν κουβέντα από τα μπαλκόνια. Βγαίνω και γω στο δικό μου για να ποτίσω την αγριάδα που φύτρωσε στο παρτέρι και τους χαζεύω.

Η μόνη που δεν εμφανίζεται πουθενά είναι η γριά. Λες και χάθηκε από προσώπου γης. Μούλωξε στο σπιτάκι της. Έκοψε και τις βόλτες και τις κουβέντες με τις πωλήτριες του μάρκετ. Προχτές κάτι άκουσα μέσα από τον τοίχο ότι ετοιμάζεται να μετακομίσει, γιατί φοβάται με τόσα που γίνανε στην περιοχή. Μιλούσε στον ιδιοκτήτη και είχε έναν τόνο λες κι έφταιγε ο άνθρωπος για τις εξαφανίσεις.

* * *

Αν περίμενα μια ευκαιρία για να καθαρίσω έναν άνθρωπο, και όχι μόνο εγώ αλλά και πολλοί ευυπόληπτοι πολίτες του στενού μας, αυτή θα ήταν σίγουρα η επανεμφάνιση του Γρηγόρη.

Εκεί που όλοι για καιρό σπάσαμε τα κεφάλια μας με το αίνιγμα της εξαφάνισής του, εκεί που έφτασαν να εκτοξευθούν έμμεσες κατηγορίες εναντίον αθώων -σαν την αφεντιά μου τρανταχτό παράδειγμα – για ένα ειδικθές έγκλημα, παρουσιάστηκε ένα ωραίο πρωινό ο Γρηγόρης για να ξαναπιάσει δουλειά στο μάρκετ.

Ο διευθυντής του κόντεψε να πάθει ανακοπή με το φάντασμα που μπήκε από την κεντρική είσοδο του μαγαζιού. Οι ταμίες άρχισαν να τσιρίζουν και η Κυρά-Κατίνα απ' απέναντι να σταυροκοπιέται. Ο Γρηγόρης ατάραχος. Το ίδιο ατάραχος κατέθεσε μετά και

στο Τμήμα. Είπε πώς ένας άγνωστος του έστειλε με το ταχυδρομείο –απλό γράμμα χωρίς αποστολέα- πέντε πεντακοσάευρα. Κι αυτός βρήκε την ευκαιρία να πάρει το παραδάκι και να το σκάσει μέσα στην νύχτα, ταξιδεύοντας με το πρώτο ΚΤΕΛ για τα μέρη μιας κοπέλας που καψουρευόταν και δούλευε παλιά ντήλερ στο μάρκετ. Φυσικά, όταν η εν λόγω τον ξεπουπούλιασε μέχρι σεντ, επέστρεψε σαν τον άσωτο για να μην πεθάνει της πείνας.

Την επομένη πήγα και τον βρήκα. Μου είπε ότι εκείνο το βράδυ του άνοιξε η γριά, γιατί εγώ δεν άκουγα το θυροτηλέφωνο. Ανέβηκε επάνω και στάθηκε έξω από το διαμέρισμά μου πατώντας επίμονα το κουδούνι. Φώναξε και μια-δυο φορές δυνατά και μετά σηκώθηκε κι έφυγε –ήταν και περασμένη η ώρα. Νόμιζε ο χαζός ότι του τα είχα στείλει εγώ τα χαρισμένα ευρώ. Αν είναι δυνατόν! Ποια; Εγώ, που δούλευα τη σελίδα για ψίχουλα.

Πάντως, η ηρεμία έχει επανέλθει οριστικά και στο στενό και στο σπίτι μου. Η ανταπόκρισή μου στην αγωγή είναι εξαιρετική. Θα χαρακτηρίζα την κατάστασή μου ιδιαίτερα ελπιδοφόρα. Ούτε εφιάλτες, ούτε ημικρανίες, ούτε εμμονές. Και νιώθω ακόμη καλύτερα τώρα που ξεκουμπίζεται η γριά. Όλη μέρα μαζεύει και σωριάζει στο διάδρομο την προίκα της μέσα σε κάτι μαδημένες βαλίτσες. Θα φύγει το επόμενο πρωί.

Το βράδυ μου χτυπάει το κουδούνι, αλλά κάνω ότι δεν ακούω. Λάθρα απ' το ματάκι της πόρτας βλέπω διάχυτη στο μπαγιάτικο μούτρο της μια έκφραση που μου θυμίζει τις παλιές καλές μέρες με το Αφεντικό. Δεν θα με εξέπληττε αν μάθαινα ότι έχουν κάποια μακρινή συγγένεια.

Το επόμενο πρωί ξυπνάω από τα χαράματα. Με ξυπνάει μάλλον αυτή που πάλι σέρνει σακούλες από το διάδρομο στο ασανσέρ. Κοντεύει η ώρα που περνάει το σκουπιδιάρικο. Το ασανσέρ έχει μπλοκάρει στον τέταρτο. Απελπισία. Ξέρω ότι θέλει να προλάβει το σκουπιδιάρικο. Όπως πάει δεν θα μπορέσει να κατεβάσει τις σακούλες έγκαιρα. Είναι βαριές, είναι γριά, είναι απότομες οι σκάλες.

Σήμερα όλα πάνε στραβά στη διαβολόγρια. Νιώθω μια ακατάσχετη χαρά. Βγαίνω έξω στο μπαλκόνι για να απολαύσω την παράσταση της ήττας της. Στη γωνία, ο Γρηγόρης κρυμμένος πίσω από τους κάδους των σκουπιδιών. Στην άλλη μεριά του δρόμου, μέσα στην καρότσα ενός φορτηγού παραφυλάει ο διευθυντής του. Ακούω από την ανοιχτή μπαλκονόπορτα θορύβους από το διάδρομο. Πετάγομαι στο ματάκι της πόρτας και την βλέπω να κουτρουβαλιάζει με μανία τις σακούλες. Ίσως τελικά και να προλάβει.

Ξανατρέχω στο μπαλκόνι. Ο Γρηγόρης κρατάει μια σιδερόβεργα. Νομίζουν οι έρημοι ότι καμιά συμμορία κλέβει κάθε πρωί τα γάλατά τους. Η Κυρά-Κατίνα βγαίνει κούτσα-κούτσα από τη διπλανή πολυκατοικία, ακολουθώντας τη γνωστή διαδρομή μέχρι τα μπουκάλια με το λαχταριστό, άσπρο υγρό. Η διπλανή σέρνει σαν κεφάλια παιδιών τέσσερις σακούλες σκουπιδιών, κοιτάζοντας με δέος κατά τη γωνία. Ακούγεται το σκουπιδιάρικο που φτάνει.

Η Κυρά-Κατίνα πάει να χουφτώσει τα τρία καθημερινά γάλατά της, η γριά ορμάει να προλάβει το σκουπιδιάρικο, ο Γρηγόρης αποκαλύπτεται από την κρυψώνα του και σηκώνει απειλητικά τη σιδερόβεργα προς το μέρος της κλέφτρας, ο διευθυντής σαλτάρει από την καρότσα, φωνάζοντας στον Γρηγόρη να προσέξει για να μην συμβεί καμία συμφορά. Η σιδερόβεργα ξεφεύγει από το χέρι του Γρηγόρη και τρυπάει, σουβλίζει μάλλον τις δύο από τις τέσσερις σακούλες. Τα μπουκάλια πέφτουν από τα χέρια της Κατίνας, ο Γρηγόρης ξεκοιλιάζει κατά λάθος τις σακούλες, η παλιόγρια ουρλιάζει κι ο διευθυντής τηλεφωνεί στην Αστυνομία. Οι σκουπιδιάρηδες τελειώνουν με τους κάδους της γωνίας και βλαστημούν την τύχη τους που πρέπει να μαζέψουν με το χέρι τα σκορπισμένα σκουπίδια. Στη μέση του δρόμου, χάσκουν χυμένα από το αεροστεγές τους περίβλημα κόκαλα ανθρώπινα. Κόκαλα πριονισμένα, κόκαλα ακέραια γυαλίζουν κάτω απ' τις πρώτες αχτίδες του ήλιου που τόλμησε να επισκεφθεί μετά από καιρό το στενό μας.

Τρίτη ζωή

ΑΝΑΖΗΤΗΣΑ ΤΟ ΞΑΦΝΙΑΣΜΑ, περιπλανήθηκα στα ερεβώδη σπλάχνα της ηρωίδας μου, έφτιαξα έναν κόσμο εφιαλτικό με υλικά της διπλανής πόρτας. Αγαπητέ μου εκδότη, ηθελημένα άφησα μετέωρο το τέλος. Σκέφτηκα ότι μια δόση σαρκασμού θα εξισορροπούσε το σκοτάδι που κάλυπτε το σκηνικό της δράσης και ήταν σύμφυτο με τον ψυχισμό της Χριστίνας.

Αναρωτιέμαι, βέβαια, πώς ο σημερινός άνθρωπος, ο οποίος βάλλεται πανταχόθεν από μια ανεξέλεγκτη βία (σε τηλεόραση, σινεμά, ηλεκτρονικά παιχνίδια, εφημερίδες), μπορεί να αντέξει κάτι ανάλογο και στα βιβλία που διαβάζει. Ίσως αν δοκίμαζα έναν πιο συγκαλυμμένο τρόπο παρουσίασης του ανθρώπινου κτήνους, με ύφος περισσότερο ανάλαφρο, να είχα τα ίδια αποτελέσματα και ίσως μεγαλύτερη αναγνωσιμότητα.

Η αστυνομική λογοτεχνία, την οποία πολλοί μεγάλοι σχημοι ειδικοί θεωρούν παραλογοτεχνία, έχει προσφέρει πολλά στη μελέτη του ακατέργαστου και απρόβλεπτου της ανθρώπινης φύσης, δίνοντας παράλληλα στο συγγραφικό σύμπαν μοναδικές περσόνες. Μπορεί να φαίνεται τολμηρό το εγχείρημά μου · δεν έχω προηγούμενη πείρα, αλλά θα κάνω όλες τις καλές και φιλότιμες προσπάθειες. Όπως μπορείτε κι εσείς να διαπιστώσετε, σημείωσα σημαντική πρόοδο όσον αφορά τον απογαλακτισμό της ηρωίδας μου από το πληγωτικό μου παρελθόν. Και θα συνεχίσω μέχρι την οριστική της απόσχιση από τη γράφουσα.

Για να μην μακρηγορώ, καταχρώμενη την υπομονή σας, οδηγώ την Χριστίνα μακριά από το γενέθλιο τόπο, στην πρωτεύουσα, και ξεκινώ την αφήγησή μου, στην οποία πρωταγωνιστές θα είναι ένας αστυνόμος, ένα πτώμα και η επίλυση ενός μυστηρίου με την ουσιαστική αρωγή του φίλου της, οργανίστα και ερασιτέχνη ντέτεκτιβ:

Μετά το τελευταίο εξάμηνο με τις αποκαλύψεις, τα σκάνδαλα, το σκοτάδι και το άπλετο φως που έπεσε πάνω σε δίκαιους και άδικους, η Χριστίνα ένιωθε ότι έπρεπε ν' αλλάξει για λίγο τον αέρα της. Αυτή η ξαφνική επιθυμία συνέπεσε με την άφιξη των προβληματισμένων γονέων που ανακάλυψαν όψιμα ότι το παιδάκι τους διέτρεξε θανάσιμο κίνδυνο.

Η συμβίωση κράτησε μόνο μια μέρα. Την επόμενη, αρπάχτηκε από την πρόταση του Περικλή να τον επισκεφθεί στην Αθήνα, έβαλε δυο-τρεις αλλαξιές σ' ένα σακβουαγιάζ και πήρε το πρώτο πρωινό τρένο για την πρωτεύουσα.

Η πόλη την υποδέχτηκε με μια ερημιά που είχε χρόνια να δει. Το κοχλάζον καλοκαίρι έβραζε στο καζάνι του: αυτοκίνητα, πολυκατοικίες, τρένα και λιγοστούς ανθρώπους που δεν είχαν πια παρά ελάχιστες αντοχές. Το θεώρησε κακό σημάδι που έβλεπε οδηγούς να διαπληκτίζονται στο δρόμο. Ακόμη κι ο ταξιτζής που μίσθωσε, ένιωθε να τη βρίζει μέσα από τις σχισμές των κιτρινισμένων δοντιών του· δεν κατάλαβε γιατί την θεωρούσε υπεύθυνη, επειδή δεν είχε σταυρώσει άλλο πελάτη μετά απ' αυτήν. Μέσα στο μεσημέρι και ειδικά Κυριακή μεσημέρι, θα ήταν αυτοκτονικό να βγει κάποιος στα καυτερά χείλια του πεζοδρομίου και να ζητήσει να τον ταξιδέψουν μέχρι την καρδιά της Αθήνας που άχνιζε.

Ευτυχώς το διαμέρισμα του Περικλή ήταν σκιερό –σχεδόν όλες τις εποχές, αλλά για τώρα αποδεικνυόταν σωτήρια η θέση του- και σε θερμοκρασία μισοχαλασμένου ψυγείου. Τα δύο κλιματιστικά δούλευαν στο φουλ, τα στόρια ήταν μέχρι κάτω κατεβασμένα, τα ψάρια έκοβαν βόλτες στα ενυδρεία τους μην γνωρίζοντας τίποτε για το ανθρώπινο δράμα που εκτυλισσόταν εκτός νερού. Ευτυχώς το σπίτι θα ήταν όλο δικό τους: η μητέρα του έλειπε για το καθιερωμένο τάμα της στην Τήνο, ο αδερφός του για διακοπές με κάτι φίλους του στην Κεφαλλονιά.

Στον Περικλή την οδήγησε πριν μερικά χρόνια η αγάπη της για το εκκλησιαστικό όργανο, μολονότι η ίδια ήταν εντελώς άμουση. Αυτό το πολυφωνικό ξύλινο Όργανο με τα σιδερένια νεύρα την συνέπαιρνε με την αρμονία του, σαν τυφλό που μολονότι δεν ήξερε να διαβάζει τη μπράϊγ, καταλάβαινε πάντως ότι όλα αυτά τα έκτυπα σχήματα είχαν κάποιο νόημα. Ο Περικλής είχε προσφερθεί παλαιότερα να της κάνει μαθήματα, πρόταση που γνώριζε ότι δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί, εφόσον εκείνη παρέμενε κολλημένη στη γενέθλια πόλη της.

Ευτυχώς έγιναν και παρέμειναν φίλοι –έστω κι εξ αποστάσεως-, χωρίς να υπάρξει ποτέ κάποιος υπαινιγμός για μια εγγύτερη σωματική επαφή, ακόμη και στις μεγαλύτερες αγαμίες τους. Και φυσικά όταν βρίσκονταν, όπως τώρα καλή ώρα, κάθονταν με τις ώρες να καλύψουν τα κενά της ενημέρωσης που είχαν ο ένας για τη ζωή του άλλου.

Της πήρε σχεδόν δυο μέρες για να του αφηγηθεί τον εφιάλτη της δουλειάς που είχε αφήσει πίσω της. Και σχεδόν μιάμιση ακόμη για να μιλήσει, με πολλές αστείες πινελιές και εκ του ασφαλούς πια, για τα έργα και τις ημέρες της δηλητηριώδους γηραιάς κυρίας που έγινε γνωστή στο πανελλήνιο ως «η δολοφόνος των πακετάδων» με δεκάδες φόνους στο cv της, οι οποίοι εξιχνιάστηκαν ανά την Ελλάδα και μετά από αρκετά χρόνια.

Ο Περικλής την άκουγε και δεν χόρταινε. Γιατί είχε δύο αγάπες: τη μουσική και τα άλυτα μυστήρια. Στην πρώτη ήταν επαγγελματίας, αλλά όσον αφορούσε τη δεύτερη δήλωνε ένθερμος ερασιτέχνης. Όχι ότι είχε εξιχνιάσει ποτέ του κανένα έγκλημα, αλλά μπορούσε να υπερηφανευτεί ότι διατηρούσε εδώ και μήνες το μεγαλύτερο σκορ στο ιντερνετικό παιχνίδι «Βρες το δολοφόνο», ενώ ήταν κι ένας εκ των administrators του φόρουμ: «Ειδεχθή εγκλήματα που συντάραξαν τον κόσμο».

Αφού τελείωσε με τα δικά της, ήταν πλέον η σειρά του Περικλή. Ο οργανίστας αρχικά σχεδίαζε να της πει αναλυτικά για όλη τη σεζόν που πήγε στράφι, καθώς η οικονομική δυσπραγία έριξε έξω κάποιους εκπολιτιστικούς συλλόγους που τον καλούσαν για συναυλίες. Ήθελε να της εξομολογηθεί και τον ανεπίδοτο έρωτά του για τη Νεφέλη, τη Συννεφούλα όπως θα την κορόιδευε η Χριστίνα, που έμενε πεισματικά προσηλωμένη στα διδάγματα της θρησκείας της και στις μελωδίες του Οργάνου και δεν είχε μάτια για τον πτωχό καλλιτέχνη. Αλλά τελικά της τα είπε τηλεγραφικά και παρασυρμένος από το πάθος του, την έβαλε να του αφηγηθεί σε όλες τις λεπτομέρειές τους τις κινήσεις της γριάς το βράδυ που χάθηκε ο πακετάς του Θωμά, αλλά και τότε που συνέβη η ψευδοεξαφάνιση του Γρηγόρη, πίσω από την οποία αποδείχτηκε αργότερα ότι κρυβόταν η δόλια γειτόνισσά της που ήθελε να ρίξει στάχτη στα μάτια της αστυνομίας, για να μπορέσει να φύγει ανενόχλητη, αλλά και για να θολώσει τις έρευνες για τον πρώτο –πραγματικό- νεκρό.

Η Χριστίνα τα επανέλαβε με βαριά καρδιά και περίμενε να έρθει το βραδάκι, για να βγούνε μέχρι το κοντινό άλσος και να πλακωθούνε στις μαργκαρίτες. Ευτυχώς γι' αυτήν, ο Περικλής αφιέρωνε αρκετές ώρες της ημέρας στη μελέτη του, κι έτσι η ίδια μπορούσε να μελετά με τη σειρά της τα φουτουριστικά σχέδια της παμπάλαιας και μονίμως

κατεβασμένης τέντας, σε κάθε σύντομη βόλτα της στον πηχτό αέρα της βεράντας· ή να κολλάει το μούτρο της στο ενυδρείο που είχε εγκαταστήσει ο αδερφός του Περικλή στο δωμάτιό του και προσωρινό της καταφύγιο, μια υδάτινη υπερπαραγωγή με δέκα τροπικά ψάρια και κάτι γλιτσιασμένα πλαστικά κοράλλια, και να παρατηρεί αυτή τη διόλου συναρπαστική ζωή των ζωντανών που δεν ήξεραν από ανία, αστική ζέστη και καλοκαιρινή αποχαύνωση. Παρόμοιο ενυδρείο, αλλά μικρότερο σε μέγεθος και φτωχότερο σε ψάρια είχε κι ο Περικλής στο δωμάτιό του, αυτού όμως ούτε που του έριχνε δεύτερη ματιά.

Πέντε μέρες μετά τον ερχομό της, ο Περικλής την άφησε για πρώτη φορά μόνη και πήγε μέχρι την Γοτθική Εκκλησία για να παίξει στο γάμο ενός ζευγαριού από την Οσάκα. Ο φίλος της είχε βρει μια τακτική πηγή εσόδων, που τον έσωζε πολλές φορές από τη λιμοκτονία, στον υστερικό ρομαντισμό των κατοίκων της Άπω Ανατολής, οι οποίοι ήθελαν να ντυθούν δυτικότροπα στην «πιο ευτυχισμένη στιγμή της ζωής τους» – πιγκουΐνος ο άντρας και τούρτα η γυναίκα- και να φωτογραφηθούν με θέα το ηλιοβασίλεμα του Σουνίου.

Για μερικές ώρες, η Χριστίνα θα είχε όλο δικό της το σπίτι των αγοριών με τα ενυδρεία, για να αναπνεύσει τον αέρα του σταματημένου χρόνου, να σκαλίσει τα συρτάρια του φίλου της και ν' ανακαλύψει κάπου ανάμεσα στις παρτιτούρες τα περιπαθή ποιήματα, τα οποία ήταν σίγουρη ότι σκάρωνε ο Περικλής για την άκαρδη και κουφή μούσα του. Αυτό ήταν ένα χούι που έσερνε από παιδί, όταν βρήκε ανάμεσα στα εσώρουχα της μάνας της, τα γράμματα που της έστελνε ο πατέρας της από το στρατό. Πριν τα γράμματα, δεν θα μπορούσε ποτέ να φανταστεί ότι οι γονείς της είχαν αγαπηθεί, ότι είχαν τσαλακώσει στα νιάτα τους το αιώνιο περίβλημα της σοβαρότητας, αποκαλώντας σε χρόνους ανύποπτους ο ένας τον άλλο «θησαυρούλη».

Το κυνήγι του δικού της θησαυρού διέκοψε το τηλεφώνημα του Περικλή και μάλιστα σε ώρα που έπρεπε κανονικά να κοπανάει τα πλήκτρα του Οργάνου, όσο η κοντή, πιθανώς, γιαπωνεζούλα, θα έκανε τη θριαμβευτική της εμφάνιση, οδεύοντας προς το βωμό της αγάπης και προσπαθώντας ν' αποφύγει να πατήσει την ουρά του νυφικού.

Ο γάμος είχε ματαιωθεί, γιατί το ζευγάρι μάλωσε. Έτσι, τα κερατιάτικα τα πλήρωσε ο Περικλής που έχασε το μεροκάματο. Αλλά δεν ήταν αυτό που αλλοίωνε τη φωνή του.

Εξάλλου και η Χριστίνα και ο φίλος της αντιμετώπιζαν με ιδιαίτερη ψυχραιμία την έλλειψη ρευστότητας που τους ταλάνιζε.

«Πρέπει να έρθεις αμέσως! Βάλε κάτι λίγο καλό, πάρε ένα ταξί –θα βρεις ένα δεκάευρο μέσα στη γυάλα με τα κοχύλια- κι έλα εδώ! Σε παρακαλώ, μην ρωτήσεις τίποτε. Δεν είναι ώρα για καθυστερήσεις! Απλώς έλα. Είναι ζήτημα ζωής και...». Ο αρχικός επιτακτικός τόνος του Περικλή έσβησε λίγο πριν το «θάνατο».

«Καλά», πρόλαβε να πει η Χριστίνα, πριν της κλείσει ο Περικλής το τηλέφωνο στα μούτρα.

Αυτό το «κάτι καλό» την παραξένεψε. Ποτέ άλλοτε ο Περικλής δεν είχε ασχοληθεί με τις ενδυματολογικές της επιλογές. Αλλά ειδικά στην παρούσα κατάσταση της, αυτό το «καλό» ήταν πολύ σχετικό, γιατί είχε προλάβει να ρίξει στο σακβουαγιάζ δυο μακό μπλουζάκια, ένα τζιν παντελόνι και μια ντουζίνα εσώρουχα. Λεφτά φυσικά δεν είχε για ψώνια ούτε όμως και τη διάθεση να τριγυρνάει στην αγορά, μ' αυτή την καταραμένη κολλώδη ζέστη που έπεφτε πάνω της σαν καυτή βεντούζα. Θα μπορούσε να πεταχτεί μέχρι την αδερφή της και να κουτσοβολευτεί με κανένα από τα φαρδιά της φορέματα που γέμιζαν τις ντουλάπες της –έχοντας εξορίσει στο πατάρι τα έξαλλα κορμάκια και τις μίνι φούστες-, από τότε που πήρε είκοσι κιλά με τις εγκυμοσύνες και καλοβολεύτηκε στο περίσσιο λίπος της νέας μανούλας.

Ο επιτακτικός τόνος στη φωνή του Περικλή ματαίωνε κάθε εναλλακτικό σχέδιο. Όρμησε στο δωμάτιο της μάνας του και μετά από μια σύντομη αναζήτηση –που πολύ την χάρηκε, γιατί ανακάλυψε ένα κακογερασμένο ημερολόγιο από τα νιάτα της και μερικές κιτρινισμένες φωτογραφίες, τις οποίες έβαλε στο δωμάτιο κάτω από το μαξιλάρι της μαζί με το ταλαιπωρημένο τετράδιο, για να τα μελετήσει αργότερα με την ησυχία της-, αποφάσισε να φορέσει ένα άσπρο μεταξωτό πουκάμισο που είχε η κυρα-Κούλα για καλό, με βάτες αεροπλανοφόρα και χρυσά κουμπιά.

Ο ταξιτζής την κοίταξε με καχυποψία, όταν του ζήτησε να την πάει από το συντομότερο δρόμο στην Γοτθική Εκκλησία. Το θέαμα που παρουσίαζε ήταν σίγουρα αλλόκοτο, αλλά εκείνη την ώρα και με τέτοια τρομάρα οι πετυχημένες στιλιστικές επιλογές ήταν μάλλον πολυτέλεια.

Ο Περικλής την περίμενε στην κορυφή της σκάλας που έβγαζε στην εκκλησία. Με τέτοια ζέστη κι έδειχνε σαν κατεψυγμένος. Η Χριστίνα πίστευε ότι η καρναβαλιστική

εμφάνισή της θα του έφτιαχνε το κέφι. Γιατί πραγματικά, βλέποντας το είδωλό της στη γυάλινη τζαμαρία της εισόδου, φαινόταν σα νούμερο βαριετέ «τότε και τώρα»: το αισθητικής δεκαετίας ογδόντα πουκάμισο μισοξεχειλίζει απ' το τζιν του εικοστού πρώτου αιώνα, οι δε διαχρονικές μπαλαρίνες είχαν μια τάση φυγής από τα ιδρωμένα πόδια της.

«Πώς είσαι έτσι; Πώς θα σε παρουσιάσω έτσι;»

«Περικλή, θα μας τρελάνεις; Τι περίμενες; Να πάω στου Ντιορ να ντυθώ και να σου έρθω του κουτιού; Μου είπες να τσακιστώ και τσακίστηκα. Αυτό που βλέπεις είναι ό,τι καλύτερο μπορούσα να κάνω». Η Χριστίνα ήθελε να γελάσει με την καρδιά της, αλλά βλέποντας την παγωμένη μάσκα του Περικλή έριξε τα μάτια κάτω και περίμενε σιωπηλά μια κάποια εξήγηση. Προς τι ο τόσο τρόμος;

«Ευτυχώς, δεν με είδε που ανέβηκα επάνω. Ο Πάστορας πετάχτηκε μια στιγμή να ελέγξει τα κλιματιστικά κι εγώ...»

«Αν σου πω ότι σε παρακολουθώ...»

«Χριστίνα, δεν είναι ώρα για φθηνό πνεύμα. Τα πράγματα είναι σοβαρά. Σε φώναξα για να παίξεις ένα ρόλο και πρέπει να τον παίξεις στο όνομα της φιλίας μας».

«Τον καρνάβαλο σίγουρα μπορώ να τον παίξω... Καλά σταματάω. Μπορείς να ηρεμήσεις και να πιάσεις τα πράγματα από την αρχή;»

«Στο σπίτι, μετά. Προς το παρόν. Άκου και θυμήσου: Είσαι καλεσμένη μου και είχαμε κλείσει ραντεβού για να έρθεις να παρακολουθήσεις την τελετή, άρα εμφανώς καλοντυμένη. Μετά την ατυχή κατάληξη του γάμου, ήρθες μόνο και μόνο για να σου δείξω το Όργανο της εκκλησίας. Θα σε πάρω, λοιπόν, να ανεβούμε επάνω και τότε θα μας κάνει εντύπωση μια μυρωδιά που θα έρχεται από το Όργανο. Θα ανοίξουμε την πόρτα μαζί και θα ανακαλύψουμε το πτώμα. Μαζί. Ο Πάστορας θα πει ότι όλη την ώρα ήμασταν μαζί. Εγώ δεν ανέβηκα ποτέ μόνος μου στον όροφο. Κατάλαβες;»

«Πτώμα; Πάλι πτώμα; Δεν είμαστε καλά. Θέλεις να πεις...»

«Θέλω να πω ότι την ώρα που ο Πάστορας πήγε μέχρι έξω στην αποθήκη για να ελέγξει το μηχάνημα που βγάζει κρύο αέρα, εγώ ανέβηκα στον πάνω όροφο όπου βρίσκεται το Όργανο για να ζεστάνω τα χέρια μου. Ήρθα που ήρθα άδικα των αδικών, ήθελα να κάνω λίγη εξάσκηση. Η μυρωδιά ήταν ανυπόφορη λόγω της ζέστης. Έκανα ένα σύντομο έλεγχο από φόβο μήπως είχε ψοφήσει κανένα ποντίκι ή καμιά αδέσποτη γάτα

και μη βρίσκοντας τίποτε, άνοιξα και το καταραμένο πορτάκι. Εκεί μέσα βρισκόταν και βρίσκεται το πτώμα».

«Κατάλαβα. Και θέλεις μάρτυρα. Μα γιατί φοβάσαι παιδί μου; Η εκκλησία ήταν κλειστή καιρό;»

«Τρεις μέρες τώρα».

«Άρα εγώ θα πω ότι ήμασταν συνέχεια μαζί στο σπίτι. Ποιος θα μας αμφισβητήσει; Και μετά, γιατί σε κόφτει τόσο να έχεις άλλοθι; Εσύ ένα πτώμα βρήκες...»

«Δεν είναι ένα οποιοδήποτε πτώμα. Είναι η Νεφέλη».

Ήταν η σειρά της Χριστίνας να παγώσει. Πάνω που έλεγε να ξεφύγει από το αίμα και τους φόνους, έμπλεκε στα χειρότερα και μάλιστα καλούνταν να συμμετέχει και σ' ένα ψέμα. Φυσικά, έπρεπε να πάρει μια σχεδόν αυτόματη απόφαση, για το αν θα πρόσφερε το πολύτιμο άλλοθι της στον παλιό της φίλο. Υπό άλλες συνθήκες η απάντηση θα ήταν εύκολη, αλλά μετά την ανατροπή των βεβαιοτήτων και το ξεβράκωμα των υπεράνω υποψίας πολιτών, δυσκολευόταν να διακρίνει καθαρά τους ένοχους από τους αθώους.

Χωρίς να το καταλάβει, η Χριστίνα μπήκε στο χορό. Ο Πάστορας εμφανίστηκε ευδιάθετος στην πόρτα και διέκοψε την αγωνιώδη προσπάθειά της να πάρει μια οριστική απόφαση.

«Νομίζω ότι είναι ώρα να κλείσουμε. Ε, και οι αναποδιές είναι μέσα στο πρόγραμμα. Περικλή, θα σε περιμένω την Κυριακή. Α, εσείς είσατε η φίλη που περίμενε; Τι κάνετε;»

Έδωσε το χέρι στον Πάστορα, συστήθηκε συνοπτικά και περίμενε από τον Περικλή να κάνει την κίνησή του. Εκείνος ζήτησε από τον Πάστορα ν' ανέβουν ένα λεπτό με τη φίλη του στον πάνω όροφο, για να της δείξει το θαυμάσιο Όργανο της εκκλησίας.

«Περικλή, κλείδωσε εσύ τότε. Για να δείτε με την ησυχία σας το Όργανο. Μόνο που έκλεισα τον κλιματισμό και μάλλον δεν θα αντέξετε πάνω από πεντάλεπτο».

«Ξέρετε, ξέχασα το κλειδί στο σπίτι. Αφού θα ήσασταν εσείς πιο νωρίς, σκέφτηκα ότι δεν χρειαζόταν να το κουβαλήσω μαζί μου. Θα κάνουμε μόνο ένα λεπτό. Δεν θα σας καθυστερήσουμε παραπάνω».

Ο Πάστορας μούτρωσε αδιόρατα, αλλά αποφάσισε να παίξει τον καλό στη φιλοξενούμενή τους. Μπήκαν όλοι μέσα στην εκκλησία που κρατούσε μια υποψία δροσιάς και οι δυο φίλοι ανέβηκαν σχεδόν τρέχοντας για να δούνε το Όργανο, για να τους

χτυπήσει η μπόχα στα ρουθούνια, για ν' ανοίξουν το πορτάκι, για ν' ανακαλύψουν το πτώμα και ν' αρχίσουν τις φωνές.

Το επεισόδιο με την αστυνομία και τις ανακρίσεις η Χριστίνα το είχε πρόσφατο. Αλλά για τον Περικλή ήταν κάτι πρωτόφαντο, παρά τις ώρες που περνούσε στο ίντερνετ, συζητώντας με μακριά νυχτωμένους γραφικούς για φόνους και μυστήρια.

Για τη Χριστίνα, οι αστυνομικοί της πρωτεύουσας αποδείχτηκαν λιγάκι πιο εξευγενισμένοι, σε σχέση με τα επαρχιακά μοντέλα του είδους. Μέχρι και παγωμένο νερό τους κέρασαν, όσο έπαιρναν τις καταθέσεις τους. Και φυσικά τα γραφεία τους ήταν ωραιότερα, δροσερότερα κι απέπνεαν τον αέρα της εξουσίας των Κεντρικών, σε αντίθεση με το Τμήμα της γειτονιάς της που φαινόταν ότι είχε να βαφτεί από τότε που το έχτισαν.

Για τον Περικλή πάλι, που είχε πάει μόνο μια-δυο φορές στο Τμήμα για να βγάλει ταυτότητα και πρόσφατα διαβατήριό, ήταν μια εμπειρία που δεν μπορούσε να αξιολογήσει υπό το κράτος του πανικού του και της ανάγκης του να πει τα σωστά πράγματα και κυρίως τα εναρμονισμένα με την κατάθεση της φίλης του.

Ο Αστυνόμος Βαρνέζης, ο οποίος ανέλαβε την υπόθεση, είχε τα χρονάκια του -οι κρόταφοι και οι ρυτίδες έδειχναν πενήντα παρά κάτι-, αλλά διατηρούσε ακόμη την παλιά του γοητεία, ενώ φρόντιζε επιμελώς και την εμφάνισή του. Βέβαια, στο όλο ατσαλάκωτο σχήμα παραφωνία ήταν η μόνιμη οισοφαγίτιδα που τον ταλαιπωρούσε -λόγω άγχους αποφάνθηκε ο γιατρός του- και το διαζυγίό του που τον απομυζούσε οικονομικά με μια γενναία διατροφή που πλήρωνε για την οικοκυρά σύζυγο και τα δυο αγγελοúδια του, τα οποία στόλιζαν με τις φωτογραφίες τους το τακτοποιημένο γραφείο του. Ευτυχώς για τον ίδιο, υπήρχαν τα πατρικά κτήματα με τις ελιές στην Πελοπόννησο -και μερικά παραθαλάσσια οικόπεδα στο χωριό, που έδινε κατά καιρούς αντιπαροχή για την κατασκευή μπλοκ πολυτελών εξοχικών κατοικιών- και μπορούσε να συντηρεί την αποσχισθείσα οικογένεια, το δίλιτρο SUV του και τα Ούγκο Μπος κοστούμια του.

Ο Βαρνέζης συμπάθησε αμέσως την Χριστίνα. Για την ακρίβεια, τον κέρδισε ο δυναμισμός και η οξύνοιά της, όπως και η απaráμιλλη ψυχραιμία της. Το γεγονός ότι έμαθε γρήγορα από την ίδια την ανάμιξή της στην ατυχή υπόθεση της δολοφόνου των πακετάδων, δεν άλλαξε την αρχική του διαίσθηση για την κοπέλα με το αστείο ντύσιμο και το βιτριολικό χιούμορ. Μολονότι ο Βαρνέζης εκτιμούσε ανέκαθεν τις καλοντυμένες γυναίκες και το γούστο ήταν ένα βασικό κριτήριο στην επιλογή των κατά καιρούς

συντρόφων του, στην παρούσα περίπτωση αποφάσισε να παραβλέψει αυτό τον απαράβατο όρο και να προσφέρει στη βασική μάρτυρα Νο2 την αμέριστη συμπάθειά του.

Από την άλλη, και όχι μόνο λόγω φύλου, ο Περικλής δεν του γέμισε το μάτι. Η μόνιμη προσπάθειά του να υποδυθεί τον αθώο, τον άνθρωπο με τα χίλια άλλοθι, τον καθιστούσε ακόμη πιο ένοχο στα μάτια του. Εκτιμούσε βέβαια το ότι ο βασικός μάρτυρας Νο1 και ίσως υποψήφιος ύποπτος, παραδέχτηκε αμέσως ότι γνώριζε, και μάλιστα πολύ καλά, τη Νεφέλη. Εξάλλου, πώς ήταν δυνατόν να κρύψει το γεγονός, το οποίο θα μπορούσε να διασταυρωθεί από άλλους μάρτυρες, ότι της είχε κάνει παλιότερα ιδιαίτερα μαθήματα στο Όργανο; Αλλά προχώρησε, προς μεγάλη έκπληξη του Αστυνόμου, κι ένα βήμα παραπέρα: ομολόγησε τον χωρίς ανταπόκριση έρωτά του για τη δολοφονημένη νέα. Μάλιστα έδειχνε καταρρακωμένος από την «ξαφνική απώλεια μιας τέτοιας αέρινης γυναίκας που έχασε τόσο άδικα τη ζωή της», όπως δήλωσε λυρικά κι emphaticά συνάμα.

Το άλλοθι που του πρόσφερε η Χριστίνα ήταν μια σπαζοκεφαλιά για τον Βαρνέζη. Κάτι άλλο που περιέπλεκε τα πράγματα ήταν ότι και το θύμα και ο Περικλής είχαν κλειδί για να μπαίνουν στην εκκλησία και να μελετούν στο Όργανο. Επίσης κλειδί είχε και ο Πάστορας κι ένας ακόμη που τελούσε χρέη επιτρόπου –ή όπως αλλιώς το λένε στη θρησκεία τους. Σίγουρα περίμενε πολλά από την έρευνα στο σπίτι όπου έμενε μόνο του το θύμα κι ακόμη περισσότερα από το ψαχούλεμα στον υπολογιστή της, από τους κομπιουτεράδες της δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος. Πολλές φορές ο Βαρνέζης έπιανε τον εαυτό του να νιώθει ανίκανος να παρακολουθήσει την εξέλιξη του εγκλήματος, με την επέλαση της τεχνολογίας την οποία χρησιμοποιούσαν, ο καθένας για τους δικούς του σκοπούς, και οι καλοί και οι κακοί.

Η ανακάλυψη των ερωτικών επιστολών του Περικλή στο διαμέρισμα του θύματος, έδειχνε ότι η πρώτη αποκάλυψη του συντετριμμένου βασικού μάρτυρα Νο1 -και πιθανότατα πλέον υποψήφιου υπόπτου- δεν ήταν παρά μια κίνηση εντυπωσιασμού που έπεσε γρήγορα στο κενό. Ο αρνημένος έρωτας υπήρξε σε πολλές περιπτώσεις αρκετά ισχυρό κίνητρο για να στρίψει η βίδα και των πιο λογοκρατούμενων ανθρώπων. Αλλά αυτό το ήξερε καλά ο Βαρνέζης από επαγγελματική πείρα, χωρίς να του λείπει και η προσωπική. Προτιμούσε βέβαια να ξεχνάει εκείνον τον εκβιασμό που έκανε πριν από χρόνια σε μια Ουκρανή –ένα κορίτσι του πεζοδρομίου που του γυάλισε- για να την σπιτώσει και να την έχει κατ’ αποκλειστικότητα. Ευτυχώς πρόλαβε το Αλλοδαπών και την

απέλασε και δεν έκανε τα χειρότερα, που θα δυναμίτιζαν πιθανόν τη θέση του και τον άγουρο τότε γάμο του. Έτσι, θυμόταν ως επί το πλείστον τις στατιστικές και τις ετήσιες εκθέσεις που έφταναν μέχρι το γραφείο του με εγκληματολογικές αναλύσεις για το προφίλ των δολοφόνων.

Ο Βαρνέζης είχε για αρχή, εκτός από τις καταθέσεις της Χριστίνας, του Περικλή και του Πάστορα, την έκθεση του έμπειρου ιατροδικαστή κ. Τσάπα: ως πιθανότερη ημέρα θανάτου υποδεικνυόταν η προηγούμενη από την ανακάλυψη του πτώματος και ως αιτία για την κατάληξη του θύματος, ο στραγγαλισμός. Ο ιατροδικαστής σημείωνε μάλιστα ότι δεν είχαν βρεθεί ίχνη σεξουαλικής βίας πάνω στο -άλλοτε δροσερό- κορμί της κοπέλας ούτε και ενδείξεις πρόσφατης συνουσίας.

Οι έρευνες στον τόπο του εγκλήματος δεν απέδωσαν πολλά. Την επίμαχη ημέρα που πιθανόν έγινε το έγκλημα, τα λίγα γεροντάκια που είχαν απομείνει στη γειτονιά, ήταν κλεισμένα μέσα στα διαμερίσματά τους, με τα κλιματιστικά να δουλεύουν στο κόκκινο, και φυσικά κανένας μάρτυρας δεν είχε δει κάποια περίεργη κίνηση από και προς την εκκλησία, με εξαίρεση τη μέρα που ανακαλύφθηκε το πτώμα.

Από την άλλη μεριά, η Σήμανση δεν είχε να επιδείξει κάτι ιδιαίτερο: τα δακτυλικά αποτυπώματα που βρέθηκαν στον πάνω όροφο ανήκαν στον Πάστορα, στον επίτροπο, στο θύμα και φυσικά στους δύο μάρτυρες. Στο σημείο δε που βρισκόταν το Όργανο, ελάχιστοι είχαν πρόσβαση και σίγουρα όχι οι απλοί πιστοί. Ο Βαρνέζης ήταν σχεδόν σίγουρος ότι ο φόνος είχε γίνει μέσα στην εκκλησία. Η Νεφέλη Κοπανίτσου είχε ανοίξει αυτόβουλα με το δικό της κλειδί τη βαριά είσοδο, πιθανόν κάποια ώρα της ημέρας που θα θεωρούνταν από τους γείτονες ως φυσιολογική, για να δικαιολογήσουν την παρουσία της εκεί και να μην δώσουν σημασία. Πιθανότατα θα συνοδευόταν από το δολοφόνο της, θα τον γνώριζε μάλιστα αρκετά καλά ώστε να μην φαίνεται φοβισμένη ή ότι οδηγείται εντός της εκκλησίας δια της βίας, κάτι που σίγουρα θα τραβούσε την προσοχή κάποιου περαστικού ή περιοίκου. Έπρεπε, λοιπόν, να ξεκινήσει την έρευνα από το φιλικό κύκλο της κοπέλας και να ελέγξει ενδελεχώς τα άλλοθι των μαρτύρων που είχαν κλειδί από την εκκλησία: του αχώνευτου Περικλή, του Πάστορα και του επιτρόπου.

Την πεποίθησή του ότι έπρεπε να αναζητήσει το δολοφόνο στον κύκλο του θύματος ήρθε να επιβεβαιώσει και η συγκομιδή από τον υπολογιστή της κοπέλας, η οποία αποδείχτηκε εξαιρετικά φτωχή, αποκλείοντας οποιαδήποτε υποψία για πιθανό

διαδικτυακό φωνικό χέρι που ήταν πολύ της μοδός το τελευταίο διάστημα. Ο Βαρνέζης αναθάρρησε με το νέο κι ένιωθε ξανά στα νερά του. Η Νεφέλη είχε έναν από δεύτερο χέρι υπολογιστή μόνο για εξάσκηση, εφόσον το τελευταίο διάστημα πήγαινε σε φροντιστήριο για την απόκτηση του ECDL, απαραίτητου προσόντος για να κάνει τα χαρτιά της για οποιαδήποτε θέση στο Δημόσιο. Άρα ο Βαρνέζης δεν χρειαζόταν τις γνώσεις των κομπιουτεράδων για να προχωρήσει, παρά μόνο το σχεδόν αλάνθαστο ένστικτό του. Μάλιστα, έκανε γνωστή την πρόθεσή του να σκαλίζει το φιλικό κύκλο της εκλιπούσης στον εμβρόντητο Περικλή, όταν τον ξανακάλεσε για να δώσει συμπληρωματική κατάθεση, περιμένοντας να δει αντιδράσεις. Του τόνισε δε ότι οι δολοφόνοι είναι συχνότερα φίλοι ή γνωστοί παρά άγνωστοι.

Την ίδια ώρα η Χριστίνα βρισκόταν σ' ένα μεγάλο δίλημμα. Από τη μια μεριά έπρεπε να μείνει και να συμπαρασταθεί στον Περικλή που, απαρηγόρητος, ήταν κλεισμένος όλη τη μέρα στο δωμάτιό του και δεν ήθελε μήτε να δει κανένα, μήτε να φάει, μήτε να κοιμηθεί. Η Χριστίνα γνώριζε στο πετσί της ότι ο χωρισμός από τον αγαπημένο είναι ένας μικρός θάνατος, αλλά δεν μπορούσε να κατανοήσει πώς ένιωθε κάποιος που έχανε «ξαφνικά την αγάπη από τον ίδιο τον ακατάβλητο χάροντα, τόσο πρώιμα και τόσο άδικα και για τον έρωτα και για το αντικείμενό του», όπως είχε σημειώσει ο Περικλής στο περιθώριο της ανοιγμένης πάνω στο πιάνο παρτιτούρας. Από την άλλη μεριά, άρχισε να αισθάνεται περίεργα για την παραμονή της κάτω από την ίδια στέγη μ' έναν άνθρωπο που της είχε ζητήσει να πει ψέματα. Αναγνώριζε βέβαια ότι ο Περικλής που ήξερε μέχρι τότε ήταν ένας μελίχιος άνθρωπος, ένας ευαίσθητος καλλιτέχνης που προτιμούσε να αγαπάει στο σκοτάδι χωρίς να διεκδικεί. Αλλά, μετά τα τελευταία γεγονότα, επηρεασμένη σαφώς κι από τη στάση του Βαρνέζη που έριχνε σπόντες μπροστά της κι ενίοτε τον αντιμετώπιζε περισσότερο ως ύποπτο παρά ως μάρτυρα, άρχισε να τρυπώνει μέσα της αυτός ο ύπουλος φόβος, όπως τότε με τη γριά.

Την απάντηση στην εσωτερική πάλη της Χριστίνας έδωσε, απρόσμενα, η αδερφή της: ένα ξαφνικό επαγγελματικό ταξίδι την υποχρέωνε ν' αφήσει για μερικές μέρες τα παιδιά της μόνα –ο σύζυγος δεν έπαιζε ποτέ πρωταγωνιστικό ρόλο στο μεγάλωμά τους- και φυσικά θα ήταν ασύμφορη η λύση της παραμονής της αλλοδαπής νταντάς όλη τη μέρα στο σπίτι. Προτιμήθηκε, λοιπόν, η Χριστίνα που συνέπεσε εκείνο το διάστημα να ψάχνει

εναγωνίως για νέα στέγη και κάποιο κουτσοχαρτζιλίκι, κι επιπλέον δεν ήταν είκοσι πέντε ετών και ξανθομαλλούσα Σλάβια, όπως η Σβετλάνα.

Ο Περικλής μέσα στον πόνο του για την αιώνια απουσία της αγάπης και στην τρομάρα του να ξεφύγει από τα νύχια του Βαρνέζη, δεν έφερε ιδιαίτερες αντιρρήσεις. Εξάλλου, είχαν επιστρέψει στο σπίτι μητέρα κι αδερφός και ο χώρος μειωνόταν δραστικά, για να έχουν την πολυτέλεια της φιλοξενίας ενός ακόμη ατόμου. Απλώς, δεν του καλοάρεσε που η φίλη του θα έμενε μόνη, με τα ανιψάκια της όλη μέρα πάνω από το κεφάλι της, και τον κορτάκια γαμπρό της όλη νύχτα να στήνει μάτι στην κλειδαρότρυπα του δωματίου της, μπας και δει τίποτε ενδιαφέρον από την κοιμωμένη κουινιάδα του. Προσπάθησε, λιγάκι χλιαρά βέβαια, να πείσει την Χριστίνα να δεχτεί να μείνει και να εγκατασταθεί στο σαλόνι τους, αλλά αυτή ήταν ανένδοτη. Εξάλλου, παρά την αφραγκία της, αναγνώριζε στη φίλη του μια υπερβάλλουσα δόση τακτ.

Ο Βαρνέζης χάρηκε με τα νέα της μετεγκατάστασης της Χριστίνας. Δεν μπήκε καν στον κόπο να το κρύψει από τον Περικλή Μπουλουγούρη που καθόταν απέναντί του κι έτρεμε σαν το ψάρι. Γνώριζε ότι ήταν ανόητο να ανταγωνίζεται αυτό το αδύνατο παλικάρι με τα λεπτά δάχτυλα και τους λεπτότερους τρόπους. Δεν μπορούσε να φανταστεί ότι μια κοπέλα σαν την Χριστίνα θα επιθυμούσε ερωτικά έναν τέτοιον άντρα. Την είχε κόψει για πιο γήινη, πρακτική και λογική και ο Βαρνέζης σπάνια έπεφτε έξω με τις γυναίκες.

Εκείνο το πρωινό ο Περικλής ανάσανε για πρώτη φορά μετά από καιρό, καταπίνοντας γενναίες δόσεις κλιματιζόμενου αέρα. Η διασταύρωση των καταθέσεων των περιοίκων αποδείκνυε ότι, τουλάχιστον, αυτός δεν εθεάθη στην περιοχή, παρά μόνο την ημέρα της ανακάλυψης του πτώματος. Ο Πάστορας, επίσης, είχε καταθέσει ότι ο αξιότιμος οργανίστας της εκκλησίας είχε βρει το πτώμα παρουσία της Χριστίνας Κουράκου, όπως εξάλλου είχε επιβεβαιώσει και η ίδια. Αλλά και το γενετικό υλικό που βρέθηκε στο πτώμα, συγκρινόμενο με το δείγμα που αίματος που είχε δώσει αυτοβούλως, τον αθώωνε πλέον πανηγυρικά. Άρα, έφευγε από πάνω του κάθε σκιά.

Ο Βαρνέζης του τα ανακοίνωσε όλα αυτά, εξακολουθώντας να φαίνεται εντονότατα δυσαρεστημένος με την εξέλιξη της υπόθεσης. Του είπε μάλιστα ότι ο Πάστορας είχε παρόμοια παρατράγουδα με τον ίδιο, γιατί η κατάθεση δύο ηλικιωμένων αδερφών, που έμεναν στον πρώτο όροφο της πολυκατοικίας απέναντι από την εκκλησία, τον τοποθετούσε στον τόπο του εγκλήματος το επίμαχο χρονικό διάστημα, πλην όμως οι

συγκεκριμένες δεν θεωρούνταν τόσο αξιόπιστες ως μάρτυρες λόγω της παλαιότερης μακροχρόνιας περίθαλψή τους στο Δρομοκαΐτειο. Η διασταύρωση του άλλοθι του απέδειξε ότι το ίδιο διάστημα έλειπε οικογενειακώς στην Αίγινα. Όσο για τον επίτροπο, είχε εισαχθεί στο νοσοκομείο με κρίση σκωληκοειδίτιδας μια εβδομάδα προ του φόνου κι ο ίδιος ο Βαρνέζης τον επισκέφθηκε στο θάλαμό του, όπου και του πήρε κατάθεση. Η κατακλείδα της άτυπης ενημέρωσης του πρώην υποψήφιου υπόπτου και νυν βασικού μάρτυρα Νο1 ήταν ότι οι έρευνες στο παρελθόν της Νεφέλης Κοπανίτσου, καθώς και οι ανακρίσεις φίλων και συγγενών δεν αποκάλυψαν τίποτε παραπάνω πέραν του ότι επρόκειτο για μια όμορφη αλλά χαμηλών τόνων κοπέλα, εσωστρεφή, βαθιά θρησκευόμενη και με αγάπη στο Όργανο.

Ενώ ο Περικλής ήταν έτοιμος ν' αναχωρήσει και να τρέξει στην Χριστίνα για να της πει τα καθέκαστα που αποδείκνυαν την πέραν πάσης αμφιβολίας αθωότητά του, τον βίδωσαν στην καρέκλα του τα νέα δεδομένα που του αράδιαζε με τόση μεθοδικότητα ο Βαρνέζης. Ο ερασιτέχνης ντέντεκτιβ μέσα του, ήταν έτοιμος ν' αναδυθεί από τη λήθη και να συνδράμει αυτόν τον χαρισματικό επαγγελματία που έπαιρνε σιγά-σιγά στα μάτια του τη αίγλη του ινδάλματος.

«Και οι απέναντι;» τον ρώτησε ξαφνικά, λες και άστραψε στο σκοτάδι του μυαλού του μια φευγαλέα σκέψη.

«Τι εννοείς οι απέναντι;»

«Νομίζω ότι μας διαφεύγει κάτι». Ο ερασιτέχνης έκανε αμέσως κολεγιά με τον επαγγελματία κι αυτοχρίστηκε βοηθός του.

«Τι να μας ξεφεύγει; Κάτι γεροντάκια είναι που ξέμειναν στην Αθήνα, ξεχασμένα από συγγενείς και τον Θεό τον ίδιο». Ο Βαρνέζης παράβλεψε τον πρώτο πληθυντικό. Ήδη σκεφτόταν πυρετωδώς. Από καθαρό επαγγελματικό εγωισμό, δεν μπορούσε να δεχτεί ότι ένας ευαίσθητος οργανίστας θα του άνοιγε τα μάτια. Βέβαια, κάκιζε και τον εαυτό του που λειτούργησε με τον Περικλή πιο πολύ συναισθηματικά και δεν εκμεταλλεύτηκε όσα μπορούσε να μάθει απ' αυτόν για τη Νεφέλη. Εξάλλου, ένας ερωτευμένος έχει πάντα τεταμένη την προσοχή του στο αντικείμενο του πόθου του, όπως καλή ώρα έκανε κι ο ίδιος με την Χριστίνα, αφήνοντας τις λεπτομέρειες της υπόθεσης στο έλεος των εν πολλοίς ανίκανων υφισταμένων του.

«Μην γελάσετε, κύριε Αστυνόμε. Θυμήθηκα αυτό που λέγατε για τους ανθρώπους του περιβάλλοντος των θυμάτων, ότι είναι και οι συχνότεροι θύτες. Ναι, αλλά περιβάλλον δεν είναι μόνο οι φίλοι και οι συγγενείς: είναι και όσοι κατοικούν στα πέριξ. Ρωτήσατε να μάθετε για τους γείτονες;»

«Περικλή, σου είπα ότι ρωτήσαμε τους πάντες κι, όσο ήταν δυνατόν, τους ελέγξαμε. Υπάρχει κάτι που μου κρύβεις;»

«Τη Νεφέλη την ξέρανε όλοι στην περιοχή. Έπαιζε εναλλάξ με μένα το Όργανο κι είχε ένα μοναδικό, βελούδινο τρόπο να αποκαλύπτει τη μελωδία μέσα από τους τερατώδεις αυλούς του. Πολλοί στη γειτονιά, ανεξάρτητα από το θρήσκευμά τους, έρχονταν και μας άκουγαν. Συχνά μάλιστα περίμεναν να κατέβουμε για να μας συγχαρούν».

«Περικλή δεν καταλαβαίνω τι μου λες. Αν ξέρεις κάτι, πες το ξεκάθαρα και μη μιλάς με γρίφους».

«Όπως σας είπε και ο Πάστορας, είχαμε κλειδί από την εκκλησία, για να πηγαίνουμε, όταν είχαμε χρόνο, και να μελετούμε στο Όργανο. Στη γειτονιά δεν μας βλέπανε μόνο τις Κυριακές, αλλά και πολλά απογεύματα που πηγαίναμε για μελέτη, εναλλάξ, πότε εγώ και πότε εκείνη».

«Αυτό τι σχέση έχει με το φόνο;» ρώτησε ανυπόμονα ο Βαρνέζης.

«Της τα έλεγα. Της έλεγα να κλειδώνει ξανά, όταν άνοιγε την εκκλησία κι ανέβαινε πάνω για να παίξει. Λες και το διαισθανόμουν.»

«Θέλεις να πεις ότι....»

«Θέλω να πω ότι είναι πιθανόν εκείνο το βράδυ ή το απόγευμα - γιατί το πρωί ή το μεσημέρι, μέσα στη ζέστη, θα ήταν σχεδόν τρελό να έρθει για να μελετήσει- η αστόχαστη μπήκε στην εκκλησία κι άφησε για μια ακόμη φορά ξεκλείδωτα».

«Και κάποιος την ακολούθησε. Κάποιος επίσης γνωστός, ίσως από τη γειτονιά, ίσως κάποιος υπεράνω υποψίας» συμπλήρωσε προβληματισμένος ο Βαρνέζης.

«Αστυνόμε μου, πώς το ξέχασα; Έπρεπε από την πρώτη στιγμή να πονηρευτώ. Κι είναι και το άλλο. Αχ, μου τα έλεγε η Νεφέλη και τότε γελούσα και την κορόιδευα αλαφροϊσκιωτή! Μου έλεγε ότι ένιωθε κάποιον να την καρφώνει με το βλέμμα του, όταν ανέβαινε τα σκαλιά της εκκλησίας».

«Υπήρχε κάποιος που την παρακολουθούσε και δεν μου το είπες από την πρώτη στιγμή;»

«Αστυνόμε, τότε με ρωτούσατε λες κι ήμουν εγώ ο ύποπτος. Είχα μυαλό μόνο να σώσω το τομάρι μου. Πού να φανταστώ...Μάλιστα πριν από κανένα χρόνο, της έστειλε κάποιος λουλούδια ανώνυμα. Για την ακρίβεια τα άφηγε στην κορυφή της σκάλας μπροστά στη σιδερένια εξώπορτα. Πρέπει να έγινε δυο-τρεις φορές αυτό. Καταλάβαμε ότι τα έστελναν σε κείνη, γιατί ο άγνωστος τ' άφηγε μόνο τις Κυριακές που έπαιζε η Νεφέλη στο Όργανο».

«Βρε Περικλή, ξεχνάνε τόσο σημαντικά στοιχεία; Άρα υπήρχε κάποιος που είχε εμμονή με την κοπέλα. Σου είχε πει κάτι άλλο; Υπήρξε δηλαδή και προσέγγιση;»

«Η Νεφέλη δεν μου είπε ξανά τίποτε, Αστυνόμε μου. Ήταν αρκετά ντροπαλή και κλειστή κοπέλα και ειδικά όταν την κορόιδεψα με τα λουλούδια...»

«Άρα πρέπει να ρίξω ξανά τα ξεφτέρια να σαρώσουν τη γειτονιά. Κάτι θα μας διαφεύγει» είπε με αναπτερωμένες τις ελπίδες του ο Βαρνέζης. Και λίγο πριν αποχαιρετήσει τον Περικλή, του έδωσε μια καρτ-βιζίτ με τα τηλέφωνα του, αναγνωρίζοντας την πολύτιμη βοήθεια του οργανίστα.

Ο Περικλής αφηγήθηκε με ανάμικτα συναισθήματα στη Χριστίνα όλα τα νέα της ημέρας. Προτίμησε να την επισκεφθεί το απόγευμα, όταν τ' ανίψια της θα είχαν πέσει για ύπνο αποκαμωμένα από το ολοήμερο παιχνίδι, και θα μπορούσαν να έχουν λίγη ησυχία. Από τη μια ήταν χαρούμενος που καθάρισε οριστικά τ' όνομά του, αλλά από την άλλη ένιωθε αβάσταχτες ενοχές, λες και θα μπορούσε να κάνει κάτι για να γλιτώσει τη Νεφέλη από το θάνατο.

Η Χριστίνα χάρηκε με την αθωότητα του φίλου της, γιατί το νευρικό της σύστημα αδυνατούσε ν' αντέξει μια ακόμη μεγάλη ανατροπή. Προσπάθησε μάλιστα να τον πείσει ότι δεν ήταν δικό του το φταίξιμο που δολοφόνησαν τη Νεφέλη. Η Χριστίνα πίστευε ότι θα έπρεπε η νεκρή να έχει πιο οξυμμένο το ένστικτο της αυτοσυντήρησης, ώστε να προστατέψει επαρκέστερα τον εαυτό της. Ωστόσο, αυτό που την τρόμαζε, όπως emphaticά είπε στον Περικλή, ήταν η επιλογή του θαυμαστή της να την στραγγαλίσει, αρνούμενος την απόρριψή της. Αλλά κάτι τέτοιο φυσικά ενέπιπτε στη δικαιοδοσία της ψυχιατρικής και δεν ήταν δική της δουλειά να κάνει αναλύσεις.

Για δεύτερη φορά σε μια μέρα το μυαλό του Περικλή πήρε χίλιες στροφές. Στο άκουσμα των τελευταίων λόγων της Χριστίνας, έτρεξε στο τηλέφωνο, σχημάτισε στο καντράν το κινητό του Βαρνέζη και μόλις άκουσε το «παρακαλώ», άρχισε να του τσιρίξει:

«Αστυνόμε! Κάτι σοβαρό! Κάτι πολύ σοβαρό! Όλα κουμπώνουν σιγά-σιγά».

Η Χριστίνα έβλεπε τον Περικλή να κοπανιέται έξαλλος πάνω από το τηλέφωνο και στο ακουστικό του ο Βαρνέζης παρέμενε αμήχανα σιωπηλός, σκεπτόμενος ότι μάλλον είχε μπλέξει με άνθρωπο το λιγότερο ιδιόρρυθμο.

«Αστυνόμε! Ελάτε να μας βρείτε. Θα είμαι με την Χριστίνα, στην Γοτθική Εκκλησία!».

Αμέσως μετά, η Χριστίνα παράτησε σύζυλο το γαμπρό της που μόλις είχε επιστρέψει από τα ούζα με τους συναδέλφους του μετά τη δουλειά, «για να ασχοληθεί και λίγο με τα βλαστάρια του» κι ακολούθησε τρέχοντας το φουριόζο Περικλή. Ο Βαρνέζης στο άκουσμα του ονόματος της Χριστίνας, έβαλε ένα περιπολικό που ξεκινούσε βάρδια, να τον πετάξει μέχρι τον ανήφορο της οδού Παλαμά.

Ο Αστυνόμος είχε ήδη στηθεί ανυπόμονα στην είσοδο της εκκλησίας, όταν είδε από μακριά μέσα στο μούχρωμα ν' ανεμίζουν η φούστα και τα μαλλιά της Χριστίνας, η οποία αυτή τη φορά του φάνηκε εξαιρετικά όμορφη και περισσότερο από ποτέ του γούστου του. Ο Περικλής, πιο μπροστά, ασθμαίνοντας έκανε τα τελευταία του βήματα μέχρι τη σκάλα κι έπεσε βαρύς πάνω στο πρώτο σκαλοπάτι, μη μπορώντας ν' αρθρώσει κουβέντα.

«Υπάρχει και τρίτος! Ένας ανιψιός. Αυτός πρέπει να είναι! Δεν μπορεί!»

Ο Περικλής ακουγόταν εντελώς ακατάληπτος. Η Χριστίνα κοίταξε ερωτηματικά τον Βαρνέζη κι εκείνος με τη σειρά του σήκωσε απελπισμένος τους ώμους του.

«Μην με κοιτάτε έτσι! Δεν είμαι εγώ ο τρελός. Απλώς είμαι συγκλονισμένος με την ανακάλυψη! Ακούστε με, Αστυνόμε! Μου είπατε για τις δυο γριές απέναντι. Οι έρημες δεν θα κατάλαβαν τι σας είπαν. Μάλλον άλλος τους υπαγόρευσε να σας τα πουν, να ρίξουν τις υποψίες στον Πάστορα και φυσικά να αποσιωπήσουν την παρουσία του. Αστυνόμε, Χριστίνα, σας είπα ότι πολλοί της γειτονιάς έρχονταν και μας άκουγαν. Ανάμεσά τους και δυο γριές που όσες φορές τις είδα δεν μου φαινόταν στα καλά τους. Μάλιστα ο Πάστορας κάθε φορά μου έλεγε θυμωμένα ότι τις έπιανε ο ύπνος και το ροχαλητό τους ακουγόταν σ' ολόκληρη την αίθουσα. Οι δύο αυτές γυναίκες συνοδεύονταν πάντα από ένα χλωμό παλικάρι, στο ύψος μου κοντά, σχεδόν απόκοσμα όμορφο. Αυτός πρέπει να ήταν ο θαυμαστής. Από το διαμέρισμά τους φαίνεται κατευθείαν η είσοδος και η σκάλα της εκκλησίας. Τα δικά του μάτια κάρφωναν τη Νεφέλη, τη Νεφέλη μου».

«Δηλαδή λες ότι εκείνο το βράδυ που ήρθε για μελέτη η Νεφέλη, ήταν κι αυτός παρών, την ακολούθησε...» ρώτησε με φοβισμένη φωνή η Χριστίνα.

«Περικλή, τελικά είσαι σπουδαίος! Αν θυμάμαι καλά οι γριές στην κατάθεση τους επέμεναν ότι ήταν μόνες τους στο σπίτι, ότι «δεν ήταν ο Νίκος μαζί τους, όχι αυτή τη φορά». Μου είχε κάνει εντύπωση που το λέγανε συνέχεια. Και κατέθεσαν σχεδόν τα ίδια πράγματα. Σαν να ήταν συνεννοημένες. Πώς δεν το είδαμε από την πρώτη στιγμή; «.

«Φαίνεται ότι η τρέλα έχει παράδοση στην οικογένεια. Ο νεαρός θα παραφύλαγε στο παράθυρο. Θα είδε τη Νεφέλη που άνοιξε την εκκλησία και την άφησε ξεκλειδωτή. Δεν μπορεί, θα είχε μάθει απ' έξω τις κινήσεις της. Κόσμος δεν υπήρχε στο δρόμο. Αλλά ακόμη κι αν κυκλοφορούσε κανείς, δεν θα του φαινόταν περίεργο που κάποιος αναζητούσε λίγη δροσιά στον κηπάκο της εκκλησίας. Τα καλοκαίρια με τις ζέστες, οι άνθρωποι της γειτονιάς ανεβαίνουν τη σκάλα και κάθονται στο παγκάκι που είναι κάτω από τη νεραντζιά. Έτσι θα φαινόταν κι εκείνος: ότι έψαχνε να δροσιστεί. Ποιος ξέρει πόση ώρα έμεινε κρυμμένος στο σκοτάδι. Κι αφού είδε ότι δεν υπήρχε κανείς στο δρόμο ή σε μπαλκόνι απ' όπου ήταν ορατός, θα γλίστρησε βιαστικά σα σκιά μέσα στην ξεκλειδωτή εκκλησία. Ίσως να στάθηκε μια στιγμή για ν' απολαύσει το παίξιμό της, προτού ανέβει επάνω...»

«Περικλή, μην βασανίζεις τον εαυτό σου. Αστυνόμε, νομίζω ότι είναι ώρα να αναλάβετε δράση. Είμαι σίγουρη ότι πολύ σύντομα θα βρείτε το νεαρό και θα έχετε στα χέρια σας την ομολογία του».

Η Χριστίνα κοίταζε ικετευτικά τον Βαρνέζη. Η ψυχολογία του Περικλή ήταν άθλια. Είχε έρθει η ώρα να γυρίσουν πίσω: ο Περικλής στο ενυδρείο του κι εκείνη στα ατίθασα ανίψια της. Ο ρόλος, εξάλλου, και των δυο τους είχε τελειώσει. Η Χριστίνα ήταν βέβαιη ότι η υπόθεση του Περικλή θα επιβεβαιωνόταν απ' τις εξελίξεις, μόλις η αστυνομία ολοκλήρωνε τις έρευνές της.

Ένα μήνα μετά, η Χριστίνα έλαβε μια ανθοδέσμη που συνοδευόταν από μια κάρτα, στο διαμέρισμα που της είχε παραχωρήσει ένας παλιός συμφοιτητής της και νυν διπλωμάτης στο Χονγκ Κονγκ:

Τέλος κακό, αλλά, ελπίζω για μας, όλα καλά.

Στέφανος Βαρνέζης

Τέταρτη ζωή

ΝΟΜΙΖΩ ΟΤΙ ΤΟ ΠΑΡΑΚΑΝΑ. Γέμισα πτώματα κι αίμα τις σελίδες μου κι όμως δεν κατάφερα να υποβάλω το αίσθημα του μυστηρίου και της ανατροπής, όσο θαυμαστά το κάνουν οι μετρ του είδους. Ομολογώ την ήττα μου, αγαπητέ υποψήφιε εκδότη μου, και σας δίνω το λόγο μου ότι η αστυνομική λογοτεχνία από τούδε και στο εξής μπορεί να κοιμάται ήσυχη.

Την τρίτη μου ζωή ελπίζω να την εκλάβετε ως μια (τραγική) απόπειρα αντιγραφής ενός είδους που θέλει εντρύφηση και μελέτη, για να μπορέσει να μπει κάποιος με αξιώσεις στα χωράφια του.

Πρέπει να βρω αλλού το συγγραφικό μου δρόμο κι ίσως στην πορεία ανακαλύψουμε – εγώ κι εσείς, σε αγαστή συνεργασία- ότι μπορώ να κατασταλάξω και να μεγαλουργήσω σε πιο ανοιχτόκαρδα περιβάλλια, με λέξεις που μοσχομυρίζουν ζωή και υπόσχεση και έρωτα.

Εξάλλου, ξεφυλλίζοντας τις σελίδες των εφημερίδων και καταλήγοντας στη λίστα των ευπώλητων, διαπίστωσα ότι η αισθηματική λογοτεχνία ήταν και παραμένει η βασίλισσα στην καρδιά των αναγνωστών. Αυτή και το (νεο)ιστορικό μυθιστόρημα που πήρε τα τελευταία χρόνια τα πάνω του. Αλλά εδώ, πρέπει να σας ξεκαθαρίσω ότι όσο και να με παρακαλέσετε, ιστορικό μυθιστόρημα δεν πρόκειται να γράψω. Θέλει γνώσεις και χρόνο και προσοχή· γενικώς απαιτεί πολλά περισσότερα προσόντα, σε αντίθεση με την αστυνομική λογοτεχνία που μπορεί να βγει και πετυχημένη, αν ο συγγραφέας διαθέτει οξύνιοι –αλλά φευ, στην περίπτωσή μου, όπως παραδέχτηκα και στην αρχή του κεφαλαίου μου, ναυάγησε μέχρι και ο κοινός νους. Ύστερα, λίγο δύσκολα να εντάξω εδώ μια ζωή αφηγημένη στο παρελθόν, αφού η ηρωίδα μου είναι μια σύγχρονη γυναίκα. Μακριά από μένα τα μεταφυσικά.

Αποφάσισα, λοιπόν, να γράψω στην τέταρτη ζωή της Χριστίνας για έναν έρωτα, όχι απαρνημένο του παρελθόντος ή στραγγαλισμένο από τα χέρια των ασεβών, αλλά για έναν

έρωτα δυνατό και ζωντανό που ελπίζω να κρατήσει το ίδιο ζωντανό και το αναγνωστικό σας ενδιαφέρον:

Η ζωή της Χριστίνας πήρε για μια ακόμη φορά μια εντελώς απρόβλεπτη τροπή. Πάλι καλά που επέμενε ο Περικλής να πάνε σε κείνο το Κορεάτικο πίσω από το Σύνταγμα. Ήξερε πώς είχε οικονομικές στεναχώριες, όπως και κείνη άλλωστε, αλλά από την άλλη δεν της πήγαινε η καρδιά να του χαλάσει το χατίρι, ειδικά αφού ήθελε να το γιορτάσουν που είχαν αίσιο τέλος τα βάσανά του με το πτώμα της Νεφέλης και κυρίως με το πτώμα του έρωτά του. Γιατί εκείνο το βράδυ έκανε την τελευταία σπονδή σε όλα τα φαντάσματα των ανεπίδοτων ερώτων που τον βασάνιζαν από την εφηβεία του και δήλωσε ότι επιτέλους θα επικεντρωνόταν σε πιο γήινα πράγματα.

Το ευχάριστο κλίμα εκείνης της βραδιάς ήρθε να ενισχύσει η παρουσία του Κρέοντα Διαφάνη, του παλιού συμφοιτητή της Χριστίνας. Ο Διαφάνης, με το μπλέιζερ και το μεταξωτό φουλάρι δεν θύμιζε σε τίποτε το σκεβρωμένο παλικάράκι που γνώρισε η Χριστίνα στο κυλικείο της Φιλοσοφικής.

Η ιστορία του Διαφάνη, ο οποίος υπήρξε κάποτε περισσότερο Ανακρέων παρά Κρέων, ήταν μια καθαρόαιμη ιστορία κοινωνικής καταξίωσης κι επιτυχίας. Αν δεν τον είχε συναντήσει η Χριστίνα στριμωγμένο κι αφανή σε κείνη την καπνισμένη γωνιά του αχανούς υπογείου του κυλικείου, πιθανώς τώρα ο Ανακρέων θα δίδασκε Αρχαία Ελληνικά στους λυκειόπαιδες της Φλώρινας, κληρονομώντας το μικρό αλλά με σταθερή πελατεία φροντιστήριο των γονιών του. Η Χριστίνα ήταν που είδε στα μάτια του μια φλόγα που αργοπέθαινε: την επιθυμία να ζήσει το όνειρό του, να περιηγηθεί χώρες και μουσικολώδη ανδρικά κορμιά και να κάνει συντροφιά με κομψούς ανθρώπους που δεν θα είχαν καμία σχέση με τους επαρχιώτες φίλους των γονιών του.

Εκείνη την περίοδο η Χριστίνα περνούσε τη φάση της σωτηρίας των ψυχών των άλλων, και μάλιστα στην πιο μεγάλη της ένταση. Άλλοι στα νιάτα τους ήθελαν να σώσουνε τον κόσμο και κείνη ήθελε να σώσει τους ανθρώπους από τον εαυτό τους. Στον Ανακρέοντα είδε μια μοναδική ευκαιρία να δημιουργήσει ένα αμάλγαμα που δεν θα ήταν ακριβώς μια αρσενική Γαλάτεια, αλλά ούτε γενικότερα οτιδήποτε αρσενικό σύμφωνα με τα πρότυπα των νεοελλήνων.

Με πολλές πιέσεις και κατηχήσεις, έβαλε τον Ανακρέοντα να παρατήρει τη Φιλοσοφική και να ξαναδώσει κρυφά από τους δικούς του Πανελλήνιες, στις οποίες και διέπρεψε καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση κατά την εισαγωγή του στη Νομική. Μάταια οι γονείς του περίμεναν το πτυχίο που θα τους έλυνε τα χέρια και θα τους επέτρεπε να κόψουν σιγά-σιγά από το φροντιστήριο, αφιερώνοντας περισσότερο χρόνο στον εαυτό τους, εφόσον θα είχαν εξασφαλισμένη τη διάδοχη κατάσταση. Εν τω μεταξύ, πλήρωναν για τις ξένες γλώσσες του Ανακρέοντα (γαλλικά, ιταλικά, ισπανικά) μη γνωρίζοντας τα απώτερα σχέδια του γιου τους και του ιθύνοντος νου που κρυβόταν από πίσω. Από τα χρόνια εκείνα μπήκαν τα πρώτα θεμέλια για τη μετέπειτα επιτυχία του Ανακρέοντα στη Διπλωματική Ακαδημία. Πάντως, ο τωρινός Κρέων αναγνώριζε τη συμβολή της Χριστίνας και την αποκαλούσε «Η Σωτήρας μου» ακόμη κι όταν είχε χάσει πλέον τα ίχνη της.

Ο Κρέων Διαφάνης εμφανίστηκε στην πιο κρίσιμη καμπή της ζωής της Χριστίνας, για να τη σώσει με τη σειρά του. Μόλις την αναγνώρισε, παράτησε σύζυγη την παρέα του –τον πρέσβη του Τουρκμενιστάν και το μορφωτικό ακόλουθο της Σλοβενίας- κι έτρεξε προς το μέρος της για να την αγκαλιάσει και στη συνέχεια της βραδιάς για να της προσφέρει το σπίτι του κι ένα προσωρινό εισόδημα προκειμένου να αναλάβει τη συντήρησή του.

Έτσι βρέθηκε η Χριστίνα στο κέντρο της παλιάς Αθήνας να ποτίζει τις αροκαρίες του Κρέοντα πολλά μέτρα πάνω από την οδό Σκουφά και να πληρώνει τακτικότερα τους λογαριασμούς του, όσο εκείνος έχτιζε την καριέρα του στο Χονγκ Κονγκ. Η παρουσία της στο άδαιο διαμέρισμα ήταν εξαιρετικά βολική όχι μόνο για την ίδια αλλά και για το νέο θαυμαστή της, τον Στέφανο Βαρνέζη που επ' ουδενί ήθελε να επιστρέψει η Χριστίνα στο βορρά.

Όταν η Χριστίνα έλαβε την ανθοδέσμη με την πολλά υποσχόμενη κάρτα του Αστυνόμου, δεν ήξερε πώς να νιώσει. Για πρώτη φορά μετά από καιρό ένας άντρας, που πολλές γυναίκες θα χαρακτήριζαν κελεπούρι, έδειχνε φανερά την προτίμησή του σε κείνη, αλλά η ίδια παρέμενε αμφίθυμη. Η έλξη που της ασκούσε αυτός ο ωραίος άντρας ήταν αναμφισβήτητη και λογική, μια που το κορμί της είχε περάσει μια μακρά περίοδο αγρανάπαυσης. Έπιανε όμως τον εαυτό της να σκέφτεται κι άλλα που μέχρι τότε δεν είχαν περάσει ποτέ από το μυαλό της, αλλά τα θυμόταν αμυδρά από τις συζητήσεις «μάννα προς κόρη» που τις βαριόταν αφάνταστα, όταν ήταν πιο νέα. Τώρα λοιπόν δεν έβλεπε στον Στέφανο μόνο έναν άντρα που υποσχόταν ατελείωτα βράδια πάθους, γεύματα σε μοδάτα

εστιατόρια και ταξίδια-αστραπή στη Μύκονο, την οποία εκείνος λάτρευε κι όπου είχε φροντίσει να νοικιάζει από χρόνια ένα σπίτι με πανοραμική θέα στο λιμάνι της. Σε κείνη τη μεσόφρυδη ρυτίδα του έβλεπε τη μόνιμη έγνοια για τα παιδιά του που μεγάλωναν χωρίς την καθημερινή παρουσία του, τις μάχες με τη γυναίκα του για να μην του κάνει αντιπολίτευση πίσω από την πλάτη του –καυγάδες που κατέληγαν σε εξαγορά της σιωπής της μ’ ένα ακόμη ακριβό κόσμημα ή σ’ ένα αποτοξινωτικό κρεβάτι για να θυμηθούνε τα παλιά-, τις δευτερες σκέψεις του να γυρίσει πίσω κι ας μαράζωνε το κορμί και η καρδιά του στις αρπακτικές τανάλιες της καλλονής, την οποία παντρεύτηκε για γοργόνα και του βγήκε Σειρήνα.

Δεν ήθελε να του τα πει όλα αυτά. Στην αρχή μιας γνωριμίας είναι πιο λογικό να γοητεύεται κανείς από τις πιθανότητες της χαράς παρά να αποθαρρύνεται από τις παραδοχές των προβλημάτων. Ο Στέφανος είχε πάρει σαφή θέση υπέρ της πρώτης, ενώ εκείνη φλέρταρε κρυφά με τα δεύτερα. Ωστόσο, έπαιζε καλά το ρόλο της πολιορκούμενης γυναίκας κι εν μέρει τον απολάμβανε μετά την τόση συναισθηματική απραξία.

Τα προβλήματα στην επίλυση του μυστήριου θανάτου της Νεφέλης αποδείχτηκαν μικρότερα από κείνα της διάλυσης του οικογενειακού γόρδιου δεσμού. Η Μαριλένα, ισόβια σύζυγος του Βαρνέζη στο δικό της μικροαστικό μυαλό, κάθε φορά που οσμιζόταν μια νέα γυναίκα στη ζωή του, ενέτεινε την παρουσία της, άλλοτε με γαλιφιές κι άλλοτε με απίθανες εμπλοκές στην επικοινωνία του με τα παιδιά του. Ο μήνας των περιπάτων, των ρομαντικών δείπνων και του φρενιασμένου έρωτα έληξε προβλέψιμα άδοξα για τον Στέφανο, με μια σειρά από τηλεφωνήματα στο κινητό του μέσα στη νύχτα για υποτιθέμενους πυρετούς της μικρής και για την υποψία της ότι ο μεγάλος έβρεχε ξανά το κρεβάτι του.

Η Χριστίνα δεν έκανε τις γνωστές σκηνές ζηλοτυπίας. Ο Βαρνέζης είχε συνηθίσει σε απαιτητικές ερωμένες που τον διεκδικούσαν ολοκληρωτικά –ψυχικά και σωματικά- από την οικογενειακή εστία, σα να ήταν τύραννοι σε ακμάζουσα αποικία που απαιτούσαν τη διάλυση κάθε δεσμού με την μητέρα πατρίδα. Η στάση της Μαριλένας ενίσχυε ακόμη περισσότερο τη δική της αποσχιστική τάση απέναντι στον Αστυνόμο. Ίσως να ευχόταν κιόλας την υπερίσχυση της αιώνιας συζύγου, για να έχει έναν εμφανή λόγο να φύγει. Από την άλλη μεριά το κορμί της απαιτούσε το δικό του μερίδιο κόντρα στην όψιμη ορθολογική της σκέψη.

Ο Βαρνέζης προτιμούσε να κρατάει τη Χριστίνα μακριά από την επέλαση της Μαριλένας. Ήξερε ότι η νέα του αγαπημένη δεν είχε καμία σχέση με τις νευρώσεις της πρώην του, παρότι είχε ζήσει στο πρόσφατο παρελθόν δυο φονικά, το ένα μάλιστα σχεδόν μέσα στο σπίτι της. Ήθελε πάση θυσία να επιμηκύνει την περίοδο της ανεμελιάς, πριν την μπάσει πολύ μεθοδικά στις αγκυλώσεις και τους σκοτεινούς διαδρόμους της δύσκολης ζωής του. Όσο γυαλιστερό κι αν ήταν το αυτοκίνητό του, όσο ενδιαφέρουσα κι αν φαινόταν η καριέρα του με τόσους υφιστάμενους και τόσα άρθρα του αστυνομικού ρεπορτάζ που ανέφεραν τακτικότητα –και ιδιαίτερα επαινετικά– το όνομά του, πολλά βράδια έμενε άγρυπνος, σκεπτόμενος γιατί θα έπρεπε να ξυπνήσει την επόμενη μέρα ή τι προκλήσεις θα του ζημέρωναν που θα απαιτούσαν από κείνον να παραμείνει ζωντανός.

Η Χριστίνα οσμιζόταν στον αέρα όσα ο Στέφανος προσπαθούσε να της κρύψει ανεπιτυχώς. Εξάλλου, η «συμπτωματική» παρουσία της γυναίκας του στη Μύκονο, δύο φορές μάλιστα και με παρέα κοινών γνωστών, και η έξαλλη συμπεριφορά της στα μπαρ που σύχναζαν κι εκείνοι, δεν της άφηνε και πολλά περιθώρια να σκεφτεί κάτι διαφορετικό από το αυτονόητο.

Ο Στέφανος, βλέποντας την πρώην γυναίκα του στο κέντρο του μισοάδειου μπαρ να λικνίζεται ναζιάρικά –αν και η ίδια προτιμούσε το καυλωτικά–, απόλυτα εναρμονισμένη με τον αισθησιακό ρυθμό των λαϊκών του συρμού, δεν μπορούσε να μην κάνει την συντριπτική σύγκριση με την Χριστίνα, η οποία, παρά τα συντηρητικά ρούχα της και το χαμηλότονο προφίλ της στις δημόσιες εμφανίσεις τους, στις ιδιωτικές τους στιγμές φλεγόταν για τα πάντα: για την τέχνη, την κοινωνία, την πολιτική, τον έρωτα, τον ίδιο. Η Μαριλένα, αντίθετα, ήταν μια καλογυαλισμένη επιφάνεια, μια πλαγγόνα εγκλωβισμένη στην εικόνα της άλλοτε ωραίας που δεν μπορούσε να αποδεχτεί ότι γερνούσε κι αυτή, όπως όλοι.

Την πρώτη φορά δεν τόλμησε να τους πλησιάσει. Τον φώναξε από μακριά, τον πήρε παράμερα και δείχνοντας την Χριστίνα ξεδιάντροπα τον ρώτησε: «Αυτή είναι η καινούργια; Και για πόσο θα σου πάει;». Στη Μαριλένα, είτε νηφάλια ήταν είτε μεθυσμένη, άρεσε να μιλάει για τις «παράνομες» του άντρα της σα να ήταν αυτοκίνητα με σύντομη ημερομηνία λήξης. Και φυσικά και η στάση του Στέφανου της επέτρεπε να επιβεβαιώνει τη θεωρία της. Τη δεύτερη φορά που είδε τη Χριστίνα ξανά στο πλευρό του, μπήκε μέσα της ο φόβος ότι αυτή μπορεί να διέφερε από τις άλλες. Δεν φορούσε τα μίνι

φορεματάκια που προτιμούσαν οι μικρές, με τις οποίες ξεχαρμιάνιαζε ο Στέφανος. Δεν τον αγκάλιαζε μπροστά της και δεν τον διεκδικούσε. Φερόταν με ψυχραιμία και σχετική αποστασιοποίηση, σα να ήταν σίγουρη για τη νίκη της στην καρδιά και τη ζωή του. Η Μαριλένα σκέφτηκε ότι θα έπρεπε να αναπροσαρμόσει τη στάση της, για να αντιμετωπίσει τη νέα αντίπαλο κι αποφάσισε να μην πλησιάσει το ζευγάρι μέχρι να βρει ένα αξιόλογο σχέδιο.

Η Χριστίνα είχε αρχίσει να βαριέται όλο αυτό το κρυφτούλι της πρώην κας Βαρνέζης. Τις ώρες που καθόταν μόνη της στο μπαλκόνι και χάζευε την κίνηση στην Σκουφά, άφηνε το μυαλό της να περιπλανιέται σε περιοχές, όπου είχε κάνει εκβιαστική κατάληψη ο Λόγος. Τότε ήταν που ένιωθε ότι είχε κουραστεί από τους μεγάλους, ατελέσφορους έρωτες, ότι ίσως να επιζητούσε πλέον τη μικρή ζωή: έναν υπάλληλο σύζυγο, δυο-τρία παιδιά, πεθερικά, τραπέζια στις γιορτές, διακοπές στο εξοχικό. Όπως πολλές γυναίκες της ηλικίας της και της γενιάς της, έτσι κι αυτή είχε ζήσει πολλά μοναχικά χρόνια κι είχε προλάβει να αποδομήσει φιλίες και αγάπες. Μπορεί τελικά αυτό που χρειαζόταν να ήταν μια γαμήλια τελετή με τριακόσιους καλεσμένους, μια ιδρωμένη παλάμη μέσα στη δική της, έναν κοινό λογαριασμό, ένα αίσθημα διάρκειας και διαθεσιμότητας σε μια εποχή που όλοι πια δεν ξέρουν με ποιον θα κοιμούνται αύριο και με ποιον θα ξυπνήσουν μεθαύριο.

Ο Βαρνέζης δεν ήθελε να της υποσχεθεί κάτι και μετά να το πάρει πίσω. Ένας άνθρωπος τόσο πρόσφατα στραπατσαρισμένος από μια επιλογή ζωής, σίγουρα βρισκόταν σε περίοδο αποσυμπίεσης. Με την Χριστίνα ξανάρχιζε να εκτιμά σε δόσεις το συνυπάρχειν, αλλά η κατάκτηση της μοναχικότητας, μετά τη μακροχρόνια και πληθωρική παρουσία της γυναίκας του και των παιδιών του που μεγάλωναν, ήταν ένα πολύτιμο κέρδος, βαρύ αντίτιμο για μια σειρά δομικών απωλειών. Περνούσε καλή προσωπική φάση κι αυτό φαινόταν από το γεγονός ότι μπορούσε να αντιμετωπίζει ψύχραιμα τα ξεσπάσματα της Μαριλένας· σε όλες τις σπασμωδικές κινήσεις της πρώην συζύγου του μπορούσε πλέον να διακρίνει έναν καταπιεσμένο ψυχισμό που δούλευε στον αυτόματο πιλότο. Έφτασε να τη λυπάται για τα κόλπα που σκαρφιζόταν για να τον τραβάει στο σπίτι, όπου και τον περίμενε με διάφανα νεγκλιζέ και αποκαλυπτικά μπέιμπι-ντολ. Το περίεργο ήταν ότι είχε χαθεί κάθε ίχνος αισθησιασμού, τουλάχιστον από τη δική του μεριά.

Η Χριστίνα τον μύησε στον κόσμο της αφής, της νόησης, της ευαισθησίας και κυρίως της ουσιαστικής παρουσίας σε κάθε στιγμή της ζωής του. Ο Βαρνέζης ένιωθε σαν τον άνθρωπο που σώθηκε παρά τρίχα από τη λαίλαπα του καιρού που περνούσε ερήμην του. Και πόσο τον ταξίδευε το χιούμορ της. Αυτή η γυναίκα με την ανατρεπτική της οπτική δημιουργούσε μπροστά στα μάτια του γλυπτό έναν κόσμο πολυδιάστατο, όπου όλα ήταν δυνατά. Δεν ήθελε να χάσει τίποτε απ' όλα αυτά που ζούσε μαζί της. Στην αρχή συμπλήρωνε «προς το παρόν». Στη συνέχεια της σχέσης τους, το παρόν ήταν το μόνο για το οποίο ζούσε, ένα παρόν με τη διάρκεια που έπρεπε να έχει, για να γίνει ένα πλούσιο και γεμάτο αναμνήσεις παρελθόν.

Η Χριστίνα από τη δική της πλευρά, πάλευε να τον στριμώξει στο καλούπι της «μικρής ζωής». Αλλά ήταν όμορφος, ευκατάστατος, με μακρινής λήξης μεταχρονολογημένες επιταγές ζωής και συναισθηματικές επενδύσεις που ήθελαν συνεχή ανάπτυξη. Εξάλλου και η ίδια δεν ήξερε αν θα μπορούσε να αποδεχτεί στο μέλλον δύο παιδιά από μια άλλη γυναίκα.

Πού να φανταζόταν ο Βαρνέζης, ο λαμπερός άντρας με τις πολλές επιτυχίες, ότι η Χριστίνα τον ήθελε για τόσα λίγα. Αυτός προσέφερε μια κομψή ζωή, ένα καλόγουστα επιπλωμένο διαμέρισμα στη Γλυφάδα, γνωριμίες σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και τις πολιτικές παρατάξεις. Ήταν ένας μεταμοντέρνος πρίγκιπας της μεσοαστικής τάξης με αξιόλογη πατρική περιουσία, η οποία του εξασφάλιζε τη ζωή ενός ανερχόμενου μεγαλοαστού.

Η Χριστίνα ήδη μετρούσε έξι μήνες στην Αθήνα. Χωρίς να το καταλάβει είχε ξεκολλήσει από το λώρο της κι επιβίωνε κουτσά στραβά σε μια πόλη που χώνευε στο πολύχωρο στομάχι της όλους τους ξένους, κι άλλους τους ξέβραζε πίσω στον τόπο τους ενώ άλλους τους εντοίχιζε σε κάποιο από τα άπειρα οικοδομικά της τετράγωνα. Πόσο διαφορετικό της φαινόταν το στενό της Σκουφά από κείνο της Τούμπας. Δεν θα μπορούσε ποτέ να φανταστεί παιδιά να παίζουν στον κομψό δρόμο με τις ακριβές μπουτίκ και τα καφέ του συρμού. Όσο έπαιρνε απόσταση από το χωροχρόνο του παρελθόντος της, άρχισε να θυμάται τον εαυτό της παιδάκι να παίζει τζαμί, κρυφτό και μήλα, ή να κάνει εξερευνήσεις στο γηπεδάκι με το χάλασμα στο κέντρο του. Κατά έναν περίεργο τρόπο και για όσο καιρό ζούσε στο πατρικό της, μεγαλώνοντας το κορμί της, αντί να μικραίνουν τα κτίρια, μεγάλωναν κι αυτά μαζί της και την έπνιγαν με τους σκληρούς τους όγκους.

Η Χριστίνα δεν έμενε ποτέ το βράδυ μαζί του. Το είχαν συμφωνήσει σιωπηρά κι έτσι ο καθένας τους κατέληγε στο διπλό του κρεβάτι, χορτασμένος λιγότερο ή περισσότερο, μετά από πολύωρες κουβέντες, ήρεμο έρωτα και βόλτες μέχρι αργά στην πόλη ακούγοντας τον ταξιδιάρικο Μάιλς. Του Βαρνέζη δεν του άρεσε ο κορεσμός, το «όλο μαζί». Φοβόταν ότι κάποια μέρα δεν θα είχαν να πουν τίποτε πια και τότε η Χριστίνα θα έπαιρνε το πρόσωπο της Μαριλένας, τους νευρωτικούς της τρόπους, το στόμα που δεν σμίλευε με αγάπη τις λέξεις του, αλλά έφτυνε τη χολή και την απαρέσκειά του.

Της Χριστίνας της κακοφαινόταν που δεν ξυπνούσαν ποτέ μαζί, με εξαίρεση τα σαββατοκύριακα που ταξίδευαν στη Μύκονο. Είχε βαρεθεί τα μοναχικά όνειρα κι εκείνο το πρωινό ξύπνημα μέσα στο σκοτάδι, όταν έψαχνε να βρει πού είναι η πόρτα και πού το ξυπνητήρι ψαχουλεύοντας το αχανές άδειο κρεβάτι της. Του το χρέωνε ως συναισθηματική μιζέρια, απ' την οποία – όπως είχε διαβάσει σε ένα γυναικείο περιοδικό – πάσχουν όλοι οι άνθρωποι που χωρίζουν επεισοδιακά. Ακόμη και στο σεξ, ήθελε να την αγκαλιάζει με λαχτάρα σα να ήταν να τη χάσει την επόμενη μέρα. Αντίθετα, αυτός της έκανε έρωτα με μια ηρεμία συνταξιούχου ή την αμηχανία ενός πρωτόβγαλτου άντρα που δεν θέλει να τρομάξει την έφηβη παρθένα του.

Μετρώντας κάποιους μήνες μαζί, όπως είχαν ορίσει ο καθένας το «μαζί» του, ο Στέφανος σκέφτηκε να βγούνε με ένα ακόμη ζευγάρι, δίνοντας μια κάποια ποικιλία στα βράδια τους. Και φυσικά, το πρώτο ζευγάρι που είχε στο μυαλό του ήταν η αδερφή της με τον άντρα της. Παρά τους διαφορετικούς χαρακτήρες τους, η Χριστίνα αγαπούσε τυφλά και με αφοσίωση την αδερφή της· τον γαμπρό της, αντίθετα, ποτέ δεν τον συμπάθησε. Η προκατάληψη γι' αυτόν τον κενόδοξο τύπο που παρασιτούσε σε βάρος της αδερφής της, εδραιώθηκε μέσα της περισσότερο μετά από το σύντομο διάστημα της κοινής τους συμβίωσης. Τα αισθήματα ήταν μάλλον αμοιβαία και από την πλευρά του, μέχρι που έμαθε για τον Βαρνέζη. Άρχισε τότε να της το παίζει φιλικός για να διπλωρώσει τον Στέφανο με τις πολλές γνωριμίες. Τόλμησε μάλιστα να τον χαρακτηρίσει μπροστά της «μπάτσο πολυτελείας».

Η Χριστίνα εξαναγκάστηκε να μπει στο παιχνίδι της κοινής εξόδου των δυο ζευγαριών για μια και μοναδική φορά. Ήθελε να δώσει στον Στέφανο την αίσθηση ότι τον έμπαζε στον κόσμο της και τη στενότερη οικογένεια, αλλά με όρους λιγότερο καταπιεστικούς. Η εξέλιξη της βραδιάς δικαίωσε το χαρακτηρισμό που έδωσε η Χριστίνα στο γαμπρό της,

όταν θέλησε να τον περιγράψει με μια λέξη στον Στέφανο πριν από τη συνάντησή τους: «καραγκιόζης». Ο ανόητος άντρας μονοπώλησε με τη φλυαρία του όλη τη βραδιά, μιλώντας για το πόσο αγαπούσε την τέχνη, πόσα ταξίδια έκανε, πόσες και ποιες επαγγελματικές επιτυχίες είχε ως ιατρικός επισκέπτης. Οι υπόλοιποι τρεις μασούσαν ανόρεχτα το φαγητό τους υπό τον ήχο της βαρετής φωνής του γαμπρού και κρυφοκοιτούσαν το ρολόι τους με την ελπίδα να περάσει μια εύλογη ώρα και να λήξουν συνοπτικά το μαρτύριο της κοινής εξόδου.

Η Χριστίνα ήταν πυρ και μανία μαζί του κατά την επιστροφή τους στο σπίτι της Σκουφά. Δεν μπορούσε να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά του, απλώς και μόνο εξαιτίας της ανασφάλειάς του απέναντι σε κάθε μορφωμένο άνθρωπο. Ο γαμπρός της είχε σπουδάσει στο περίφημο πανεπιστήμιο της ζωής και αντιμετώπιζε με καχυποψία τόσο την ίδια όσο και την αδερφή της που είχαν τελειώσει με εξαιρετική επιτυχία τις σχολές τους στο Α.Π.Θ. και συνέχισαν το ίδιο επιτυχώς με το μεταπτυχιακό τους. Αυτό το βράδυ δεν του έπεσε απλώς βαρύ το ντουέτο των αδερφών, αλλά κυρίως ο Στέφανος με τη λαμπερή του προσωπικότητα, το ακριβό του αυτοκίνητο και την καριέρα του στην Αστυνομία.

Ο Στέφανος δεν μπορούσε να καταλάβει το μένος της Χριστίνας. Ποτέ του δεν είχε τέτοιου είδους κόμπλεξ, μολοντί ξεκίνησε ως υπαξιωματικός και χρειάστηκε να δώσει εξετάσεις για να περάσει στη σχολή των Αξιωματικών της Αστυνομίας. Ούτε του κακοφαινόταν που δεν θα ανέβαινε στα υψηλά κλιμάκια της ιεραρχίας. Προτιμούσε να είναι μάχιμος, παρά να θαφτεί πίσω από ένα γραφείο και κάτω από μια αρμαθιά γαλόνια. Από τον πατέρα του, κραταιό πολιτευτή της Πελοποννήσου, είχε πολλές γνωριμίες σε όλα τα κόμματα, αλλά προτιμούσε να βλέπει όλους τους πολιτικάντηδες καταπρόσωπο παρά να τους κοιτάζει στα χέρια και μετά να τους χρωστάει.

Εκείνο το ατυχές βράδυ έκαναν και τον πρώτο τους καυγά που συνδαύλισε η Χριστίνα περισσότερο, ενώ ο Βαρνέζης ακολούθησε, αν και χωρίς ιδιαίτερο ενθουσιασμό. Έκαναν να μιλήσουν στο τηλέφωνο σχεδόν μια βδομάδα. Ο Στέφανος την άφησε να ξεθυμάνει και καταπιάστηκε με μια σοβαρή υπόθεση που αφορούσε τη δολοφονία ενός κολ-γκερλ, ιδιαίτερα αγαπητού στις τάξεις των υπουργών του κυβερνώντος κόμματος. Η Χριστίνα, από τη μεριά της, άρχισε ξανά τις επισκέψεις στον Περικλή και τα ενυδρεία του και τις ατέρμονες συζητήσεις με τον εαυτό της στη βεράντα της Σκουφά.

Την Παρασκευή πια, ο Βαρνέζης αποφάσισε να δώσει τέλος στα πείσματα. Έκανε μάλιστα κάτι που δεν το συνήθιζε με καμία άλλη πιο πριν: πήγε να τη βρει απροειδοποίητα στη Σκουφά και να περάσουν, για πρώτη φορά στην Αθήνα, το βράδυ μαζί. Χωρίς να το καταλάβει, τρύπωσε μέσα του ο φόβος ότι η Χριστίνα θα επέστρεφε στο σπίτι της. Πρώτη φορά μπήκε στη θέση της και συνειδητοποίησε ότι εκείνη έμενε σε μια ξένη πόλη, με ελάχιστους φίλους και μια υποτυπώδη ζωή. Δεν έψαχνε φανατικά για δουλειά, γιατί δεν είχε αποφασίσει αν θα μετακόμιζε μόνιμα στην Αθήνα. Ο κύριος λόγος που καθόταν κλεισμένη πολλές ώρες της ημέρας στο διαμέρισμα-αντίκα του Κρέοντα ήταν εκείνος. Μπορεί να μην έλεγε μεγάλα λόγια, αλλά αποδείκνυε στον Βαρνέζη ότι υπάρχουν και γυναίκες που κάνουν μεγάλες πράξεις, χωρίς να χρειαστεί να τους τάξεις γάμους και παιδιά και κοινωνική αποκατάσταση.

Ο Στέφανος χτύπησε πολλές φορές το κουδούνι, αλλά δεν πήρε απάντηση. Η Χριστίνα έλειπε από το σπίτι και η έκπληξή του τινάζοταν στον αέρα. Ένιωσε μεγάλη απογοήτευση, γιατί η εικόνα της μοναχικής και προσηλωμένης σε κείνον Χριστίνας, σχεδόν τον συγκίνησε.

Ο λόγος της απουσίας της Χριστίνας ήταν η Μαριλένα. Παραφυλώντας τον Στέφανο, είχε ανακαλύψει το σπίτι της Σκουφά και με την πρώτη ευκαιρία πήγε να βρει την Χριστίνα και να εξηγηθεί μαζί της. Εκείνη δεν ήθελε να την μπάσει μέσα και να μαγαρίσει τον χώρο που μοιραζόταν, έστω και για λίγες ώρες, με τον Στέφανο. Της πρότεινε, λοιπόν, να καθίσουν σε ένα από τα πολλά καφέ του δρόμου, προς μεγάλη δυσαρέσκεια της Μαριλένας που ήθελε να μετρήσει αυτή την περίεργη γυναίκα από το σπίτι που ζούσε.

«Με τον Στέφανο είμαι από τα δεκαεννιά μου. Με πήρε από την αγκαλιά ενός πατέρα που συνεχώς με υποτιμούσε και με βοήθησε να γίνω μάνα και γυναίκα. Στον Στέφανο χρωστάω το λόγο για τον οποίο ζω: τα δυο μου παιδιά. Όσον με αφορά, δεν χωρίσαμε ποτέ. Απλώς υπήρξε μια δύσκολη περίοδος και δεν ξέραμε τότε πώς να αντιδράσουμε. Το τραβήξαμε και οι δύο στα άκρα, σε βάρος των παιδιών. Εγώ που τα ζω τα παιδιά, βλέπω ότι χρειάζονται τον πατέρα τους. Όχι έναν πατέρα του σαββατοκύριακου. Εσύ δεν έχεις παιδιά και δεν μπορείς να καταλάβεις. Ακόμη κι αν τον μισούσα, που δεν τον μισώ, θα έκανα τα πάντα για τα παιδιά μου. Σου ζητάω να κάνεις πίσω και να φύγεις από τη ζωή μας. Αν ήμουν στη θέση σου, ελεύθερη, δεν θα ήθελα να ξεκινήσω τη ζωή μου με υποχρεώσεις.» Η Μαριλένα μιλούσε κοφτά στη Χριστίνα. Κι οι παύσεις ανάμεσα στις

τελείες της, πέφτανε σα μαχαίρι. Πιο πολύ τα μάτια της αφηγούνταν μια ιστορία διαρκούς πάλης με κάθε γυναίκα που θα τολμούσε να διεκδικήσει το χρόνο του ισόβιου συζύγου της. Η Χριστίνα δεν θεώρησε ότι την αφορά η όλη σκηνή. Προτιμούσε να σκέφτεται εγκεφαλικά τη ζωή του Στέφανου παρά να έχει να αντιμετωπίσει ζωντανά μια γυναίκα τοιτωμένη από το μίσος. Την άφησε σύζυλη στο καφέ κι έτρεξε να προστατευτεί στη μήτρα του προσωρινού σπιτιού της. Στην εξώπορτα του διαμερίσματος βρήκε τη δεύτερη κάρτα που θα της άφηνε ο Στέφανος Βαρνέζης:

Πέρασα, αλλά έλειπες. Απογοήτευση. Ήθελα να σε δω, να μείνουμε μαζί το βράδυ, να... Με κάλεσαν από το γραφείο για μια εξέλιξη στην υπόθεση. Αν ήσουν εδώ θα έκλεινα το κινητό. Τώρα, φαίνεται ότι δεν έχω κάτι καλύτερο να κάνω. Θα σου τηλεφωνήσω.

Στέφανος

Αντί να εκνευριστεί με την Μαριλένα τα έβαλε με τον Στέφανο. Μάλλον ήταν θυμωμένη με το σεν των συζύγων που τελικά φαίνονταν να αξίζουν ο ένας στον άλλο. Δεν μπορούσε να περιμένει. Έπρεπε να έχει μαντρωμένη την Πηνελόπη του, για να τη φιλοδώρησει με την παρουσία του ένα ολόκληρο βράδυ. Μισές καρδιές, μισά αισθήματα. Τι απόλυτα ταιριαστοί. Η Χριστίνα ξεκίνησε να αμπαλάρει, πήρε τηλέφωνο τον Κρέοντα για να τον ενημερώσει για την ξαφνική αναχώρησή της κι έριξε μια ύστερη ματιά στη Σκουφά κρεμασμένη από το μπαλκόνι, ένα πικρό μνημόσυνο για τις ώρες που αυτή τον περίμενε να τελειώσει με τις περίφημες υποθέσεις του, για τα βράδια που περίμενε να της πει «θα μείνω» ή «μείνε», όταν πήγαινε μέχρι τη Γλυφάδα για να τον βρει, ξοδεύοντας στα ταξί τα τελευταία της ευρώ.

Ο επόμενος σταθμός της ήταν το σπίτι της αδερφής της. Θα της ζητούσε για τελευταία φορά λεφτά για να πάρει το ΚΤΕΛ και να γυρίσει πίσω. Μόλις έφτανε στο πατρικό της, θα έκανε ένα νέο συμβιβασμό, θα ζούσε ξανά με τους γονείς και θα έβρισκε μια δουλειά για να ξεκινήσει τη μικρή της ζωή. Ίσως να πήγαινε και σε κείνο το γραφείο συννοικεσίων που της κανοναρχούσε τόσα χρόνια η μάνα της. Η μικρή ζωή θα άρχιζε με μια εγγραφή της τάξεως των τετρακοσίων ευρώ και με μπόλικες φωτογραφίες των υποψηφίων ιδρωμένων χεριών μέσα στα γαμπριάτικα μανίκια.

Ο Βαρνέζης ανησύχησε όταν ξαναπέρασε από την Σκουφά και είδε από μακριά κατεβασμένα τα στόρια. Πήρε τηλέφωνο τον Περικλή και κείνος αμήχανα του απάντησε ότι η Χριστίνα είχε πάρει οριστικά το δρόμο του γυρισμού. «Μου είπε ότι μάλλον αυτή δεν ταίριαζε με την πόλη και τους ανθρώπους της που θα έπρεπε να συνεχίσουν να ζουν τις ζωές τους, πιθανόν μαζί, γιατί αξίζουν τόσο ο ένας στον άλλο. Μου φάνηκε ακατάληπτη, αλλά εκείνη τη στιγμή δεν μπορούσα να κάνω καμία ερώτηση». Από τα λόγια του Περικλή ο Βαρνέζης κατάλαβε τι είχε συμβεί.

Η Μαριλένα είχε ένα ύφος τόσο θριαμβευτικό, βλέποντάς τον να μπαίνει στο σπίτι, που για πρώτη φορά στη ζωή του ήθελε να της σπάσει τα μούτρα. Δεν χρειαζόταν να του πει κάτι. Τα έλεγε όλα η ηγεμονική στάση της. Βρήκε μια δικαιολογία, ότι του έλειψαν τα παιδιά, μπήκε μέσα στα δωμάτιά τους για να τα φιλήσει για καληνύχτα και μετά, χωρίς λέξη, έκλεισε την πόρτα και πήγε να τα πει σ' ένα μπαρ στη γειτονιά του.

Καθισμένος στο μπαρ και μετά από δυο γεμάτα ποτήρια ουίσκι, έπιασε τον εαυτό του να σκέφτεται –μετά από πολύ καιρό– για ποιον λόγο θα έπρεπε να ξυπνήσει αύριο. Για την επίλυση μιας ακόμη υπόθεσης; Για μια αγκαλιά από την Κατερίνα και τον Γιώργο; Σημαντικά ήταν όλα αυτά, αλλά ήταν μόνο αυτά ζωτικά για την ψυχή του; Σαν άντρας του ήταν αρκετό να έχει ένα ακόμη σφριγηλό κορμί χωρίς όνομα δίπλα του; Κι ο έρωτας; Κι αυτό που έζησε με την Μαριλένα;

Την έβλεπε κάποτε και την λιμπιζόταν. Εκείνη ήταν δεκαεφτά κι αυτουνού οι ορμόνες ακόμη χόρευαν στα μπατζάκια του και του έφτιαχναν την προσωπική του ιστορία. Είχε τελειώσει τη δεύτερη σχολή και καμάρωνε, νέος αξιωματικός, με την επαγγελματική του αναβάθμιση. Είχανε δέκα χρόνια διαφορά κι αυτός ήθελε να κατασταλάξει. Ήταν γυναίκα-έπαθλο, μια αποστομωτική επιλογή για συναδέλφους και συγγενείς. Το έπαθλο πάλι ήθελε ένα σωτήρα για να ξεφύγει από τον αυστηρό πατέρα της που έβλεπε την ομορφιά της κόρης του σαν κατάρα για το τίμιο σπιτικό του. Έπρεπε να το δει σα σημάδι που δεν μπορούσαν για χρόνια να κάνουν παιδιά. Χάλασαν ένα σωρό λεφτά και χαλάλι για την Κατερίνα και τον Γιώργο, αλλά τα παιδιά ήρθαν δύσκολα σε μια δύσκολη σχέση.

Και τώρα η Χριστίνα. Που έφευγε για όλα όσα πιθανόν θα της είπε η Μαριλένα. Για τις παλιές του αποιτίες, για τα βράδια που κοιμόταν στο γραφείο για ν' αποφύγει να κοιμηθεί στο ίδιο κρεβάτι μαζί της. Έπρεπε να είναι καθαρός με την Χριστίνα. Αλλά δεν ήθελε να την φορτώσει με τα δικά του βάρη. Να μην βρωμίσει ξανά το μυαλό του με όλες τις

μικρότητες, τις δικές του, της Μαριλένας. Και ξαφνικά, με την πίκρα ενός τσιγάρου στο στόμα, με το οινόπνευμα ν' αναπηδάει στο άδειο του στομάχι, εκείνος, έχοντας σχεδόν κλείσει τα σαρανταπέντε του, αισθάνθηκε μέσα στο κουκούτσι της ψυχής του τι σημαίνει ερημιά, τι πάει να πει απώλεια.

Η Ελένη έντρομη σηκώθηκε να δει ποιος χτυπούσε το θυροτηλέφωνο τρεις η ώρα το βράδυ. Δίπλα ο άντρας της άλλαξε πλευρό και βυθίστηκε στο βοϊδίσιο ύπνο του. Μόλις είδε τον Στέφανο ξενυχτισμένο στην πόρτα της, τον έβαλε μέσα, του έκανε ένα σκέτο καφέ και τον οδήγησε στην τουαλέτα να ρίξει κρύο νερό στο πρόσωπό του.

«Καταλαβαίνω πόσο δύσκολο είναι να χωρίζεις. Εγώ δεν έχω τα κότσια. Εσύ τα είχες. Αλλά είναι οι κακές επιλογές που κάνουμε. Εγώ περιμένω να κλείσω τα μάτια μου με μια τέτοια άχρηστη επιλογή. Εσύ όμως έχεις μια δεύτερη ευκαιρία. Μακάρι να της έλεγες έγκαιρα τι νιώθεις για κείνη. Έτσι χαλάν οι σχέσεις... Με τις εντυπώσεις.» Ο Βαρνέζης θα αναμασσούσε στη σκέψη του τα λόγια της Ελένης, ταξιδεύοντας με το λυκαυγές στην εθνική, σε τούτο τον άχρωμο κι αδιάφορο δρόμο που θα τον οδηγούσε στην Χριστίνα. Ήθελε να την προλάβει στο Σταθμό των ΚΤΕΛ και να της δώσει μια σφιχτή αγκαλιά μέχρι εκείνη να καταλάβει πλέον. Μέχρι να νιώσει το αναρρίγισμα που του προξενούσε η πίκρα της απουσίας της.

* * *

Αγαπητέ μου υποψήφιε εκδότη, οι συνταγές μπορεί να φαίνονται απλές, αλλά τελικά θέλει μεγάλη μαεστρία για να πείσεις το κοινό ότι αυτό που ξεχειλίζει ανάμεσα από τις γραμμές είναι η καθαρόαιμη αγάπη, το αυθεντικό πάθος. Με βαριά καρδιά έγραψα αυτή την ιστορία, γιατί ως αμετανόητη αναγνωστικίστρια του έρωτος δεν μπορώ να πείσω ούτε καν τον ίδιο μου τον εαυτό για το καλό τέλος των ιστοριών αγάπης.

Θα προτιμούσα να γράψω για προδοσίες, για ανθρώπους συναισθηματικά ανάπηρους που σέρνουν τη χολή τους καρδιά στις αυλές των ρομαντικών και τους ξεγελάνε με τα κόλπα τους. Έτσι, όμως, θα ξανάπεφτα στην παγίδα του αυτοβιογραφισμού και θα καπέλωνα την ηρωίδα μου. Κι εγώ κατάφερα, σ' αυτή τουλάχιστον την ιστορία, να δημιουργήσω έναν πλαστό κόσμο που είναι γέννημα της φαντασίας μου. Δεν θα τορπιλίσω τόση προσπάθεια καταφεύγοντας σε ευκολίες.

Καλέ μου εκδότη, μπορείτε να κλείσετε τώρα το βιβλίο, απογοητευμένος από το αποτέλεσμα και να αναφωνήσετε και σεις ότι είναι προτιμότερο να μείνω στα υπόγειά μου παρά να μπλέκω με το λόγο. Αρκετά χτυπήματα έχει δεχτεί από ανθυποσυγγραφείς. Κι έρχομαι τώρα εγώ ως μαθητευόμενος γραφιάς και τσαλαβουτάω τα βρώμικα χέρια μου στη γλώσσα του Σολωμού, του Ροΐδη, του Παπαδιαμάντη, του Σεφέρη και του Τσίρκα.

Εγώ, όμως, το συμβόλαιο που υπόγραψα, με τον εαυτό μου πρώτα, θα το κρατήσω. Εσείς μπορείτε να σβήσετε από τα μάτια σας τις ασεβείς γραμμές των 12' στιγμών και ν' ανατρέξετε για σωτηρία στους κλασικούς και τις σίγουρες υπογραφές. Τώρα πια είμαι περισσότερο σίγουρη από ποτέ ότι η διακονία της λογοτεχνίας πρέπει να γίνεται με σύνεση και με μικρούς στόχους. Καλά τα συνταγολόγια και οι προκάτ πλοκές, αλλά σε μια εποχή που όλα έχουν ειπωθεί, δεν ξεβρακωνόμαστε αμέσως στους αναγνώστες όσα ακριβά λιλιά κι αν φορέσουμε;

Εγώ, προς ώρας, θα θέσω ως επόμενο στόχο την πέμπτη ζωή της ηρωίδας μου, κοιτάζοντας να την ιστορήσω με τρόπο που να είναι πιο κοντά στην ουσία της γλώσσας που μου έφτιαξαν τα λειψά μου διαβάσματα και η εγωίστρια μνήμη. Αν έχετε ακόμη το κουράγιο να μ' ακολουθήσετε, θα σας πάρω από το χέρι και θα σας πάω εκεί που θα ψάξει και η ίδια η Χριστίνα να βρει τη λύση στο γρίφο της δικής της ύπαρξης.

Όσο και να θέλουμε όλοι το καλό τέλος, εγώ θα το αναβάλω για λίγο. Η Χριστίνα θ' αποχαιρετήσει τον Βαρνέζη στο μουντό σταθμό «Μακεδονία», ανάμεσα σε περαστικούς που τρέχουν να προλάβουν το λεωφορείο τους και σε μυρωδιές από καμένη τυρόπιτα και μπαγιάτικη μπουγάτσα.

Η Χριστίνα θα πρέπει να τον αφήσει για να μπορέσει να τον ξαναβρεί, καθαρή πλέον. Η πορεία της στην αναζήτηση του εαυτού, της αγάπης, του άλλου θα την φέρει πίσω στο παρελθόν, σε προγόνους και ιδεοληψίες, σε σφάλματα δικά της και των γονιών της. Κάποιοι θα δούνε στοιχεία φολκλόρ στην προσέγγιση και το λόγο, άλλοι θα μιλήσουν για αναβίωση της ηθογραφίας, ενώ άλλοι πάλι μπορεί και να καγχάσουν με τον παλιομοδίτικο λυρισμό. Πυξίδα δεν έχω αυτή τη φορά και δεν ξέρω πώς θα πορευτώ. Γυρεύοντας και βλέποντας θα πάμε, σύντροφε συναναγνώστη.

Πέμπτη ζωή

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΧΕΙ ΤΗ ΓΕΥΣΗ ΣΟΥ, ΣΤΕΦΑΝΕ. Ήρθες μέχρι εδώ για να ρίξεις το μίτο του ιδρώτα σου, το άρωμα του μουσκεμένου σου κορμιού, για να γυρίσω ξανά σε σένα, μετά την αναζήτησή μου στους βοστρύχους του σκοταδιού. Έκατσοes παράμερα και μου είπες «συνέχισε». Ξέρεις ότι στις διαδρομές μου θα κουβαλάω σαν το ζεστό ψωμάκι στο σακούλι μου, τη σκέψη σου που παγίδεψε το είναι μου στο κουκούλι του έρωτα. Δεν θ' αργήσω πολύ. Όλοι δικαιούμαστε ένα φωτεινό πρωινό που τα πάντα θα ξυπνήσουν ταιριαστά και θα κουμπώσουν στο χαμόγελο του μαζί.

Προς το παρόν, στο σπίτι με περιμένουν οι γονείς, για να ρωτήσουν, να νουθετήσουν, να μου μιλήσουν για τον κόσμο και τους συγγενείς. Καλέ μου πατέρα, ο έλεγχος με τα άριστα σκωροτρώγεται σ' ένα ντοσιέ μέσα στο παιδικό μου γραφείο. Αυτό που σκεφτήκατε για μένα ως μόνιμη λύση ήταν ένας μαρμάρινος τάφος χωρίς επιτύμβια στήλη –ακόμη τουλάχιστον. Δεν μιλάω μόνο για τη δουλειά. Θέλω να πω για τη χαρά του να ξυπνάς ζωντανός και να ποτίζεις το γεράνι σου, να κλέβεις τις φλυαρίες των σπουργιτιών που σουλατσάρουν στα κάγκελα του μπαλκονιού και να βάζεις καλλιγραφικές άνω τελείες στην ελλειπτική παράγραφο του ουρανού.

Ακόμη θυμάμαι την Ελένη που χούφτωνε το παγωμένο μου χεράκι και περνούσαμε όλο βιάση και φόβο το μεγάλο δρόμο με τ' αυτοκίνητα –τόρα μου φαίνεται ένας απλός παράδρομος-, για να πάμε στο σχολείο. Πού χάθηκε όλη αυτή η αγάπη; Στην Αθήνα την έβλεπα μακρινή, να παιδεύεται με δυο αχόρταγα παιδιά κι ένα βαρύθυμο άντρα που δεν μπορεί να προσφέρει -ούτε καν στον εαυτό του- ένα σπυρί καλοσύνης. Ελένη, συνεχίζεις να με εκπλήσσεις κάθε μέρα με τη δύναμη που αντλείς από ξεπατωμένα πηγάδια. Είμαστε πολύ μεγάλες για να τρέξω και να σφίξω το παραμορφωμένο σου κορμί, μέχρι να του δώσω το σχήμα της αγάπης μου;

Η κουβέντα με τη μητέρα δεν βγάζει πουθενά. Κλείνομαι στο δωμάτιό μου και προσπαθώ να βάλω μια τάξη στα παλιά μου ρούχα, στα βιβλία μου, στη ζωή που άφησα εδώ απaráλλαχτη, από τη μέρα που έφυγα –οριστικά, όπως φανταζόμουν- μέχρι το σήμερα της επιστροφής. Νιώθω οικεία ξένη μέσα στο σπίτι, τώρα που είναι και οι δυο τους εδώ.

Οι δυο τους, μαζί κι ενάντια σε όλους. Πάντα τους βρίσκαμε σε απόλυτη σύμπνοια, από τα ασήμαντα της καθημερινότητας μέχρι τα σημαντικά των αποφάσεων ζωής. Και πάντα σ' ενιαίο μέτωπο κόντρα σε κάθε μας επαναστατική ενέργεια: μια πρόσκληση σε πάρτι, το φλερτ ενός αγοριού, τις σπουδές μακριά από την Θεσσαλονίκη. Ίσως πρέπει να τους κατανοήσω. Πρώτα υπήρξαν αγαπημένοι, εραστές και μετά γίνανε γονείς. Και τώρα που φύγαμε κι οι δυο μας, μαζί ζούνε τη ράθυμη ζωή της σύνταξης. Πιο κρίσιμο γι' αυτούς αυτό το μαζί, από το να διαλύσουν το σφιχταγκάλιασμά τους με χειρονομίες που θα έδειχναν αδυναμία και υποχωρητικότητα στις θελήσεις των παιδιών τους και ίσως θα τους έφερναν σε σύγκρουση.

Με τον πατέρα νιώθω ότι έχω μια ελπίδα. Όσο περνούν τα χρόνια στρογγυλεύουν οι τρόποι του. Έμαθε να βάζει μια στρώση κατανόησης στο δρόμο του καθήκοντος που πάντα έφτιαχνε με το πιο σκληρό γαρμπίλι. Κι αν δεν φάγαμε τα γόνατά μας σ' αυτό το δρόμο. Στο τέλος, αυτός μας υπέταξε, όχι εμείς. Αυτός οδήγησε την Ελένη στο τριάρι στους Αμπελόκηπους και μένα πίσω στο παιδικό δωμάτιο.

Δεν σκοπεύω να μπω ανάμεσά τους. Αλλά πρέπει μια και καλή ν' αποφασίσουμε: ή θα αγαπηθούμε μ' έναν τρόπο που θα εφεύρουμε κοινή συναινέσει ή θα φύγω για πάντα και θα γυρίσω μόνο στις κηδείες τους. Δεν βρίσκω άλλη λύση, αν θέλω ν' ανασαίνω μέχρι κάτω στην κοιλιά μου. Οι τυπικές προσφωνήσεις δεν με αφορούν, ούτε το αίμα μού μιλάει στις φλέβες. Αυτό συνεχίζει χιλιάδες χρόνια τη δουλειά του, ανέγνωρο, αδιάφορο. Αν είχε μνήμη, θα πάγωνε στα τοιχώματα, θ' αναιρούσε τη ζωή που δεν δικαιώνει το δώρο της ύπαρξης.

Του ζήτησα να πάμε στο χωριό. Για δόλωμα βρήκα μια εργασία που θέλω να κάνω για τη μετανάστευση στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στην Ελλάδα. Συγκινήθηκε. Η μάνα μου δεν πολυθέλει, για να μην τον κουράσει –δήθεν- το ταξίδι με το αυτοκίνητο. Με νευριάζει που πάντα του υπενθυμίζει το χρόνο που περνάει. Και σε κείνον και σε μένα. Δεν μπορώ να

τον σκέφτομαι γέρο. Μέσα μου έχει εντυπωθεί η εικόνα του, εκεί γύρω στα σαράντα, με το κοστούμακι του, αένας και καλαμπουρτζής να οδηγεί το αμαξάκι του που πάντα έβγαζε «Ναστούλα», πάντα με το όνομα της μάνας μου όσα αυτοκίνητα και ν' άλλαξε.

Το ανάγλυφο της διαδρομής μέχρι το χωριό έχει αλλάξει ριζικά. Λες κι έζησα την παιδική μου ζωή σε έναν πλανήτη που έγινε σούπερ νόβα, που ακτινοβολεί και φέγγει μόνο στους δικούς μου σκοτεινούς διαδρόμους. Πάνε είκοσι χρόνια κοντά από την τελευταία φορά που ταξίδεψα σ' αυτά τα μέρη. Στην Εγνατία τα γκραντ τσερόκι και τα πόρσε καγιέν τσουλάνε χωρίς μνήμη στο γκρίζο χαλί. Του θυμίζω τα ταξίδια μας με το ρενάκι, τη Ναστούλα Νο1, που μας άφηνε στα μέσα της ανηφόρας και το ταΐζαμε νεράκι για να πάρει τα πάνω του. Με ακούει έκπληκτος. Τι πίστευε; Πώς είχε δυο κούκλες στο πίσω κάθισμα που ανοιγόκλειναν μόνο τα μάτια και ζητούσαν μαμ και κακά;

Θέλω να με ανακαλύψει ξανά, ότι είμαι ένα δέντρο από τη δική του σπορά, αλλά με ξέχωρες ρίζες. Κάποια κλαδιά μου νεκρώθηκαν για πάντα, άλλα ετοιμάζουν μια μυστική ανθοφορία. Μα οι καρποί είναι ολόδικοί μου, κι ας μην τρώγονται απ' τους πολλούς κι ας μην έχουν τα χρώματα και τα σχήματα τα καλοφάγωτα. Δεν θα βγω στο τσιγκέλι για να πουλήσω τηνπραμάτεια μου. Αρκεί να ζήσω με ειρήνη, επιτέλους μαζί τους, μ' αυτούς που ντρεπόμουν μέχρι και σήμερα να ζητιανέψω την αγάπη τους.

Φτάνουμε στο χωριό. Χαλάσματα, κοντέϊνερ με λίγους γερόντους να πορεύονται μέσα στα άχρωμα κουτιά τους προς το θάνατο. Ο Άγιος Αθανάσιος, παλαιοβυζαντινή εκκλησία με σπάνιες καπνισμένες αγιογραφίες, εδώ και χρόνια ερείπιο. Κι αν δεν δάγκωσε τη σάρκα τους ο Εγκέλαδος. Δεν τον ξέρανε πιο πριν. Τους έμελε να τον γνωρίσουν, όταν δεν θα είχαν πια αντοχές. Το κράτος τους έδωσε δάνεια φθηνά για να πάνε να στήσουν αλλού τις ζωές τους. Αρνήθηκαν. Δεν αφήνουν εύκολα τα χώματα που κρατάνε τον ιδρώτα τους από τη μέρα που γεννήθηκαν και γέννησαν ως εκείνη που θα λιώσουν τα κόκαλά τους στο παλιό νεκροταφείο.

Ο πατέρας μου μιλάει πάλι για τα παιδικά του χρόνια, μόνο που τώρα τα λόγια αποκτούν βάθος και προοπτική. Εδώ μπορώ να δω στις απέναντι δασωμένες πλαγιές να παίρνει λαθραίο κι αόριστο σχήμα ένα παλικάράκι που σαλαγάει τα πρόβατα, που ακουμπάει μετά στη ρίζα της οξιάς και βγάζει να διαβάσει στο αντήλιο των φτενών φυλλωμάτων τα μαθήματά του από τσαλακωμένες φυλλάδες. Τον αγκαλιάζω άγαρμπα.

Θέλω να τον ευχαριστήσω που είχε πίστη κι έτσι έφτασε να φύγει απ' αυτά τα τοιγκούνικα χρώματα, να σπουδάσει, να γνωρίσει τη μάνα μου και να μας φέρει κι εμάς στο φως.

Μόνο στο χωριό τον βλέπω ν' ανοίγει διάπλατα τα μάτια του και να σκορπάει σπάταλα το χρώμα του μελιού που συνήθως ξεκουράζεται στο μισοσκόταδο.

Περπατάμε στον κεντρικό δρόμο που σπαρταράει σαν ραχοκοκαλιά με χρόνια σκολίωση ανάμεσα από τ' αλλοτινά νοικοκυριά. Δεξιά κι αριστερά, στα ξεκοιλιασμένα σπίτια δεν υπάρχει ψυχή. Ο θάνατος έδρεψε τους καρπούς του από τούτη τη γωνιά. Άλλοι, οι πιο νέοι, φύγανε για την πρωτεύουσα -δέκα λεπτά πια με το νέο δρόμο- και λίγοι ξεμείνανε να τρώνε τις συντάξεις του ΟΓΑ και της Αντίστασης, μαζί με τα λάπατα και τα κρεμμύδια απ' τους λειψούς μπαχτσέδες τους.

Ξαναθυμάμαι το λόγο, για τον οποίο ήρθαμε ως εδώ. Προσπαθώ να τον κάνω αληθοφανή· του δίνω ελπίδες ότι μπορεί να ξαναπιαστώ με το διδακτορικό και ίσως κάποια μέρα να με καμαρώνουν καθηγήτρια στα ιστορικά έδρανα της Σχολής -αυτό το πλάνο, το έχω εγκαταλείψει άραγε; Δικαιολογούμαι ότι τα δυο-τρία γεροντάκια που μέιναν στο χωριό, άγνωστοι μακρινοί συγγενείς, λίγα θα μπορέσουν να συνεισφέρουν στην έρευνά μου και ζητάω από τον ίδιο να μου αφηγηθεί το ταξίδι του παππού στην Αμερική.

Δεν θυμάται πολλά. Τον πονάει ο χαμός του πατέρα του, ακόμη και στα χρόνια που έφτασε. Τον θυμάται χτυπημένο από εγκεφαλικό, μισό άνθρωπο. Στα δεκαέξι του έφυγε. Δεν τον πρόλαβε στα ντουζένια του, όταν όργωνε δεκάδες στρέμματα μ' ένα ζευγάρι, όταν ξεκινούσε με το *Πατρίς* σαράντα μέρες στα αμπάρια, για τη νέα γη της επαγγελίας. Από κείνον έχει μόνο ένα κομπολόι που έφερε απ' το Σικάγο. Στα δύσκολα, τότε που εγχειριζόταν η μάνα μου κι άλλοτε που έπαθε ατύχημα η αδερφή μου και την είχαμε μια βδομάδα στην εντατική, τον είχα πιάσει να κάθεται κουβαριασμένος στον καναπέ του σαλονιού και να μαλάζει τις χάντρες του μέχρι να λιώσει το κεχριμπάρι στα δάχτυλά του.

Κάτι θα έχουν αυτά τα βουνά. Ρίζες απόκοσμες δέσανε τους ανθρώπους τους για πάντα μ' αυτά τα διάσελα που βαστούνε στις ράχες τους άγνωστα, αποδεκατισμένα χωριά. Πέντε χρόνια έμεινε στην Αμερική ο παππούς κι έκανε καλό κομπόδεμα. Αν είχε ακούσει τη γιαγιά μου, θα είχανε τώρα τα παιδιά τους τη μισή πρωτεύουσα του νομού δική τους. Αλλά δεν μπόρεσε να κλείσει τ' αυτιά του στο θρόισμα των δέντρων, στο αεράκι που τίναζε τα κορμάκια τους και γέμιζε χαλκώματα τα πόδια τους. Πιο βαριά η νοσταλγία απ'

τα δολάρια της ξενιτιάς που κουδούνιζαν στις μέχρι πρότινος άδειες τσέπες του. Ήταν βέβαια και το χρέος. Βαλκανικοί πόλεμοι ρημάζανε το σπίτι και τη γειτονιά μας. Το νεαρό κράτος ήθελε νεαρό κρέας, ποδάρια δυνατά που ν' αντέχουν στην πεζοπορία, χέρια που να ζώνονται τα τουφέκια χωρίς αγκομαχητό.

Με το ίδιο πλοίο γύρισε πίσω και δεν πρόλαβε να χαρεί τα απότιστα λαγόνια της γιαγιάς μου. Έσπειρε ένα γιο ακόμη και με την ψυχή στα δόντια φόρεσε την κουρελιασμένη του στολή. Άλλα βουνά τον καλούσαν κι εκείνος έβαζε, πιο ψηλά από γυναίκα και παιδιά, την πατρίδα. Το ίδιο χέρι που χάιδεψε για μια στιγμή το σγουρό κεφαλάκι του μεγάλου του γιου, εκείνο που κανάκεψε το γάιδαρό του, τον αιώνιο σύντροφο που κουβαλούσε για κείνον, όσο έλειπε, τα φορτία στο σπίτι, ξερά καλαμπόκια και δεμάτια ξύλων για προσάναμμα, αυτό το τραχύ χέρι σφάλισε στην αρπάγη του ένα μισοσκουριασμένο τουφέκι και πήρε το δρόμο για τα βορινά.

Ο πατέρας μου υποψιάζεται ότι κακοπερνούσε τότε στην Αμερική ο παππούς. Κουβέντα δεν είπε ποτέ του, μήτε για την εκμετάλλευση από βιομηχανίες που γέμιζαν λάσπη φαρμακωμένη τα σπλάχνα των εργατών τους, μήτε για το στοίβαγμα σε ανήλιαγα υπόγεια ανθρώπων που πίστεψαν σ' έναν γενναιόδωρο ήλιο. Σήμερα τα διαβάζουμε σε επιστημονικές εργασίες, όσα άργασαν τα κορμιά των δικών μας ανθρώπων: προκατάληψη και ρατσισμός, σκληρή εργασία σε συνθήκες πέρα από κάθε έννοια ασφάλειας και υγιεινής.

Ο παππούς έθαψε μέσα του τις μνήμες από τα δύσκολα χρόνια. Ποτέ κανείς δεν κατάλαβε το παραμικρό. Λες και ήταν ένας περίπατος πέρα από τον ωκεανό. Σαν εκείνο τον άλλο τον περίπατο, από το Σκρα στην Αλεξανδρούπολη. Πώς άντεξε τόσο ποδαρόδρομο, τόσο βάρος από τις εικόνες των ξεκοιλιασμένων συντρόφων, από το φόνο των εχθρών που είχαν πάνω-κάτω την ίδια ηλικία με κείνον και ίσως τα ίδια βάσανα; Μπορεί να τα έκανε εφιάλτες του, αλλά ποτέ δεν τα μοιράστηκε. Έμειναν μόνο οι ελαφρές διηγήσεις, τα δολάρια που αγόρασαν γη και ζώα και το κομπολόι από το Σικάγο.

Πρόσεξα που γυάλισαν τα μάτια του πατέρα μου. Τον προδίδουν έτσι που ρουφάνε αχόρταγα τον τόπο. Του πιάνω το χέρι. Κι αυτός ποτέ του δεν παραπονέθηκε, ζωσμένος στο αλέτρι ενός παρόμοιου χρέους. Μόνο σαν μεγαλώσαμε, μάθαμε ότι στην Χούντα τον είχαν έτοιμο για απόλυση, γιατί άκουγε Θεοδωράκη. Κάποιοι καλοθελητές τον είχαν δει

το '65 σε μια συναυλία, το σφυρίξανε στην Αστυνομία κι από τότε τον βάλανε στη μαύρη λίστα. Πέρασε νύχτες ανασφάλειας, αλλά δεν έβγαλε τοιμουδιά στη μάνα μου.

Του λέω ότι θα ήθελα να ταξιδέψουμε μέχρι το Σκρα να δούμε τα ονόματα των παλικαριών που χάθηκαν, των δικών μας και των ξένων που ίσως να μοιράστηκαν το νερό και τη γαλέτα τους με τον παππού. Τώρα που ξέφτισαν οι ιστορικές αναγκαιότητες για τόσο αίμα, έμειναν μόνο τα μνημεία. Να μην τα ξεχνάμε κι αυτά.

Γυρίζει απότομα και μου μιλάει για τη μάνα. Για το δικό της χρέος, για την ορφάνια της, τον ξεριζωμό της. Μου εξηγεί πως όφειλαν να μείνουν ενωμένοι, για να μην τους διαλύσει ο καιρός κάτω από τις αδυσώπητες μυλόπετρες του. Έπρεπε να είναι πιο σκληροί, με τους ίδιους, με τα παιδιά τους σε χρόνια που ο εχθρός αποκαλύφθηκε μέσα στα χώματά μας και ήταν ο αδερφός, ο γείτονας, ο φίλος. Και μετά, στην μεταπολίτευση, όλοι αυτοί οι ανώνυμοι που δεν έφεραν κανένα όνομα για βολική κληρονομιά και πάσχιζαν για τα προς το ζην μέσα στις άχρωμες πόλεις της αντιπαροχής, μόνο με την πειθαρχία και το πρέπει για οδηγό θα μπορούσαν να κάνουν προκοπή.

Μιλούμε κι οι δυο μια παράλληλη γλώσσα. Διαφέρουν οι καιροί που μας ζύμωσαν, αλλά καταλαβαινόμαστε. Του απολογούμαι ότι δεν έχω τίποτε μαζί τους. Δεν υπάρχει σωστό ή λάθος, όταν ξεκινάς να μεγαλώσεις τα παιδιά σου. Απλώς, και τα παιδιά έχουν φωνή κι οφείλουμε να τα αφουγκραζόμαστε, να τα κατανοούμε. Το πληγωμένο σκυλί ουρλιάζει πάντα πιο δυνατά.

Φαρμακώθηκε. Δεν ήταν αυτός ο σκοπός μου. Δεν θα το δείξει, όπως κάνει πάντα, όπως κάνω κι εγώ. Αρχίζει πάλι να μου μιλάει για το παρελθόν, για τότε που ήμασταν μικρά και περνούσαμε τα καλοκαίρια μας κάνοντας βουτιές στην αποθήκη με τα στάρια. Σχεδόν μου έρχεται η ίδια φαγούρα στην ανάμνηση του χρυσόξανθου καρπού που γέμιζε το υπόγειο της θείας Μαρίας.

Να μια ξέγνοιαστη εποχή. Είχα ξεχάσει τα καλοκαίρια, όταν ζούσαμε στο παλιό αρχοντόσπιτο με τα τζάκια σε κάθε δωμάτιο και τις μισάντρες. Τότε είχαμε μια πρωτόγνωρη ελευθερία, εμείς τα μαντρωμένα παιδιά της πόλης. Μπορούσαμε και το σκάγαμε από την επίβλεψη των μεγάλων και με τα μαχαιράκια μας ορμούσαμε στα μποστάνια του θείου μου και κάναμε πλιάτσικο. Ή πάλι αγοράζαμε τα πολύχρωμα παγουράκια από τον περιοδεύοντα έμπορο και πηγαίναμε μέχρι τη βρύση για να τα γεμίσουμε νερό. Πόσα παγουρία δεν χάλασα σ' αυτή τη βρύση. Από τη βιάση μου να

γεμίσω πρώτη, μην μπορώντας να μπω ανάμεσα στα μεγαλύτερα παιδιά που πάλευαν πάνω από το στόμα του νερού, πήγαινα δίπλα στη γούρνα όπου σουλάτσαραν οι γυρίνοι και μαγάριζα το παγούρι μου με το ελώδες υγρό.

Μας πιάνουν τα γέλια. Αβίαστα, απροσποίητα. Είμαστε εγώ κι αυτός, μόνοι στη μέση της άδειας πέτρινης πλατείας. Καμία κοινωνική ανάγκη, καμία υποχρέωση να φανούμε συγκρατημένοι. Πρέπει να του το πω, να τον βγάλω από μέσα μου αυτόν το γλιστερό γυρίνο που χρόνια τώρα σαρώνει τα σωθικά μου.

«Μου έλειψε μια αγκαλιά. Μια συχώρηση. Ένα χέρι που να με κρατήσει, όταν ένιωθα ότι θα έπεφτα. Σας χρεώνω αυτό το πρέπει. Όχι μόνο γιατί ήταν σκληρό για τα όνειρά μας, αλλά και γιατί μας έβαλε σε δρόμους που σύντομα γίνανε αδιέξοδα. Ξέρω ότι θέλατε να μας προετοιμάσετε για τον κόσμο τον μέγα, που όσο μεγάλος είναι τόσο πιο μικρόψυχος αποδεικνύεται για τους ονειροπόλους. Τελικά τσακιστήκαμε. Τι πετύχαμε; Εγώ έφυγα από μια δουλειά που κόντεψε να με κάνει να χάσω τον εαυτό μου και η Ελένη δεν μπορεί να φύγει από έναν γάμο που την χαντακώνει μέρα με τη μέρα».

Μου γυρίζει την πλάτη και πάει και στέκεται στην άκρη της πεζούλας, κοιτάζοντας τους λόφους, όπου κάποτε πιθανόν θα έσπερνε κι αυτός τα δικά του όνειρα. Είμαι σκληρή. Κακώς τους χρεώνω τις δικές μας αποτυχίες. Είχαμε κι έχουμε κι εμείς μερίδιο. Στο κάτω-κάτω δεν μας πήραν από το χέρι, δεν μας έβαλαν το μαχαίρι στο λαιμό. Απογαλακτισμός γίνεται κι από τις δύο τις μεριές. Πιο βολικό να θεωρείς φταιχτή τον άλλο παρά τον εαυτό.

Τον πλησιάζω και βλέπω τα μάγουλά του μούσκεμα. Μόνο όταν πέθανε η γιαγιά μου, τον ξαναείδα να κλαίει. Νιώθω τώρα ενοχές. Ίσως είναι λάθος ν' αναμοχλεύουμε το παρελθόν, να εκτοξεύουμε κορόνες του τύπου «έφταιξες, έφταιξα...». Μήπως αν κάναμε αυτή τη συμφωνία για το μέλλον; Αν μπορούσαμε να συμφωνήσουμε σε λίγη μεγαλύτερη κατανόηση κι εμποτισμένη; Εκατέρωθεν. Γυρνάει κατά το μέρος μου και μ' αγκαλιάζει ψιθυρίζοντάς μου στ' αυτί: «Να είμαστε καλοί αναμεταξύ μας. Αυτό είναι μια αρχή. Κι η μάνα σου κάτω από το σκληρό κουκούλι, είναι πιο μαλακή κι από γνωμένο σύκο. Να της μιλάς κι αν σε αποπαίρνει κάνε πώς δεν καταλαβαίνεις. Αγρίμι την παντρεύτηκα κι ακόμη έτσι έμεινε. Φοβάται να δείξει την αγάπη της μην προδοθεί. Έζησε τόσους θανάτους, κατάλαβέ την. Έχασε τους ανθρώπους που αγαπούσε, νωρίς, πολύ νωρίς.»

Πατέρα, αυτό είναι το πιο φοβερό: η αγάπη που δεν βρίσκει το δρόμο για να φτάσει με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις καρδιές. Παρεξηγήσεις, απώλειες, τσακωμοί, όλα ένας αχταρμάς

που μας παρασέρνει στη δίνη του. Δεν του λέω τίποτε. Πιανόμαστε αγκαζέ και πάμε προς το αυτοκίνητο. Θα επιστρέψουμε νωρίς με το φως.

Όταν φτάνουμε στο σπίτι, η μάνα έχει ετοιμάσει μια ηπειρώτικη πίτα και μας περιμένει με στρωμένο το τραπέζι. Προσπαθώ κάτω από τους αδρούς τρόπους της να αποκωδικοποιήσω την τρυφερότητα και την έγνοια. Πρώτη φορά είναι που θέλω να το κάνω με την καρδιά μου. Μας βλέπει έτσι χαμογελαστούς κι αγαπημένους και ημερεύει το πρόσωπό της.

Μας σερβίρει με τα στραβωμένα από την προχωρημένη αρθρίτιδα δάχτυλα. Το χέρι της περνάει ξυστά από το δικό μου και το γδέρνει. Πόσα πιάτα, πόσα ρούχα δεν πάστρεψε μ' αυτά τα σκεβρωμένα χέρια. Πρέπει να το θυμάμαι αυτό. Την έγνοια, το μεράκι. Κοιτάζω γύρω το βασίλειο της κουζίνας με τα χάλκινα διακοσμητικά που έδωσε να τα κεντήσουν στα Γιάννενα, με τις δαντέλες που έφαγε τα μάτια της για να στολίσει το πρώτο, κατάδικό της σπίτι. Μέσα στα μπαούλα του δωματίου μου αναπαύονται και κιτρινίζουν ελαφρώς σεμεδάκια, ροτόντες, νυφιάτικα σεντόνια με ασορτί μαξιλαροθήκες. Η Ελένη δεν πήρε τίποτε από την προίκα της στην Αθήνα. Προτίμησε να κάνει το σπίτι λιτό, όσο γίνεται πιο αφαιρετικό –ίσως, σκέφτομαι με κάποια ελπίδα, για να μπορεί να αναχωρήσει ανά πάσα στιγμή χωρίς περιττά αμπαλαρίσματα-, όπως η ουσία της ψυχής της που στοιχειώνει τις γωνίες των τοίχων, σα μοναχική οικόσιτη αράχνη. Κι εγώ στο δικό μου, τα ίδια. Μας γκρίνιαζε τότε και πιστεύαμε ότι το έκανε για τον κόπο της. Μπορεί απλώς να ήθελε να μοιραστούμε τα δώρα της, με τους αγαπημένους, τους καλεσμένους. Δεν ξέρω πια. Όταν παύεις για χρόνια να μιλάς διάφανα κι ανασπασάς μόνο τις καθημερινές λεπτομέρειες, χάνονται οι δεσμοί και τα λόγια ακούγονται πανομοιότυπα, δίχως βάρος.

Στο τραπέζι λέμε για το χωριό, για το πόσο ρήμαξε μαζί με τις μνήμες μας, για το ότι κατάντησε φάντασμα από την εγκατάλειψη. Η μάνα θέλει σύντομα να επισκεφτεί τις αδερφές της. Σκέφτομαι ότι μια ζωή έζησε κι αυτή στα δικά της ξένα, σαν τον παππού. Αλλά αυτή άντεξε, ενώ ο παππούς γύρισε πίσω. Τον τράβηξε η γιαγιά, αντί να την πάρει μαζί του στην Αμερική. Η μάνα μου πάλι, έμεινε για χάρη του πατέρα χωρίς συγγενείς και φίλους κι αυτό ήταν διπλή ορφάνια. Όπως νιώθω κι εγώ για την Ελένη μας που είναι μακριά.

Οι δυο τους μοιράζουν πλέον τη ζωή τους σε δυο πόλεις, μετανάστες στα γεράματα, Περσεφόνες του δικού τους Κόσμου. Θέλω να τους μιλήσω για τον Βαρνέζη, για την πιθανότητα να φύγω κι εγώ για κάτω -ίσως εκεί να προσπαθήσω να στήσω μια νέα ζωή. Θα έρχονται να με βλέπουν άραγε; Θα τους πειράξει που είναι χωρισμένος και μάλιστα με δυο παιδιά; Το νέο συμβόλαιο που οφείλουμε να υπογράψουμε μεταξύ μας αποκλείει παρωπίδες και κανονικότητες. Δεν μας παίρνει πλέον να είμαστε εκλεκτικοί με τις ζωές των άλλων. Αρκεί να είμαστε δίπλα τους.

Θέλω να πιστεύω ότι δεν είναι πολύ αργά. Αυτό που είχαμε φαντασισθεί ως ιδανική οικογένεια ο καθένας στο κεφάλι του, πιθανόν δεν θα το ζήσουμε ποτέ: είναι ουτοπία και φασισμός να κανοναρχούμε συμπεριφορές και επιλογές σε οποιονδήποτε πέραν του εαυτού μας. Θα το θυμάμαι αυτό άραγε, αν κάνω ποτέ τα δικά μου παιδιά; Εύκολο είναι να μιλάω τώρα από τη θέση του κριτή. Αλλά σύντομα πρέπει να πάρω μια απόφαση.

Το επόμενο πρωί τηλεφωνώ στον Στέφανο και τον ακούω ήρεμο και λίγο στεναχωρημένο. Υποθέτω ότι πάλι θα έχει προβλήματα με την Μαριλένα. Με ρωτάει αμήχανα αν θα κατέβω σύντομα. Του απαντάω ότι σκέφτομαι να κατέβω μόνιμα, αρκεί να το θέλει κι εκείνος. Του λέω ξεκάθαρα ότι πρέπει να έχω ένα σοβαρό λόγο για να ξεσιπτωθώ, ότι μου τέλειωσε η εφηβική επιθυμία για φευγιό, για νέες εμπειρίες και πρόσωπα. Αν κάνει πίσω τώρα, θα αρχίσω από αύριο να ψάχνω για δουλειά εδώ, θα κάνω υπομονή ένα χρόνο που λήγει το ενοικιαστήριο του σπιτιού μου, θα ξαναμετακομίσω όλη μου την προίκα και θα ριζώσω για τα καλά στην Θεσσαλονίκη.

Προσπαθώ να διαβάσω τον ήχο της φωνής του, να φέρω στο μυαλό μου το πρόσωπό του. Μου εξηγεί πως δεν μπορεί να υπογράψει συμβόλαιο για καμία σχέση, ειδικά μετά την αποτυχία του γάμου του, αλλά οι λέξεις λες και τσακίζονται στο τελείωμά τους σ' ένα γκρεμό αβεβαιότητας. Του λέω ξεψυχισμένα αντίο και του ζητώ να μην επικοινωνήσει ποτέ πια μαζί μου. Είμαι έτοιμη για το ποτέ πια; Δεν ξέρω.

Αναζητώ καταφύγιο στην κουζίνα. Δεν το θέλω τώρα το παιδικό μου δωμάτιο. Βρίσκω τη μάνα μου να μαγειρεύει φορώντας μια παλιόρομπα. Μέσα στην ομίχλη των υδρατμών από το νερό που εξατμίζει τα αρώματα του πράσου και τη χλωράδα του σπανακιού, διακρίνω τη νευρώδη φιγούρα της, τρέχω βίαια κοντά της και την εξαϋλώνω στη στεγνή αγκαλιά μου.

Προσπαθεί να επικοινωνήσει μαζί μου. Συνέχεια μηνύματα στο κινητό και κλήσεις που μένουν αναπάντητες. Πρέπει να εμμείνω στην αρχική μου απόφαση. Ξέρω, θα μου πει ότι είναι άδικο να τελειώνει κανείς οποιαδήποτε σχέση από το τηλέφωνο, πόσο μάλλον μια ερωτική. Συμφωνώ, αλλά όπως και να τελειώσει ένας έρωτας, πονάει το ίδιο.

Η μάνα μου διερευνά το πεδίο διακριτικά, με ερωτήσεις γενικόλογες που όλο και πλησιάζουν στο ψαχνό. Ο Στέφανος θα έπρεπε να είχε συνεργάτη τη Ναστούλα: αλάνθαστη ανακριτική μέθοδος, απόηχος της πανάρχαιας μαιευτικής. Πάντως πρέπει να μίλησαν με τον πατέρα, γιατί διατυπώνει πολύ προσεχτικά τις απόψεις της, σκαλίζοντας τις λέξεις μια-μια και βάζοντάς τες κομπά σε κάδρα, έτσι που να μην θυμίζουν αξίωμα ή συμβουλή.

Είναι αστείος ο τρόπος, με τον οποίο προσπαθεί να βολέψει στο αξιακό της σύστημα τα νέα δεδομένα. Μέχρι τώρα οι ζωντόχηροι για τις γυναίκες της ηλικίας της ήταν κόκκινο πανί, πόσο μάλλον αν είχαν κόρες της παντρειάς. Οι ελεύθεροι με τους ελεύθερους κι οι χωρισμένοι με τους χωρισμένους. Ίσως να νιώθει αλαφρωμένη που κατάλαβε ότι η σχέση μου με τον Στέφανο δεν προχωράει, αλλά με βλέπει κλεισμένη μέσα στο δωμάτιο όλη μέρα, αργή και νωχελική, και δεν μπορεί να καταλάβει τι είναι τελικά καλύτερο για το παιδάκι της. Έτσι άρχισε να με αποκαλεί, «παιδάκι μου», κι ομολογώ ότι δεν μου κακοφαίνεται.

Στο τέλος, παραδέχεται την αδυναμία της να συγχρονιστεί με την εποχή και τους ανθρώπους της: «Ξέρεις ότι παντρεύτηκα τον πατέρα σου με συνοικέσιο. Έτσι γινόταν με μας τότε. Βέβαια εκείνος με αγάπησε και κίνησε γη και ουρανό για να με πείσει. Αλλά εγώ μέχρι το γάμο τον είχα για ξένο. Μετά τον αγάπησα, τον πόνεσα. Πού να ξέρω από έρωτες, ήμουν κορίτσι ορφανό, μακριά από την πατρίδα μου, εύκολος στόχος για τους επιτήδειους αν δεν πρόσεχα. Να 'ναι καλά οι νονοί σου που με είχαν σαν παιδί τους. Αλλά κι ο πατέρας σου έδειξε καλό χαρακτήρα κι έτσι αποφάσισα και τον πήρα. Εγώ ήμουν ο κανόνας τότε. Κάτι συμφοιτήτριες που έκαναν σχέσεις πριν το γάμο, παντρεύτηκαν τον όποιο να 'ναι μετά και κακοπέρασαν. Εμείς, δόξα τω Θεώ, ζήσαμε και ζούμε καλά, παράπονο δεν έχω. Αν δεν ήσασταν κι εσείς... Άντε καλά, να μην τα ξαναλέμε και χαλάμε τις καρδιές μας. Τώρα έχουμε χάσει τον μπούσουλα: οι άνθρωποι χωρίζουν πιο εύκολα απ' ό,τι παντρεύονται. Τόσο δύσκολα γίνανε όλα; Εσύ, μια χαρά

κορίτσι και δεν βρήκες ακόμη το δρόμο σου. Άντε, πες η δουλειά βρίσκεται. Αλλά εκείνος ο άλλος που σε κοροΐδευε τόσα χρόνια, που να μη σώσει.... Και η μεγάλη πήγε και ξενιτεύτηκε στην Αθήνα. Μη νομίζεις ότι δεν καταλαβαίνω. Καταλαβαίνω και πολλά μάλιστα. Αλλά και να τον χωρίσει, τι θα κερδίσει με δυο κουτσούβελα στο κεφάλι της; Στα 38 είναι τώρα, λες να μπορεί να ξαναφτιάξει τη ζωή της; Εδώ εσύ κι έχεις δυσκολία. Κι αυτός ο χριστιανός, καλός μπορεί να είναι, χρυσός, αλλά εσένα σκέφτομαι, παιδάκι μου. Πώς θα τα βγάλεις πέρα με τα ξένα τα παιδιά; Στο τέλος, εσύ θα είσαι η κακιά και η ξένη. Χριστίνα μου, δεν θέλω να κακοπέσεις. Προσπάθησε να συνέλθεις και να κοιτάξεις μπροστά.»

Δεν ξέρω τι να της απαντήσω. Σάμπως κι εγώ τόσα χρόνια έχω βρει τη λύση; Θα προτιμούσα να της πω ότι αυτή η παντοτινή θλίψη για την ορφάνια της, δεν της άφησε χώρο να δει πόσο τυχερή στάθηκε με τον πατέρα μου, πόσο αγαπήθηκε από κείνον και πόσο ελάχιστα δεδομένο είναι αυτό για όλες εμάς που ανήκουμε σε άλλες γενιές, πιο σκληρές στη μνήμη, πιο απαιτητικές στο να ζητούνε παρά ανοιχτοχέρες στο να δίνουνε.

Ο Στέφανος ανέβηκε στην Θεσσαλονίκη, έφτασε μέχρι την πόρτα μου και κατάφερε να μιλήσει στη μάνα. Πρέπει να της έκανε εντύπωση, γιατί, συζητώντας το μαζί μου αργότερα, δεν είχε να του καταλογίσει τίποτε άλλο, πέρα από το διαλυμένο γάμο και τα δυο παιδιά του. Είναι αστείο που έβαλε τη Ναστούλα μπροστά. Δεν ξέρει από γυναικεία ψυχολογία, αλλιώς θα χρησιμοποιούσε τον Περικλή που τον συμπαθεί και τον θαυμάζει. Εγώ έλειπα σε μια συνέντευξη για δουλειά κι επιστρέφοντας, βρήκα τη μάνα αναποκοκκινισμένη και σε μεγάλο δίλημμα. Πιστεύω ότι στο βάθος της άρεσε ο Στέφανος. Ίσως και να σκεφτόταν ότι είναι κρίμα που δεν τον γνώρισε η κόρη της πιο πριν από τη γυναίκα του, όταν θα ήταν κι οι δυο τους ελεύθεροι από δεσμεύσεις και θα μπορούσαν να φτιάξουν, έστω κι από το μηδέν, μια κοινή ζωή. Αχ κυρά Ναστούλα μου, τα χάπι-εντ μόνο στις ελληνικές ταινίες. Μακάρι να μας έρχονταν όλα, όπως τα σχεδιάζαμε με το μυαλό μας. Μακάρι. Πάντως η μάνα κράτησε το στόμα της σφαιλιστό για τη συνάντησή τους. Μέσες-άκρες μού τα είπε, φοβούμενη πιο πολύ τις δικές της παρερμηνείες παρά τις δικές μου.

Δεν θέλω να του κάνω δύσκολη τη ζωή, όχι περισσότερο απ' όσο ήδη είναι. Δέχτηκα να μιλήσουμε, ίσως γιατί μέσα μου περιμένω κάτι περισσότερο από το «μου λείπεις» και «σε σκέφτομαι».

Στέφανε, γνωριστήκαμε κάτω από τις πιο περίεργες συνθήκες. Ίσως να έφυγα άτσαλα, διωγμένη πιο πολύ από τις επιθυμίες μου που πρόβαλα πάνω σου, παρά από τη δική σου συμπεριφορά. Δεν έχω να σου προσάψω κάτι αξιεπέραστα επιλήψιμο. Υπήρξες ειλικρινής μαζί μου, ίσως περισσότερο απ' όσο θα 'πρεπε. Και τώρα, πάλι δικίο σου δίνω. Τι συμβόλαια να υπογράψουμε σε μια ζωή τόσο ρευστή; Περιδινούμενοι είμαστε, ξυπόλυτοι χορεύουμε τους χορούς της ηδονής, της δημιουργίας, των εντυπώσεων, της μοναξιάς. Η πίστα άλλοτε γεμίζει κι άλλοτε, μόλις ανοίξουμε τα μάτια μας, φαντάζει τραγικά άδεια. Ο ρυθμός της ζωής δεν έχει βήματα γνωστά. Αυτοσχεδιάζουμε, πάλι, πάντα.

«Σκέφτομαι αυτά που μου έλεγες στο τηλέφωνο για σένα και τους γονείς σου. Συμβόλαιο ειλικρίνειας, αγάπη. Πόσο δικίο έχεις. Πέρασε κοντά ενάμισης μήνας από τότε που χωριστήκαμε στο «Μακεδονία». Σε βλέπω και μου φαίνεσαι πιο σταθερή, κατασταλαγμένη, λες και βρήκες επιτέλους το δρόμο που έψαχνες. Ξέρω ότι σου ζητάω πολλά: να ξεριζωθείς, να υιοθετήσεις μια περίπλοκη ζωή με υποχρεώσεις, πρώτα συναισθηματικές και μετά οικονομικές. Δεν ήμουν σίγουρος αν έπρεπε να σου μιλήσω ανοιχτά. Ποιος θέλει να ακούει την αλήθεια; Χριστίνα, τρέμω τα βράδια. Η δουλειά μου είναι δύσκολη, μου τρώει χρόνο από τη μέρα μου, έχει επιτυχίες αλλά και μοναξιά, με κρατάει για ώρες μακριά από τους δικούς μου. Και οι δικοί μου...στην άλλη μεριά της πόλης. Πήρα μια απόφαση που ακόμη με διχάζει. Μα τα παιδιά θα καταλάβαιναν κάποια στιγμή και θα ήταν πιο δυστυχισμένα. Κι εσύ έκανες τόση υπομονή μαζί μου. Εγώ πανηγύριζα την ελευθερία μου κι όμως δεν μου είπες ποτέ πόσο ήθελες να κοιμόμαστε μαζί τα βράδια. Όταν επέστρεψα, ξέρεις ποια εικόνα σου μου έμεινε; Η φιγούρα σου όπως κρεμόσουν από τα κάγκελα της Σκουφά και με περίμενες ατέλειωτες ώρες. Ήμουν ηλίθιος που δεν είδα τις θυσίες σου. Ίσως και να τις θεώρησα δεδομένες. Μιλάω ανάκατα, αλλά σ' όλη τη διαδρομή μέχρι τη Σαλονίκη προσπαθούσα να βάλω σε μια τάξη όλα αυτά που ήθελα να σου πω, να μην ξεχάσω τίποτε. Ξεκινάω με το πρώτο συμβόλαιο μαζί σου. Το δικό μας συμβόλαιο ειλικρίνειας: φοβάμαι μια νέα σχέση. Σε λίγο θα είμαι πενήντα. Ο χρόνος μαγαρίζει το κορμί μου, μειώνει τις αντοχές μου. Θα μείνεις δίπλα μου; Όμορφη και τρυφερή, τόσο διαφορετική από τις άλλες γυναίκες που τους αρκούσε ένα ακριβό

αυτοκίνητο και διακοπές στη Μύκονο. Εσένα δεν μπορώ να σε ξεγελάσω με τα πράγματα. Δεν μου ζητάς να σου φορέσω βραχιόλια στα χέρια, μόνο να σου δώσω την ψυχή μου. Δεν ξέρω πώς το κάνουν αυτό, Χριστινάκι. Γίνεται άραγε; Θέλει κότσια. Εσείς οι γυναίκες σ' αυτά είσαστε πιο γενναίες. Ζώντας και κάνοντας λοιπόν. Μόνο αυτό μπορώ να υποσχεθώ. Τα μεγάλα λόγια βουλιάζανε.»

Αυτό άραγε είναι ό,τι αποκαλούνε ερωτική εξομολόγηση; Η μίζερη καφετερία της παραλίας είναι τόσο αδιάφορο ντεκόρ. Φοιτητές λιάζονται σαν τις σαύρες στο σκοτεινό ήλιο, συνταξιούχοι σουλατσάρουν με τα σκυλιά τους που αποπατούν στα βρώμικα παρτέρια με τα αναιμικά δέντρα. Κι εμείς, μέσα στη νωχέλεια της Δευτέρας που αργοσέρνεται στο απόγευμά της, πάμε να λύσουμε το μυστήριο της συνύπαρξής μας. Ίσως είναι καλύτερα έτσι. Πιο πολλές θα είναι οι συμβατικές Δευτέρες από τα ρομαντικά σαββατοκύριακα και τις γιορταστικές επετείους. Αν μπορέσουμε ν' αντέξουμε και ν' αγαπηθούμε με τον ήρεμο τρόπο της αποδοχής, αν ξεπεράσουμε το ξεθώριασμα της καύλας σε μια αποσπασματική επιθυμία να προσφέρουμε στον εαυτό μας και στον άλλο ηδονή, τότε ίσως να μπορέσουμε να μιλάμε για κοινή ζωή.

Η δύση πασαλείβει με κάτι ματωμένα πορτοκαλιά την τζαμαρία της καφετερίας κι ο Στέφανος χουφτώνει το χέρι μου μέχρι η σάρκα του ν' αποκτήσει τη συνέχειά της μέσα στη δική μου.

Επίλογος

ΕΙΧΑ ΣΚΕΦΤΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΘΩ ΚΙ ΑΛΛΟ στους χλοερούς τόπους της αφήγησης, στον ευρύ και γλυπτό κόσμο της που σε κάθε γύρισμα αλλάζει καλειδοσκοπικά, παίρνοντας απρόσμενα χρώματα και σχήματα. Αλλά για πόσες ζωές να γράψω, μέχρι να μου αποκαλυφθεί η προσωπική γραφή; Πόσο να ταξιδέψω στο χρόνο και στο χώρο την ηρωίδα μου, για να βρούμε μαζί, υποψήφιε εκδότη μου, έναν τρόπο να επικοινωνούμε;

Καλύτερα να την αφήσω με τις αβέβαιες επιλογές της, να σαρκωθεί στο κεφάλι σας. Ίσως να μετοικήσει στην Αθήνα κι εκεί να ευτυχήσει, όπως ο καθένας μας νοεί την ευτυχία: παιδιά, επαγγελματική επιτυχία, ένας καλός σύντροφος, μια γεμάτη μοναξιά. Ίσως πάλι να πάρει την απόφαση να ξεκινήσει στην πόλη της μια ζωή που να καρπίσει με το γονεϊκό λίπασμα, βάζοντας τις ρίζες τους υποστυλώμα στα δικά της όνειρα. Πόσο δεσμευτικό είναι να μπηγεί κανείς τελείες στο ρευστό υλικό, να σεντονιάζει με τους τίτλους του τέλους την αχόρταγη σκηνή, σκιάζοντας εκείνο το χώρο της φαντασίας που διψάει για μια ακόμη αναποδιά στην πλοκή ή έστω ένα αναπάντεχο, καλό νέο.

Την πονάω, τούτη την ώρα που αποφασίζω να την αποχωριστώ και να παραμείνω πάλι με τις ασχημάτιστες σκέψεις μου. Δικό μου παιδί ήσουν Χριστίνα και τώρα είσαι ξένο, των άλλων. Καθένας ας βάλει το μοναδικό, αναγνωστικό DNA του σε τούτο το χάρτινο ειδώλιο που απαιτεί να αποκτήσει ζωή. Χαλάλι του και χάρισμά του. Ακριβό δώρο για κάποιον τόσο άγνωστο, αντίδωρο, όμως, δεν θα ζητήσω.

Από τα χίλια κύματα σε πέρασα, άθυρμα μιας γλώσσας που σπαρταράει να τρυπήσει το περίβλημα της απομόνωσης για να ψιθυρίσει μια κάποια, έστω αμφιλεγόμενη αλήθεια.

Ήρθε η ώρα να σας αποκαλύψω την αγωνία μου: έχω την υποψία ότι ατίθασο ήταν και παρέμεινε το ύφος μου, όσο κι αν προσπάθησα να το χωρέσω σε βολικά καλούπια που υπόσχονταν την εκδοτική επιτυχία. Πέντε ζωές μετρώ ήδη και ίσως πέντε πιθανές αποτυχίες. Νιώθω ότι η τελευταία είναι και η πιο δικιά μου. Ίσως μ' αυτήν να πορευτώ,

αλλά όρκους δεν θα πάρω για να μην με μουντζώσουν μετά οι Ερινύες με τις κοφτερές στήλες τους στις σαββατιάτικες εφημερίδες.

Κι έφτασα τώρα ως εδώ. Άλλοι ήρωες, σχεδόν έτοιμοι, με σφυροκοπούν κρυμμένοι μέσα στους μαιάνδρους του μυαλού μου, απαιτούν να αποκτήσουν τη δική τους ζωή και μου φωνάζουν επιτακτικά: «Τέλειωσες με την Χριστίνα. Ήρθε η δική μας σειρά», μ' έναν λόγο που πολεμάει να βρει διέξοδο και να τρυπώσει, σαν τον ψωριάρη ποντικό, στο σκληρό πεδίο της ελληνικής πεζογραφίας.

Κάποτε, τον πρώτο καιρό που πάλευα πιο άτσαλα και ίσως εμφανώς απεγνωσμένα με το μυστήριο του προσωπικού ύφους, έγραψα τούτο το κειμενάκι:

Τους έφτιαχνε με το πιο ρευστό της υλικό. Κάποιου κουτσούρενε τη μύτη, σε άλλον έκανε στραβά ποδάρια, μία μιλούσε ψευδά και ένας τρέκλιζε, μόνιμα μεθυσμένος. Οι διαφορές τους χτυπητές, για να μπορούν να διακρίνονται κι από το πιο άπειρο μάτι. Πρώτα όριζε τον τόπο κι ύστερα έβαζε τα πλάσματά της, πειθήνια σκηνοθετημένα, να ζουν τη δική της ζωή. Λέγανε τα λόγια της, σκέφτονταν τις σκέψεις της, ονειρεύονταν τους εφιάλτες της. Όλα οργανωμένα. Έτσι ξόρκιζε τον έξω κόσμο και τον τακτοποιούσε. Τους έδινε ονόματα που είχαν λιώσει στο στόμα της, φάτσες που έπιναν απ' το νερό της μνήμης της γυρεώντας την αρνησιά. Αλλά την παίδευαν. Όταν επέστρεφε, τα πλάσματά της είχαν παραλλάξει τους διαλόγους, καβαλούσαν τα διαστήματα, παίζανε μπάλα με τις τελείες και τραμπαλίζονταν στα κόμματα. Έριχναν φως στα σκοτάδια και την τρόμαζαν με τις νέες προοπτικές του βάθους, μουντζούρωναν τους αίθριους ουραμούς της, αυθαδέστατα δολιχοδρομούσαν στις σύντομες σκέψεις της, τις πιο σαφείς. Και δεν ήταν μόνο αυτά. Συνωμοτούσαν με τους άλλους, φλερτάρανε με τον πρώτο άγνωστο που τύχαινε να γοητευτεί από τις αδρές τους γραμμές, σιγά-σιγά λοξοδρομούσαν και κοινωνούσαν άλλα σώματα και στόματα. Δεν ήταν πια δικά της. Κάποια στιγμή σταμάτησε. Εκδικήθηκε όλα αυτά τα εκμαγεία που σέρνανε φωνές, έκλεβαν αυτά που πίστευε ότι είχε ξεχάσει, αρπάζονταν από τα ξέφτια των πολυκαιρισμένων στιγμών της και ήθελαν να τα κάνουν πάλι ζωή. Τους βούλωσε για τα καλά τα στόματα. Αλλά αυτά που πρόλαβαν να βγουν στο φως, συνέχιζαν το προδοτικό τους έργο. Όσοπου το πήρε απόφαση. Ένα απόγευμα, εκεί που πήγαινε η θάλασσα να πνιγεί στο αίμα, κατέβηκε στην αμμουδιά, άναψε μια μεγάλη φωτιά με όλα αυτά που κάποτε λόγιαζε για δικά της, κάτι φυλλάδες και δυο τρία ολιγοπώλητα βιβλία, κι έμεινε να τα βλέπει να λιώνουν, μέχρι που απόμειναν σαν καπνισμένες χάρτινες δαντέλες. Και τα αποκαΐδια τα παράχωσε βαθιά στην αυλή της, σε κείνο το μέρος που δεν φώτρωνε μήτε αγριάδα.

Σήμερα τα αθύρματά μου δεν τα έκανα παρανάλωμα. Πήρα την απόφαση να τα εμπιστευτώ σε σας, υποψήφιε εκδότη, για ν' αποκτήσουν μια ζωή ξέχωρη από τη δική μου. Όσο και να αρδεύονται από τα μέσα μου, ξένα θα μείνουν. Ευτυχώς.

OPENBOOK
Ανοικτή Βιβλιοθήκη

ISBN 978-960-99990-5-2

9 789609 999052 >